

**Cofinanțat de
Uniunea Europeană**

**Regiō
Sud-Est**

**Servicii privind Evaluarea intermediară timpurie a
Programului Regional Sud-Est 2021-2027**

**Autoritatea Contractantă:
Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare
Sud-Est**

**Raport de evaluare
Prioritatea 2 :
O regiune cu localități prietenoase cu mediul
și mai rezilientă la riscuri**

civitta

Acest raport a fost elaborat în baza unei evaluări independente efectuate de asocieria formată Civitta Strategy & Consulting SA (lider), LIDEEA Development Actions SRL. Opiniile exprimate în raport sunt cele ale echipei de evaluare și nu reprezintă neapărat punctul de vedere al Agenției pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est.

Autorii raportului de evaluare:

Liliana Lucaciu	Coordonator de proiect
Monica Roman	Expert Cheie 2, Prioritatea 2: O regiune cu localități prietenoase cu mediul și mai rezilientă la riscuri
Alina David	Director proiect
Alți experți non-cheie	Irina Stăvilă, Ana Miruna Toma, Roberta Vancea, Laura Voinea, Aurel Rizescu, Elena Bacale

Fișa documentului

Versiunea inițială	20.02.2025
Versiune 1	06.03.2025
Versiune finală	24.03.2025

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR	5
PREAMBUL 6	
DATE SINTETICE ALE CONTRACTULUI DE SERVICII ȘI ALE RAPORTULUI DE EVALUARE	7
SUMAR EXECUTIV	7
1. INTRODUCERE	9
1.1. OBIECTIVUL EVALUĂRII	9
1.2. Întrebările de evaluare	10
1.3. Structura Raportului de evaluare	10
2. ABORDAREA METODOLOGICĂ	10
2.1. Analiza literaturii de specialitate	10
2.2. Metodologia de evaluare	13
2.1.1. Aplicarea metodelor și instrumentelor de evaluare	13
2.1.2. Probleme întâmpinate și limitări în aplicarea metodologiei de evaluare, robustețea concluziilor	15
3. ANALIZA INTERVENȚIILOR EVALUATE	16
3.1. Contextul programului	16
3.2. Modificări ale programului	16
3.3. Contextul Priorității 2-O regiune cu localități prietenoase cu mediul și mai rezilientă la riscuri	19
2. Logica intervenției Prioritatea 2	22
3.2. Analiza portofoliului de proiecte finanțate în cadrul Priorității	24
4. ANALIZELE ȘI CONSTATĂRILE CORESPUNZĂTOARE FIECĂREI ÎNTREBĂRI DE EVALUARE	27
4.1. Relevanță și coerență (ÎE1, ÎE2)	27
4.2. Eficiență și eficacitate (ÎE3, ÎE4 și ÎE5)	34
4.3. Contribuția la implementarea PNIESC și PEDS (ÎE6 și ÎE6S)	43
5. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	48
5.1. Concluzii	48
5.2. Recomandări	49
6. ANEXE 50	
6.1. Anexa I. Aspecte cheie ale P2 în cadrul PRSE	50
6.1. Anexa II. Analiza socio-economică a Regiunii Sud-Est	53
6.1.1. Dinamica populației	53
6.1.2. Evoluții economice intra-regionale	53
6.1.3. Atractivitate prin localități prietenoase cu mediul	53
6.1.4. Analiza regiunii corespunzătoare ITI	54
6.2. Analiza socio economică la nivelul Priorității 2	55
Provocari și nevoi care susțin intervențiile din cadrul Priorității 2 O regiune cu localități prietenoase cu mediul. ...	55
6.3. Finanțarea Zonei ITI Delta Dunării	56
6.4. Anexa III. Contribuția la RȘT	58
6.6. Anexa IV. Contribuția PRSE la PNIESC	60
6.7. Anexa V. Contribuție PRSE la PEDS	62
Anexa VI. Progresul în implementarea PRSE	63

LISTA TABELELOR

Tabel 1. Instrumente de evaluare și contribuția lor în procesul de evaluare	14
Tabel 2. Metodologia de evaluare pentru P2	14
Tabel 3-Gradul de suprasubscripție OS aferente Priorității 2	25
Tabel 4-Situația contractelor la 31.12.2024 pe OS etapizate și ITI DD	38
Tabel 5-Gradul de suprasubscripție ITI DD A 2.1	39
Tabel 6-Structura P2 în cadrul PRSE 2021-2027	50
Tabel 7-Valoarea alocării în cadrul Priorității 2	50
Tabel 8-Valoarea alocării P2 pe domenii de intervenție	51
Tabel 9 - Contribuția PRSE la RȘT	58
Tabel 10 - Recomandări specifice de țară 2019-2023	59
Tabel 11 - OS și intervenții care contribuie direct la politici și măsuri de eficiență energetică ale PNIESC	60
Tabel 13 - Obiective de mediu ale PNIESC la care PRSE contribuie prin măsuri orizontale	60
Tabel 14 - Identificarea contribuției Intervențiilor P2 PRSE la pilonii PEDS	62
Tabel 14 - Date privind progresul implementării programului la 31.12.2024	63

Tabel 17 - Situația contractelor la 31.12.2024 pe OS, etapizate și ITI Delta Dunării	63
Tabel 18 - Indicatori de realizare țintă, asumați și îndepliniți	64
Tabel 19 - Situația realizărilor pe obiective specifice și indicatori	64

LISTA FIGURILOR

Figură 1- PRSE 2021-2027 Cronologie	17
Figură 2-Alocare financiară ITI DD (FEDR) pe priorități PRSE 2021-2027.....	18
Figură 3-Alocare financiară (FEDR) pe priorități PRSE 2021-2027	18
Figură 4-Distribuția finanțării alocate în cadrul ITI DD (mil. EUR, FEDR)	18
Figură 5-Logica intervenției Prioritatea 2	23
Figură 6-Opinia beneficiarilor cu privire la măsura în care PRSE acoperă nevoile regionale/locale.....	30
Figură 7-Valoarea contractării pe județe aferentă A2.1 a Priorității 2	35
Figură 8-Valoarea contractării ITI DD-A2.1 și A2.2	38
Figură 9-Factori care afectează implementarea PRSE.Entități afectate sau care pot influența factorii	40
Figură 10-Incidența factorilor care afectează implementarea programului în diferite faze	42
Figură 11-Contribuția OS2.1 la P&M PNIESC	44
Figură 12-Contribuția Obiectivelor Specifice ale PRSE la obiectivele PNIESC, volumul finanțării (mil. EUR).....	44
Figură 13-Percepția beneficiarilor cu privire la măsura în care proiectele contribuie la obiectivele de mediu PNIESC (pe o scală de la 1 minimum, 5 maximum, 0 nu știu/nu)	45
Figură 14-Percepția beneficiarilor cu privire la măsura în care proiectele contribuie la principiile PEDS	48

Lista abrevierilor

Acronim	Denumire
ADI ITI DD	Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară ITI Delta Dunării
ADR SE	Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est
AM	Autoritate de Management
CdS	Caiet de Sarcini
CE	Comisia Europeană
CM	Comitet de Monitorizare
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FSE +	Fondul Social European Plus
ITI DD	Instrument Teritorial Integrat Delta Dunării
PRSE	Programul Regional Sud-Est 2021-2027
MIPE	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
PDR SE	Planul de dezvoltare regională Sud-Est 2021-2027
PEDS	Pilonul European al Drepturilor Sociale
PNIESC	Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice
PNRR	Planul Național de Redresare și Reziliență
RDC	Regulamentul dispozițiilor comune 1060/ 2021
RST	Recomandările specifice de țară
UE	Uniunea Europeană

Preambul

Acest raport prezintă **rezultatele evaluării intermediare timpurii a Priorității 2 a Programului Regional Sud-Est 2021-2027 (PRSE)**. Raportul de evaluare a Priorității 2 reprezintă unul dintre cele șapte studii de evaluare ale contractului de servicii nr. 5157/ADRSE/06.12.2024, alături de evaluările următoarelor priorități:

Prioritate	Obiectul prezentului raport de evaluare
<p>PRIORITATEA 1 O REGIUNE COMPETITIVĂ PRIN INOVARE, DIGITALIZARE ȘI ÎNTRERINDERI DINAMICE</p> 	
	<p>PRIORITATEA 2 O REGIUNE CU LOCALITĂȚI PRIETENOASE CU MEDIUL ȘI MAI REZILIENTĂ LA RISCURI</p>
<p>PRIORITATEA 3 O REGIUNE CU EMISII DE CARBON REDUSE</p> 	
<p>PRIORITATEA 4 O REGIUNE ACCESIBILĂ</p> 	
<p>PRIORITATEA 5 O REGIUNE EDUCATĂ</p> 	
<p>PRIORITATEA 6 O REGIUNE ATRACTIVĂ</p> 	
<p>PRIORITATEA 7 ASISTENȚĂ TEHNICĂ</p> 	

Date sintetice ale contractului de servicii și ale raportului de evaluare

Titlul contractului de servicii	„Servicii privind Evaluarea intermediară timpurie a Programului Regional Sud-Est 2021-2027”
Contract de prestări servicii	5157/ADRSE/06.12.2024
Beneficiar	Agencia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est (ADR SE)
Autoritate Contractantă	Agencia pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est (ADR-SE)
Contractor	Asocierea formată din Civitta Strategy & Consulting SA (lider) și Lideea Development Actions SRL (partener)
Obiectiv general	Obiectivul general al evaluării este de a analiza procesul de implementare a PRSE 2021-2027, prin prisma cerințelor prevăzute de art.18 din Regulamentul EU 1060/2021, dar și din punctul de vedere al optimizării implementării Programului.
Livrabile	<ul style="list-style-type: none">• 7 rapoarte de evaluare (câte unul pentru fiecare prioritate de investiție PRSE):<ul style="list-style-type: none">- Prioritatea 1: O regiune competitivă, prin inovare, digitalizare, întreprinderi dinamice- Prioritatea 2: O regiune cu localități prietenoase cu mediul și mai rezilientă la riscuri- Prioritatea 3: O regiune cu emisii de carbon reduse- Prioritatea 4: O regiune accesibilă- Prioritatea 5: O regiune educată- Prioritatea 6: O regiune atractivă- Prioritatea 7: Asistență Tehnică• 2 rapoarte sintetice ale rezultatelor rapoartelor de evaluare:<ul style="list-style-type: none">- o sinteză a celor 7 studii de evaluare realizate în cadrul contractului, prezentând concluziile, recomandările și lecțiile învățate care reies din studii.- o sinteză aplicabilă pentru ITI Delta Dunării, pornind de la informațiile obținute pe parcursul analizei realizate pentru cele 7 priorități ale PRSE 2021-2027.
Data de începere	11.12.2024 (conform ordinului de începere emis de ADR SE)
Data de încheiere	24.03.2024

SUMAR EXECUTIV

Evaluarea implementării Priorității 2 din cadrul PRSE evidențiază atât progresele realizate, cât și provocările întâmpinate.

Provocările structurale care au fundamentat intervențiile PRSE, în special în tranziția verde, se mențin. Regiunea continuă să fie afectată de un consum energetic ridicat, vulnerabilitate seismică și riscuri climatice, în contextul unui progres limitat în renovarea și consolidarea clădirilor. Inundațiile severe din Galați (2024) subliniază nevoia unor măsuri suplimentare de prevenire și gestionare a riscurilor.

Intervențiile Priorității 2 sunt aliniate cu **Recomandările Specifice de Țară (RSȚ)** formulate în perioada 2019-2024 care sunt în cea mai mare parte în continuare valide. P2 contribuie la RSȚ3 2022, RSȚ3 2023 și RSȚ2 2019

În ceea ce privește **eficiența energetică** prin investiții semnificative în renovarea clădirilor publice și rezidențiale. În ceea ce privește recomandările din 2024, P2 răspunde recomandării care vizează accelerarea punerii în aplicare a programelor politicii de coeziune prin guvernanta eficientă și consolidarea capacității administrative prevăzând acțiuni de consolidare a capacității administrative a beneficiarilor în domeniul eficienței energetice.

Prioritatea 2 sprijină obiectivul de mediu eficiență energetică al Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice, mai exact două politici și măsuri printr-o alocare de totală de 169,45 milioane EUR, respectiv *Îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor publice la nivel local și Renovarea clădirilor rezidențiale*.

Prioritatea 2 sprijină în mod indirect atingerea țintelor Pilonul European al Drepturilor Sociale (PEDS) prin integrarea principiilor egalității de șanse, nediscriminării și accesibilizării persoanelor cu dizabilități ca cerințe orizontale în implementarea proiectelor.

Progresul în atingerea obiectivelor specifice este diferit în funcție de fiecare componentă a Priorității. În ceea ce privește OS2.1 gradul de contractare este ridicat, atingând 47% din alocarea totală, însă implementarea efectivă este mult întârziată, cu cheltuieli autorizate care reprezintă doar 0,45% din suma contractată. Proiectele contractate ar putea acoperi aproximativ 74% din țintele finale stabilite pentru îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor publice și 15% pentru îmbunătățirea performanței energetice a locuințelor.

Pentru OS2.4, care vizează prevenirea riscurilor climatice și adaptarea la schimbările climatice, doar un proiect a fost contractat, reprezentând 2% din alocare, operațiunea selectată indicând un grad de asumare de 29% față de ținta finală.

În cazul OS2.7, care sprijină protecția biodiversității și infrastructura verde, nu există proiecte contractate până în prezent. Deși un proiect major destinat ITI Delta Dunării (ITI DD) este în pregătire, acesta întâmpină întârzieri din cauza dificultăților administrative și a complexității procesului de coordonare între actorii implicați.

Evaluarea evidențiază că mecanismul ITI Delta Dunării are o absorbție scăzută a fondurilor disponibile. Deși s-a alocat o sumă de 43 milioane EUR pentru această zonă, doar 8% din totalul contractat în cadrul Priorității 2 provine din ITI DD.

Gradul redus de progres este generat de o serie de provocări specifice întregului program. Se remarcă în special dificultăți în cazul UAT mici și medii, care dispun de resurse limitate. La nivelul etapei de selecție, deficitul de evaluatori specializați în domeniul eficienței energetice și ghidurile în continuare neclare pentru unii beneficiari, îngreunează aplicarea din partea beneficiarilor. În faza de implementare și monitorizare, întârzierile în achiziții, dependența de prefinanțare, creșterea prețurilor materialelor de construcții și capacitatea limitată a pieței de consultanți și contractori generează presiuni suplimentare asupra beneficiarilor.

Pentru îmbunătățirea implementării programului, se recomandă:

- Accelerarea implementării proiectelor contractate, prin introducerea unor clauze contractuale vizând penalități pentru depășirea termenelor prevăzute în graficele de rambursare.
- Reorientarea finanțării OS2.4 spre măsuri de prevenire a riscurilor climatice, având în vedere interesul scăzut pentru perdelele forestiere și nevoia urgentă de intervenții împotriva inundațiilor.
- Monitorizarea proiectului aferent OS2.7. Situl Natura 2000, aflat în pregătire, mobilizarea părților interesate cu autoritate pentru deblocarea proceselor complexe aferente pregătirii în vederea depunerii și implementării acestuia.
- Întărirea capacității administrative a beneficiarilor, în special cei din urbanul mic și mediu, prin instruirii dedicate și sprijin tehnic personalizat.
- Reducerea perioadei de evaluare, selecție și contractare cu mobilizarea de resurse suplimentare în vârfurile de depuneri de proiecte, crearea unor echipe de evaluatori proprii, inclusiv prin dezvoltarea competențelor în domeniul eficienței energetice.

1. INTRODUCERE

1.1. Obiectivul evaluării

1. Cerința caietului de sarcini este de a realiza o *evaluare intermediară timpurie a intervențiilor PRSE 2021-2027, cu accent pe managementul și implementarea acestora*. Această evaluare este prevăzută în Planul de Evaluare (PE) al PRSE 2021-2027, document aprobat de Comitetul de Monitorizare al PRSE (CM PRSE) la data de 29.12.2023, în conformitate cu prevederile articolului 40 din Regulamentul (UE) nr. 1060/2021.
2. Obiectivul general al acestei evaluări este de a contribui la îmbunătățirea procesului de implementare și a performanței PRSE, sprijinind managementul programului cu identificarea problemelor apărute în implementare și propunerea de soluții practice pentru rezolvarea lor și îmbunătățirea calității și impactului programului ca intervenție publică. Îmbunătățirile acoperă atât cerințele prevăzute de articolul 18 din Regulamentul EU 1060/2021, cât și criteriile de evaluare ale Uniunii Europene (UE), transpuse în articolul 44 a regulamentului menționat (**Relevanță, Eficacitate, Eficiență, Coerență**). Obiectivul general subliniază necesitatea unei evaluări extinse și detaliate a procesului de implementare a PRSE 2021-2027, incluzând atât aspectele generale ale programului, comune diversității de intervenții, cât și particularitățile specifice, cum ar fi particularitățile intervențiilor pe fiecare prioritate sau particularitățile instrumentului ITI Delta Dunării.
3. Obiectivele specifice ale evaluării intermediare timpurii au fost definite prin Caietul de Sarcini (CdS) astfel:
 - **Furnizarea de informații relevante conform Regulamentului EU 1060/2021:** Evaluarea trebuie să asigure că toate cerințele articolului 18 din regulament sunt respectate, furnizând date și analize care să acopere aspectele esențiale ale implementării PRSE 2021-2027.
 - **Analiza eficacității mecanismelor de implementare:** Acest obiectiv specific vizează analiza mecanismelor de implementare utilizate în PRSE. Este esențial să se determine în ce măsură aceste mecanisme contribuie la realizarea obiectivelor programului și care sunt punctele lor forte sau vulnerabilitățile care ar putea afecta succesul programului.
 - **Formularea de recomandări pentru creșterea gradului de absorbție și realizarea indicatorilor:** Un aspect critic al evaluării este identificarea strategiilor pentru a crește gradul de absorbție al fondurilor și pentru a asigura atingerea indicatorilor de realizare și rezultate pentru prioritățile programului. Aceste recomandări vor trebui să fie specifice și aplicabile, adresând direct problemele identificate în timpul evaluării.
 - **Identificarea punctelor tari și vulnerabilităților procesului de implementare:** Acest obiectiv implică o evaluare exhaustivă a procesului de implementare pentru a evidenția aspectele pozitive care pot fi replicate și îmbunătățite, precum și vulnerabilitățile care trebuie remediate pentru a asigura succesul programului.
4. Grupurile țintă ale evaluării definite prin CdS sunt următoarele:
 - Personalul de execuție și decizie din cadrul AM PRSE și a altor direcții care gestionează sau sprijină implementarea PRSE;
 - Membrii CM, CCE PRSE;
 - Categoriile de beneficiari eligibili din cadrul priorităților PRSE;
 - Parteneri relevanți implicați implicați în pregătirea și implementarea programului;
 - Ministerele de linie care elaborează politica principală în domeniile de interes (MIPE, ACP, etc);
 - Categoriile sociale vizate de efectele intervențiilor;
 - Comisia Europeană (CE).
5. Rezultatele evaluării vor fi formulate ca răspunsuri la întrebările de evaluare ale fiecărei priorități ale PRSE 2021-2027 și vor fi prezentate în cele șapte rapoarte de evaluare, livrabile ale contractului alături de acestea și cele două rapoarte de sinteză la nivel de regiune și ITI Delta Dunării.
6. În acest context este realizat **prezentul raport de evaluare ce vizează P2 a PRSE**. Metodologia de evaluare și structura raportului sunt coerente cu cele 6 întrebări de evaluare formulate în caietul de sarcini așa cum vom detalia în continuare.
7. Având în vedere că această evaluare este o evaluare intermediară timpurie, recomandările vizează îmbunătățirea procesului de implementare și a performanței PRSE 2021-2027 și se vor adresa structurilor cu

responsabilități în implementarea PRSE 2021-2027. Totodată, evaluarea intermediară timpurie va sprijini AM în pregătirea evaluării intermediare (Mid Term Review) prevăzută la art. 18 din Regulamentul (UE) 1060/2021.

Aria de acoperire a evaluării

8. Prezentul studiu de evaluare cuprinde proiectele finanțate prin **P2. O regiune accesibilă**.
9. Evaluarea a acoperit perioada de implementare a programului, începând cu data aprobării acestuia, 21 octombrie 2022 până la data de 31 decembrie 2024.
10. Aria teritorială de acoperire, respectiv zona geografică acoperită, este reprezentată de întregul teritoriu al Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, cu județele componente, respectiv Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Tulcea și Vrancea, inclusiv zona Deltei Dunării. Referitor la dimensiunea teritorială a analizelor, acestea s-au derulat pe toate nivelurile la care se pot colecta date relevante privind efectele ce pot fi atribuite intervenției, fiind avut în vedere nivelul local și regional (în funcție de disponibilitatea datelor administrative și statistice). Datele la nivel național și european sunt folosite ca referințe pentru a analiza diferențe.

1.2. Întrebările de evaluare

11. Conform CdS, pentru **P2** au fost prevăzute **6 întrebări de evaluare (ÎE)**, structurate astfel:

- **ÎE1.** În ce măsură obiectivele, acțiunile și intervențiile implementate continuă să răspundă problemelor socio-economice din regiune și a nevoilor identificate prin strategia PRSE?
- **ÎE2.** În ce măsură intervențiile continuă să răspundă la recomandările relevante din cadrul Semestrului European?
- **ÎE3.** Care sunt progresele înregistrate în atingerea fiecărui obiectiv specific, acțiune și intervenție a programului? Sunt țintele stabilite pentru Prioritatea 2 realiste? Sunt șanse ca acestea să fie atinse până la finalizarea programului în atingerea obiectivelor Priorității 2? Ce ipoteze de la baza acestora trebuie modificate și cum?
- **ÎE4.** Cât de eficace a fost structura instituțională/ personalul organismelor de punere în aplicare? Care sunt obstacolele întâmpinate de către beneficiari, pentru fiecare acțiune în parte?
- **ÎE5.** Progresul realizat în ceea ce privește contractarea proiectelor în zona ITI este suficient astfel încât să se atingă obiectivele acestui mecanism?
- **ÎE6.** Cum contribuie P2 la implementarea Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice (PNIESC) privind energia și clima?
- **ÎE6S.** Cum contribuie P2 la implementarea Pilonului European al Drepturilor Sociale?

1.3. Structura Raportului de evaluare

12. Structura raportului de evaluare a fost concepută pentru a furniza utilizatorilor evaluării în primul rând informații despre obiectivele evaluării. Capitolele următoare prezintă metodologia de evaluare asigurând utilizatorii că rezultatele sunt de încredere și totodată indicând limitările metodologice, și anume ce nu poate să informeze evaluarea. Raportul de evaluare prezintă aspecte legate de intervenția evaluată, atât din perspectiva apelurilor de proiecte cât și din perspectiva proiectelor implementate, urmând apoi pentru cele 6 întrebări de evaluare formularea răspunsurilor prin prezentarea evidențelor colectate prin diferite metode și sintetizarea concluziilor.
13. Ultimul capitol al raportului este dedicat recomandărilor coerente cu concluziile și evidențele prezentate pentru fiecare întrebare de evaluare.

2. ABORDAREA METODOLOGICĂ

2.1. Analiza literaturii de specialitate

14. Evaluările mid-term (evaluările de la mijlocul perioadei de programare) sunt instrumente esențiale în managementul programelor și al politicilor publice. Acestea joacă un rol esențial în analiza progresului realizat până la un anumit punct al perioadei de implementare. Ele oferă informații critice care permit ajustarea intervențiilor, îmbunătățirea performanței și atingerea obiectivelor strategice. Literatura de specialitate subliniază că evaluările mid-term sunt indispensabile pentru asigurarea eficienței și eficacității programelor, în contextul obiectivelor Uniunii Europene pentru perioada de programare 2021-2027.

2.1.1. Evaluările mid-term în context național și internațional

Context național

15. În România, evaluările mid-term au fost implementate în mod regulat pentru a monitoriza și ajusta programele operaționale finanțate prin Fondurile Europene Structurale și de Investiții (FESI). Aceste evaluări sunt esențiale pentru identificarea problemelor și a oportunităților încă din fazele incipiente ale implementării programelor. Ele permit ajustări timpurii, contribuind la îmbunătățirea proceselor și la maximizarea impactului programelor înainte de finalizarea perioadei de programare.
16. Un raport realizat de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene evidențiază faptul că evaluările mid-term sprijină îmbunătățirea managementului programelor prin furnizarea de date empirice esențiale pentru luarea deciziilor informate. Acestea ajută, de asemenea, la optimizarea utilizării resurselor și la adaptarea strategiilor pentru a răspunde mai bine nevoilor beneficiarilor și priorităților regionale.

Context internațional

17. La nivel internațional, evaluările mid-term sunt recunoscute ca bune practici în gestionarea programelor finanțate din fonduri publice și internaționale. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) încurajează utilizarea acestor evaluări pentru a verifica dacă programele sunt pe drumul cel bun și pentru a permite ajustări bazate pe dovezi. Ele joacă un rol esențial în răspunsul la schimbările contextului socio-economic și în menținerea relevanței și eficienței intervențiilor.
18. CE susține utilizarea evaluărilor mid-term ca parte integrantă a ciclului de programare și monitorizare a fondurilor europene. Pentru perioada de programare 2021-2027, aceste evaluări sunt esențiale pentru monitorizarea progresului în cadrul obiectivelor Politicii de Coeziune, incluzând tranziția către o economie verde și digitală, creșterea rezilienței economice și întărirea coeziunii sociale.

2.1.2. Scopul evaluărilor mid-term pentru perioada 2021-2027

19. Pentru perioada de programare 2021-2027, scopul principal al evaluărilor mid-term este de a asigura alinierea intervențiilor cu obiectivele strategice ale Uniunii Europene și cu nevoile regionale specifice. Evaluările urmăresc să identifice:
 1. Progrese și rezultate: Analizarea gradului de atingere a obiectivelor stabilite și evaluarea impactului asupra beneficiarilor, pentru a determina rezultatele tangibile și măsurabile.
 2. Eficiență și eficacitate: Evaluarea utilizării resurselor și identificarea gradului de adecvare a metodelor de implementare față de obiectivele propuse.
 3. Relevanță: Verificarea faptului că intervențiile rămân relevante în contextul schimbărilor economice, sociale și politice.
 4. Sustenabilitate: Analizarea durabilității rezultatelor pe termen lung, precum și identificarea riscurilor și oportunităților pentru viitor.
20. Literatura de specialitate subliniază importanța evaluărilor mid-term, atât la nivel național, cât și internațional, în gestionarea eficientă a programelor finanțate din fonduri publice și europene. Acestea oferă o bază solidă pentru ajustarea intervențiilor și pentru luarea deciziilor informate, contribuind la asigurarea relevanței, eficienței și eficacității programelor, în vederea atingerii obiectivelor strategice ale Uniunii Europene pentru perioada 2021-2027.
21. În acest context, rezultatele evaluărilor intermediare joacă un rol esențial nu doar pentru optimizarea implementării actualului cadru financiar multianual, ci și pentru conturarea direcțiilor strategice ale politicii de coeziune post-2027. Pe măsură ce UE își redefineste prioritățile pentru viitor, lecțiile desprinse din aceste evaluări vor influența modul în care sunt structurate viitoarele intervenții, mecanisme de finanțare și abordări teritoriale.
22. Politica de coeziune a UE post-2027 se conturează în jurul unor direcții esențiale menite să consolideze coeziunea economică, socială și teritorială în toate regiunile europene.

Principalele perspective includ:

- Menținerea eligibilității universale: Toate regiunile europene vor continua să fie eligibile pentru finanțare, asigurându-se că nicio zonă nu este lăsată în urmă în procesul de dezvoltare.
- Consolidarea principiilor de guvernare: Se va pune un accent deosebit pe modelul de gestionare partajată, guvernarea pe mai multe niveluri și principiul parteneriatului, recunoscând rolul esențial al autorităților locale și regionale în implementarea eficientă a politicilor.
- Aplicarea principiului "nu dăuna coeziunii": Toate politicile UE vor fi evaluate prin prisma impactului lor asupra coeziunii, asigurându-se că nicio inițiativă nu contravine obiectivului de reducere a disparităților regionale.
- Stabilitatea și predictibilitatea reglementărilor: Pentru a facilita o implementare rapidă și eficientă, se va urmări menținerea unui cadru legislativ stabil și previzibil, reducând complexitatea birocratică.
- Buget adecvat pentru coeziune: Se propune ca bugetul alocat politicii de coeziune post-2027 să fie cel puțin echivalent, în termeni reali, cu cel din perioada 2021-2027, incluzând suplimentările precum REACT-EU, pentru a răspunde eficient provocărilor actuale și viitoare.
- Adoptarea unui cadru strategic unic: Implementarea unui "pact european de parteneriat" va defini obiectivele și direcțiile principale ale politicii de coeziune, garantând coerența și implicarea activă a autorităților locale și regionale în toate etapele procesului.

23. Perspectivele politicii de coeziune post-2027 reflectă un proces complex de negociere și adaptare la noile priorități și provocări ale Uniunii Europene. Dezbateră privind viitorul acestei politici este deja în desfășurare și va căpăta amploare, oferind oportunități pentru părțile interesate locale și regionale de a influența pozițiile instituțiilor europene înainte de începerea procesului legislativ, estimat pentru prima jumătate a anului 2025.
24. Rezultatele evaluării intermediare a programelor din perioada 2021-2027, așteptate până în 2025, vor influența direct reformele post-2027, iar toate reglementările aferente trebuie stabilite până în vara anului 2027 pentru a permite statelor membre să-și finalizeze pregătirile și programarea. Bugetul alocat politicii de coeziune post-2027 va fi decisiv pentru numărul și amploarea priorităților abordate, însă cadrul financiar multianual și alocările aferente rămân incertitudini majore.
25. Simplificarea regulilor de implementare este un subiect central, având în vedere că eforturile anterioare nu au produs rezultatele așteptate. Relația dintre politica de coeziune și Mecanismul de Redresare și Reziliență (RRF) va trebui clarificată, mai ales dacă RRF va continua post-2027, deoarece acesta este perceput de actorii locali ca prea centralizat și uneori contradictoriu cu valorile politicii de coeziune. Lecțiile privind simplificarea din RRF ar putea fi integrate în noul cadru de coeziune.
26. O altă dezbateră esențială este legătura politicii de coeziune cu Semestrul European, precum și abordarea problemelor legate de statul de drept, ratele de eroare, guvernarea regională și locală. Totodată, se observă o tendință de adoptare a unor politici „place-based”, orientate către regiunile rurale, de frontieră, insulare sau montane, deși rămâne incert cum vor fi implementate și dacă vor exista fonduri dedicate pentru aceste regiuni.
27. Posibile scenarii de recentralizare a politicii de coeziune ar putea contraveni nevoilor specifice ale regiunilor. Vor fi analizate și măsuri pentru regiunile prinse în capcana dezvoltării, alături de viitorul agendei urbane a UE și posibila integrare a noilor domenii, cum ar fi problema locuirii. În plus, politica de coeziune va trebui să răspundă provocărilor legate de imigrație, extindere, securitate și apărare, existând riscul ca fondurile acestea să fie redirecționate frecvent, afectându-i obiectivul principal.
28. Demografia, cu accent pe „dreptul/libertatea de a rămâne”, va influența discuțiile viitoare, deși nu este clar dacă vor fi introduși noi indicatori sau mecanisme de stimulare financiară pentru regiunile afectate de declin demografic. În același timp, tranziția verde și digitală, schimbările climatice și necesitatea unui răspuns rapid la dezastre naturale vor juca un rol semnificativ, mai ales în contextul unui cadru bugetar restrictiv. Aceste provocări vor intensifica discuțiile privind alocările bugetare între diferitele regiuni și priorități, posibil deschizând tensiuni între statele contribuatoare nete și cele beneficiare nete, precum și între actorii politici interesați de menținerea finanțării pentru propriile domenii de intervenție.

2.1.3. Importanța investițiilor în eficiență energetică, reziliență la schimbările climatice și infrastructuri urbane verzi

29. Investițiile în reabilitarea termică și energetică a clădirilor sunt importante pentru atenuarea schimbărilor climatice și promovarea rezilienței la dezastrele cauzate de acestea. Industria construcțiilor este responsabilă pentru 38% din emisiile globale de CO₂ legate de energie, astfel încât reabilitarea clădirilor este esențială pentru limitarea încălzirii globale¹. Potrivit unei analize *UN Environment Programme* investițiile în infrastructuri reziliente ar putea salva omenirea de 4 200 de miliarde de dolari din pagubele provocate de schimbările climatice². Reabilitarea termică a clădirilor poate reduce emisiile de CO₂ prin diminuarea cererii de încălzire, măsură care răspunde agendei globale de reducere activă a emisiilor de CO₂ în sectorul construcțiilor.³ În plus, îmbunătățirea izolației clădirilor minimizează pierderile de căldură și conduce la clădiri mai eficiente din punct de vedere energetic. Sistemele de stocare a energiei termice (TES) pot ajusta momentul în care este creată, stocată și furnizată încălzirea sau răcirea, contribuind la echilibrarea cererii de energie de vârf și permițând o electrificare mai rentabilă a clădirilor⁴.
30. Investițiile în infrastructura urbană ecologică, în special prin valorificarea terenurilor publice neutilizate și prin crearea, extinderea sau modernizarea spațiilor verzi, au o importanță semnificativă pentru mediul urban. Aceste investiții contribuie la durabilitatea mediului, la bunăstarea socială și la dezvoltarea economică.
31. Infrastructura verde urbană contribuie la gestionarea eficientă a apelor pluviale, reducând riscurile de inundații și poluare a apei prin absorbția și filtrarea acestora. De asemenea, aceste spații sprijină biodiversitatea, oferind habitate pentru diverse specii de plante și animale, și ajută la menținerea echilibrului ecologic.⁵ Prin reducerea efectului de insulă termică urbană, infrastructura verde îmbunătățește confortul climatic al orașelor, contribuind astfel la adaptarea acestora la schimbările climatice și la îmbunătățirea calității aerului⁶.
32. Investițiile în infrastructura verde generează economii prin reducerea costurilor energetice datorită efectelor naturale de răcire. În plus, aceste spații pot crește valoarea proprietăților din jur, atrăgând astfel investiții suplimentare și sporind veniturile fiscale locale. Crearea și întreținerea spațiilor verzi generează locuri de muncă în domenii precum peisagistica și urbanismul, contribuind astfel la dezvoltarea economică sustenabilă a comunităților.⁷

2.2. Metodologia de evaluare

2.2.1. Aplicarea metodelor și instrumentelor de evaluare

33. **Metodologia de evaluare** se bazează pe o abordare structurată pentru evaluarea P2 o regiune prietenoasă cu mediul a PRSE, integrând atât analiza cantitativă cât și pe cea calitativă pentru a genera o viziune cuprinzătoare asupra stadiului implementării programului. Pe parcursul evaluării a fost acordată o importanță deosebită factorilor de context, dar și modulului în care s-au modificat legăturile cauzale și mecanismele de producere a rezultatelor.
34. Pentru a răspunde întrebărilor de evaluare (ÎE) s-a elaborat o metodologie bazată pe o combinație de metode și instrumente adaptate specificului intervenției evaluate. Conform Raportului Inițial (RI), instrumentele de

¹ United Nations Environment Programme. (2021, July 7). *Five ways to make buildings climate change resilient*. <https://www.unep.org/news-and-stories/story/5-ways-make-buildings-climate-change-resilient>

³ Bocan, D., Bocan, C., Keller, A., & Gruin, A. (2024). *Analysis of Thermal Rehabilitation and Seismic Strengthening Solutions Suitable for Heritage Structures*. *Sustainability*, 16(13), 5369, disponibil la <https://doi.org/10.3390/su16135369>

⁴ Horns, R. (2023, October 10). *Exploring thermal energy storage solutions for energy-efficient buildings*. National Renewable Energy Laboratory. <https://www.nrel.gov/news/program/2023/exploring-thermal-energy-storage-solutions-for-energy-efficient-buildings.html>

⁵ Gandul Green. (2024). *Strategia de infrastructură verde și îmbunătățirea vieții din orașe*, disponibil la: <https://www.gandul.ro/gandul-green/strategia-de-infrastructura-verde-si-imbunatatirea-vietii-din-ora-se-20208777>

⁶ InfoClima. (2024). *Cum poate infrastructura verde să ne îmbunătățească viața în orașe*, disponibil la: <https://www.infoclima.ro/acasa/cum-poate-infrastructura-verde-sa-ne-imbunatateasca-viata-ora-se>

⁷ INCD. (2024). *Politici publice pentru infrastructură verde în orașele României*, disponibil la: <https://pub.incd.ro/PP/Arhiva/v24a1.pdf>

evaluare au fost proiectate astfel încât să sprijine formularea răspunsurilor la întrebări de evaluare. Contribuția metodelor și instrumentelor de evaluare la formularea răspunsurilor este vizualizată în tabelul de mai jos.

Tabel 1. Instrumente de evaluare și contribuția lor în procesul de evaluare

Instrumente	ÎE1	ÎE2	ÎE3	ÎE4	ÎE5	ÎE6	ÎE6S
Cercetare documentară	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Interviuri	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Sondaj la nivelul beneficiarilor intervențiilor	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Studii de caz	✓		✓	✓	✓	✓	✓
Colectarea de date din baze de date publice, date de program, date administrative, platforme, publicații	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Analiza datelor primare și secundare	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Ateliere de lucru	✓		✓	✓		✓	✓
Focus grup	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Panel de experți	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Sursa: autori

Tabel 2. Metodologia de evaluare pentru P2

Metoda de evaluare	Detalii privind modul de aplicare
Cercetare documentară	<p>Cercetarea documentară a fost folosită pentru toate întrebările de evaluare și a presupus analiza documentelor privind cadrul strategic, legislativ și instituțional, la nivel european și național, privind mobilitatea urbană din România.</p> <p>Analiza documentelor de programare (PRSE 2021-2027), Rapoartele trimestriale (SFC), Rapoartele de Evaluare anterioare, Ghiduri generale și specifice, etc.</p>
Interviuri	<p>Interviurile au fost realizate cu scopul de a surprinde aspecte legate de: program, intervențiile P2, impactul intervențiilor la nivel de proiecte, efectele așteptate dar și alte efecte, procesul de implementare, capacitatea administrativă și financiară a beneficiarilor, eficiența intervențiilor, principii orizontale, contribuția la obiectivele de PNIESC. Interviurile au implicat atât reprezentanți ai autorităților programului, cât și beneficiari de finanțare.</p>
Colectare de date statistice și administrative, inclusiv date de monitorizare a programului	<p>Principalele date colectate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Date administrative privind proiectele finanțate (extragere din MySMIS, date AMPRSE); - Date privind contextul intervențiilor, preluate din baze de date statistice privind localitățile în care se realizează investițiile în infrastructura regională, extragere din baze de date și surse de date statistice relevante (Eurostat, INS)
Atelier de lucru	<p>Atelierul de lucru a avut scopul de a sprijini procesul de colectare de informații și analiză cu privire la efecte, gradul de implementare a proiectelor și impact, eficiența sub aspectul mecanismelor de implementare, dar și soluții economice, contribuție la obiectivele de mediu și la incluziunea socială, principii orizontale.</p> <p>Atelierele de lucru au fost organizate cu firme de consultanță implicate în pregătirea de cererilor de finanțare sau implementarea de proiecte respectiv 3 firme, precum și beneficiari de finanțare P2.</p> <p>A fost organizate 2 ateliere de lucru. În cadrul acestora au participat în total 12 persoane și 5 beneficiari. Dezbaterile s-au desfășurat online.</p>
Focus Grup	<p>Focus-grupul a avut ca scop completarea, clarificarea și validarea informațiilor colectate prin cercetarea documentară și alte instrumente de evaluare.</p> <p>Focus grupul a fost organizat cu reprezentanți ai Autorității de Management în format online,</p>

	participând în total 13 persoane.
Sondaj în rândul beneficiarilor de finanțare	<p>Sondajul a avut ca scop colectarea de date pe bază de chestionar în rândul beneficiarilor de finanțare P2. Chestionarul a conținut un mixt de întrebări deschise, cu sau fără opțiuni de răspuns predefinite și întrebări închise.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tipul sondajului: chestionar online prin intermediul platformei Survey Monkey (metoda CAWI⁸); - Perioada derulării sondajului: sondajul a fost derulat în luna ianuarie 2025; - S-a optat pentru un sondaj exhaustiv pentru a include întreaga populație vizată, beneficiari de finanțare și aume 48 entități (6 UAT-uri la nivel județean, 9 UAT-uri la nivel de municipiu, 13 UAT la nivel de orașe, 12 UAT-urile la nivel comuna, 3 instituții de cult, 2 IMM-uri, 1 instituție în subordinea consiliului local, 1 instituție în subordinea/coordonarea Guvernului, 1 instituție de învățământ). - Rata de răspuns a fost de 38%, respectiv 41 de răspunsuri din care 26% au fost furnizate de către UAT-uri la nivel județean, 31% UAT la nivel de municipiu, 24% UAT-uri la nivel de oraș, 14% UAT-uri la nivel de comună și 2% alt tip de beneficiar. Din totalul răspunsurilor 34% au fost furnizate de către beneficiari ai P2. - Metode de asigurare a calității: retransmiterea invitației periodic prin e-mail, contactare telefonică.
Panel de experți	<p>Panelul de experți a avut ca scop colectarea de informații cu privire la relevanța intervențiilor și contextul de implementare; identificarea efectelor pozitive și negative pe care intervențiile le generează la nivel regional și local, aspecte cheie ce trebuie îmbunătățite procesul de implementare. În panel au fost implicați 4 experți cu experiență în dezvoltare regională și mobilitate urbană, aceștia acoperind toate axele prioritare ce fac obiectul evaluării.</p> <p>Panelul de experți a fost realizat în două etape. În prima etapă a fost transmis spre analiză un document sumativ al principalelor constatări (inclusiv din concluziile sondajului), dar și temele de discuție. În etapa a doua a fost realizată o dezbatere online, concluziile dezbaterii fiind transpuse în analizele evaluării.</p>
Studii de caz	<p>Studiile de caz au fost realizate cu scopul de a colecta dovezi de la nivelul proiectelor, implicând beneficiari de finanțare, privind relevanța programului raportat la nevoile locale și regionale, eficiența mecanismelor de implementare, modalității de îmbunătățire a procesului, identificarea de bune practici în implementarea măsurilor de PINESC și cele referitoare la pilonul social european și lecții învățate. La nivelul P2 au fost realizate 4 studii de caz, acestea fiind selectate după o serie de criterii ce au vizat valoarea și complexitatea investiției, tipurile de beneficiari, încadrarea proiectelor în etapizate/noi contractate dar și disponibilitatea beneficiarilor de a răspunde demersurilor echipei de evaluare.</p>
Procesarea și analiza statistică a datelor	<p>Procesarea și analiza statistică a datelor a vizat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - progresul fizic și financiar; - numărul de proiecte aprobate/ contractate/ finalizate, rezultatele financiare înregistrate; - gradul de atingere a indicatorilor; - gradul de realizare a indicatorilor la nivel de proiect/pe tipuri de intervenții. - gradul de realizare al indicatorilor de rezultat/realizare și a indicatorilor suplimentari și raportul față de indicatorii de realizare.

2.1.2. Probleme întâmpinate și limitări în aplicarea metodologiei de evaluare, robustețea concluziilor

35. Una dintre principalele provocări ale procesului de evaluare a fost intervalul de timp restrâns, de aproximativ trei luni, alocat desfășurării acesteia, ceea ce a îngreunat considerabil procesul de colectare a datelor, desfășurat sub presiunea necesității de a furniza informații pentru analize. Organizarea proceselor de colectare în paralel,

⁸ Computer-Assisted Web Interviewing (Interviuri Web Asistate de Calculator)

cu implicarea unor resurse umane suplimentare, a permis obținerea datelor necesare din surse multiple, asigurând condițiile unei triangulări optime.

36. O altă constrângere a procesului de evaluare a fost reprezentată de termenul de referință al evaluării, 31 decembrie 2024, aproape la mijlocul perioadei de desfășurare a acesteia. Astfel, după realizarea analizelor preliminare pe baza datelor disponibile până în noiembrie 2024, a fost necesară reluarea acestora utilizând datele de la 31 decembrie 2024, a căror extragere completă a fost posibilă abia la sfârșitul lunii ianuarie, generând o presiune suplimentară asupra procesului de evaluare.
37. Majoritatea proiectelor contractate sunt proiecte etapizate, respectiv proiecte finanțate inițial prin POR 2014-2020, nefinalizate, a căror continuare este asigurată prin PRSE 2021-2027, precum și proiecte noi aflate în stadii incipiente de implementare. În absența unor proiecte finalizate, analiza realizărilor s-a bazat exclusiv pe țintele asumate prin proiectele contractate, fără posibilitatea de a evalua rezultatele efective.

3. ANALIZA INTERVENȚIILOR EVALUATE

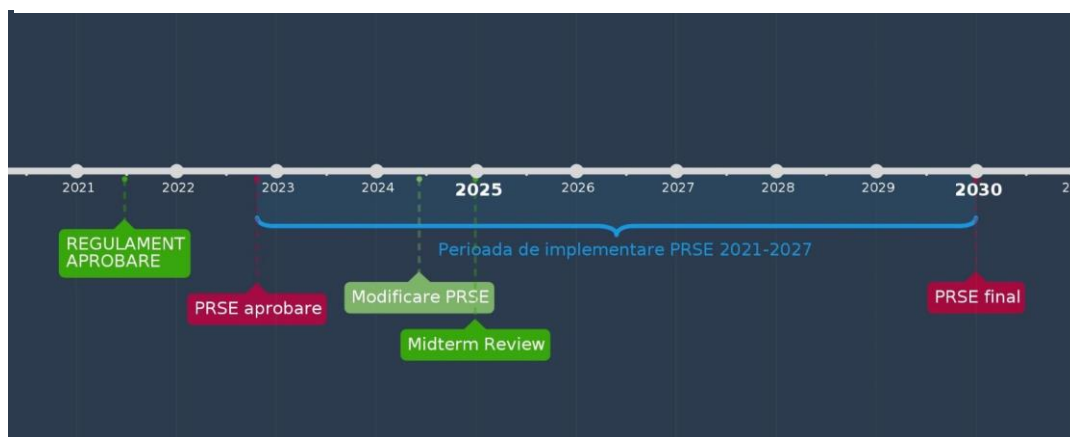
3.1. Contextul programului

38. Programul Regional Sud-Est (PRSE) 2021-2027, alături de celelalte șapte programe regionale, reprezintă o premieră în cadrul Acordului de Parteneriat al României cu UE, fiind pentru prima dată gestionate la nivel regional în cadrul Politicii de Coeziune. În perioadele de programare anterioare intervențiile de dezvoltare regională au fost implementate prin programe concepute la nivel național pentru toate regiunile de dezvoltare.
39. PRSE a demarat cu importante provocări legate de crearea unui sistem instituțional eficient la nivel regional pentru gestionarea programului. Autoritatea de Management, înființată pentru prima dată în cadrul Agenției pentru Dezvoltare Regională, își asumă un rol nou, sprijinindu-se pe experiența acumulată ca organism intermediar în perioadele anterioare de programare. Abordarea descentralizată aduce nu doar așteptări ridicate, ci și o responsabilitate suplimentară de a demonstra beneficiile acestei structuri inovatoare. Gestionarea eficientă a acestor provocări va fi esențială pentru a confirma potențialul descentralizării în implementarea Politicii de Coeziune.
40. PRSE a fost aprobat prin Decizia nr. C(2022)7639/21.10.2022 pentru sprijin din partea FEDR în cadrul obiectivului „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică” pentru regiunea Sud-Est.
41. Practic aprobarea și demararea implementării vin la mai mult de un an de la intrarea în vigoare a Regulamentului privind dispozițiile comune (RDC) pentru Politica de Coeziune 2021-2027 care a fost aprobat la 24 iunie 2021 și publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene la 30 iunie 2021. Regulamentul este cunoscut oficial ca Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului, stabilind cadrul general pentru fondurile europene structurale și de investiții, inclusiv Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul Social European Plus (FSE+), Fondul de Coeziune și altele.

3.2. Modificări ale programului

42. Programul a fost modificat o singură dată, noua versiune fiind aprobată prin Decizia nr. C(2024)3872/05.06.2024. Modificările au vizat:
 - preluarea proiectelor finanțate din POR 2014-2020 pe baza listei de proiecte aprobate ;
 - modificări ale acțiunilor și alocărilor aferente pentru arealul ITI Delta Dunării;
 - modificarea descrierilor activităților/indicatorilor/alocărilor pe coduri de intervenție pentru Obiectivele specifice ale PRSE;
 - clarificarea aspectelor legate de mecanismul de guvernanță al dezvoltării urbane integrate;
 - actualizarea îndeplinirii stadiului condițiilor favorizante.Calendarul programului poate fi urmărit în figura de mai jos.

Figură 1- PRSE 2021-2027 Cronologie

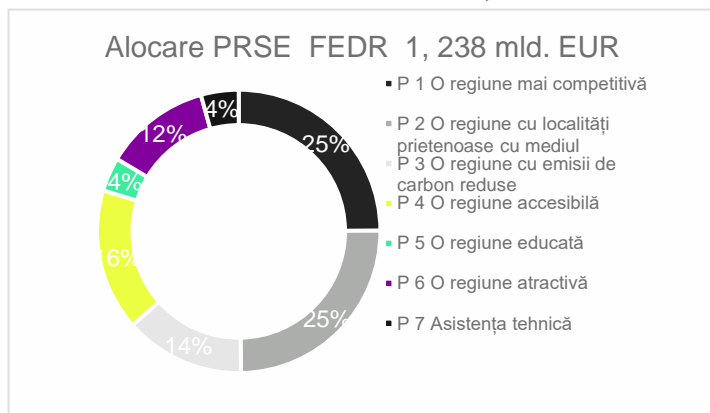
43. Autoritatea de Management analizează posibilitatea utilizării resurselor PRSE pentru atenuarea efectelor inundațiilor din septembrie 2024. Programul Regional Sud-Est (PRSE) 2021-2027, prin mecanismele sale de finanțare flexibilă prevăzute în contextul modificărilor aduse de Regulamentul (UE) 2024/3236 (RESTORE), poate juca un rol esențial în atenuarea efectelor devastatoare ale inundațiilor din județul Galați din anul 2024. Prin includerea unei noi acțiuni în cadrul obiectivului de politică 2 (o Europă mai verde și mai rezilientă), PRSE permite utilizarea Fondului European de Dezvoltare Regională (FEDR) pentru reconstrucție durabilă și rezilientă. Aceste resurse pot fi direcționate către refacerea infrastructurii publice și a zonelor naturale afectate, precum și către măsuri de prevenire a unor dezastruri similare în viitor. În plus, rata de cofinanțare de până la 95% asigură o povară financiară redusă pentru autoritățile locale și regionale. În județul Galați, aceste fonduri pot fi utilizate pentru reabilitarea și adaptarea la schimbările climatice a infrastructurii hidrotehnice afectate de inundații, contribuind astfel la creșterea rezilienței comunităților locale. Adoptarea principiului „a reconstrui mai bine” asigură integrarea măsurilor de reducere a riscurilor și a schimbărilor climatice în procesul de redresare, garantând sustenabilitatea pe termen lung a investițiilor realizate.⁹
44. Obiectivul general al PR Sud-Est 2021-2027 constă în creșterea competitivității economice regionale și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, a infrastructurii și serviciilor, în scopul reducerii disparităților intraregionale și dezvoltării sustenabile, prin gestionarea eficientă a resurselor, valorificarea potențialului demografic și de inovare, precum și prin asimilarea progresului tehnologic.
45. PR Sud-Est 2021-2027 urmărește ca Regiunea de dezvoltare Sud-Est să devină una dintre cele mai dinamice regiuni europene în ceea ce privește creșterea inteligentă și sustenabilă a economiei, valorificând diversitatea locală și stimulând inovarea în vederea diminuării disparităților și creșterii standardului de viață.
46. ADR Sud-Est, în calitate de Autoritate de Management (AM) a conceput Programul Regional Sud-Est, adaptat la nevoile și specificul regional.

⁹ Inundațiile devastatoare din județul Galați au avut loc în perioada 13-14 septembrie 2024. Acestea au afectat aproximativ 7.000 de gospodării din 28 de localități, printre care Pechea, Slobozia Conachi, Cuza Vodă și Costache Negri. Ploile torențiale au dus la decesul a șase persoane și au lăsat peste 20.000 de localnici în dificultate. Pagubele materiale au inclus distrugerea a 5.400 de case și avarierea infrastructurii rutiere, precum DN25 și DN26, care au fost complet întrerupte. De asemenea, linia ferată Galați-Bârlad a fost grav afectată, cu cel puțin șapte kilometri de terasament distruși de ape. Autoritățile au intervenit pentru evacuarea a peste 270 de persoane și au solicitat fonduri pentru refacerea infrastructurii afectate. (sursa: articole din presa regională)

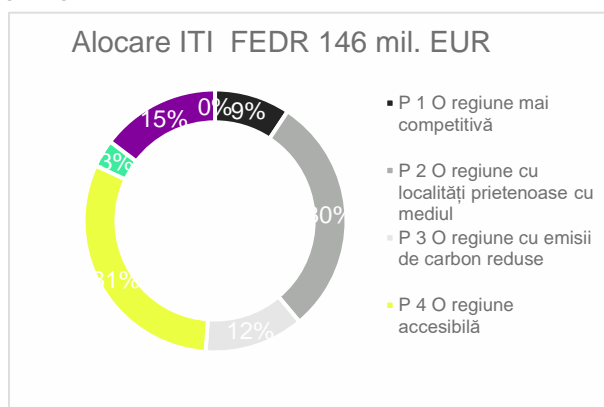

47. Bugetul total al programului este 1,47 mld Euro, din care 1,24 mld EUR FEDR și 0,25 mld EUR contribuție de la bugetul de stat (BS) asigură resursele financiare pentru intervențiile încadrate în șapte priorități așa cum se vizualizează în Figura 1.

Figură 3-Alocare financiară (FEDR) pe priorități PRSE 2021-2027

Figură 2-Alocare financiară ITI DD (FEDR) pe priorități PRSE 2021-2027

48. Programul are o distribuție a alocării pe obiective specifice neuniformă pe cele 7 priorități dintre care 6 sunt priorități de investiții, respectând concentrările tematice impuse prin RDC 1060/2021 după cum urmează:

- Alocarea Obiectiv de politică 1: 26% (min 25% cerință RDC)
- Alocarea Obiectiv de politică 2: 33% (min 30% cerință RDC)
- Coeficient alocare schimbări climatice : 31% (min 30%, cerință RDC Anexa 1)
- Alocarea Dezvoltare Urbană: 20% (min 8% cerință RDC)

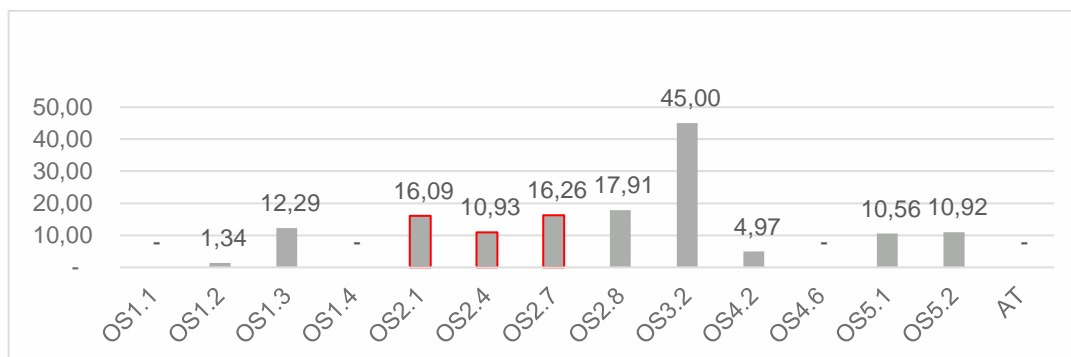
Alocarea financiară pentru ITI Delta Dunării.

49. ITI Delta Dunării beneficiază de o alocare dedicată de 146 mil EUR FEDR (171 mil EURO alocarea FEDR+BS), reprezentând 11,8% din totalul alocării PRSE. Toate prioritățile au alocări pentru ITI Delta Dunării și cea mai mare parte a OS, așa cum poate fi urmărit în tabelele Anexei VI și Figurile de mai jos.

50. OS 2.7 apare cu cea mai mare alocare pentru ITI din totalul alocării din PRSE, 60% explicabil prin natura obiectivului specific și anume "Intensificarea acțiunilor de protecției și conservare a naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare

51. Cele 171 mil EUR disponibile pentru ITI Delta Dunării sunt oferite prioritar pentru OS 3.2 accesibilitate, urmată de mobilitate urbană, OS 2.8, biodiversitate OS2.7 și eficiență energetică OS 2.1. PRSE contribuie cu mai mult

Figură 4-Distribuția finanțării alocate în cadrul ITI DD (mil. EUR, FEDR)

de jumătate din contribuția totală a fondurilor Europene ale Politicii de Coeziune la finanțarea Strategiei Integrate de Dezvoltare Durabilă Delta Dunării.

Complexitatea PRSE 2021-2027

52. Programul Regional Sud-Est (PRSE) 2021-2027 se distinge prin complexitatea sa, fiind conceput pentru a răspunde diverselor Obiective de Politică (OP) ale Uniunii Europene.

5 Obiective de politică, 6 priorități de investiții, 12 obiective specifice și 19 acțiuni.

53. PRSE înglobează cinci obiective de politică, fiecare dintre ele fiind tradus într-o serie de priorități regionale și acțiuni specifice, care acoperă domenii de maxim interes precum digitalizarea, inovația, mobilitatea, educația, protecția mediului și dezvoltarea durabilă. Această legătură directă cu prioritățile europene subliniază integrarea sa în viziunea strategică a Uniunii Europene.

54. Fiecare prioritate din cadrul PRSE este susținută de un set de acțiuni concrete, care detaliază modul practic de implementare. Spre exemplu, prioritățile dedicate digitalizării și sprijinului acordat IMM-urilor cuprind măsuri ce vizează infrastructura digitală regională, transferul tehnologic, dezvoltarea competențelor digitale și accesul la finanțare.

55. În același timp, programul promovează o abordare integrată, îmbinând dimensiuni sociale, economice, culturale și ecologice. De exemplu, acțiunile de regenerare urbană și dezvoltarea infrastructurii educaționale includ obiective precum promovarea incluziunii sociale și sustenabilitatea pe termen lung.

56. Un alt aspect distinctiv al PRSE este atenția acordată specificului regional. Programul recunoaște diversitatea teritorială, disparitățile și răspunde acestora prin măsuri adaptate unor zone cu caracteristici unice, precum ITI Delta Dunării. Măsurile dedicate protecției patrimoniului și dezvoltării locale integrate reflectă o adaptare precisă la nevoile și potențialul regiunilor.

57. Programul sprijină, de asemenea, cele două mari tranziții strategice ale Uniunii Europene: tranziția verde și tranziția digitală. Acestea sunt promovate prin acțiuni dedicate eficienței energetice, infrastructurii verzi, reducerii emisiilor de carbon, digitalizării IMM-urilor și modernizării serviciilor publice. În plus, utilizarea unor instrumente financiare diverse, permite integrarea investițiilor directe, finanțării încrucișate și susținerii proiectelor inovatoare.

58. PRSE este conectat la politica și procesele de dezvoltare a Regiunii Sud-Est, pe mai multe niveluri, de la politici strategice europene relevante, la priorități regionale și politici și acțiuni locale. Această abordare multi-nivel asigură flexibilitatea necesară pentru a răspunde eficient nevoilor fiecărui nivel de intervenție. În același timp, fiecare obiectiv politic are asociat un set clar de rezultate și indicatori, ceea ce subliniază importanța unui sistem de monitorizare și evaluare bine definit pentru a măsura eficiența implementării.

59. **Complexitatea PRSE reflectă interconexiunile** dintre priorități coborând în logica intervenției până la legăturile directe și indirecte dintre acțiuni și reflectă adaptarea sa la specificul regional și cerințele Uniunii Europene. Aceste elemente impune Autorității de Management asigurarea unui sistem de implementare bazat pe o coordonare robustă și mecanisme eficiente de implementare și evaluare, fiind un exemplu elocvent al modului în care politica de coeziune poate fi personalizată la nivel regional pentru a genera un impact semnificativ.

60. Implementarea PRSE a demarat cu o provocare importantă generată de numărul mare de proiecte finanțate prin POR 2014-2020 și propuse spre etapizare și continuarea finanțării din PRSE 2021-2027. Această situație pe de o parte limitează accesul la finanțare pentru proiecte noi și a generat o încărcare administrativă semnificativă la nivelul AM pentru contractarea finalizării acestor proiecte, în detrimentul lansării timpurii al apelurilor pentru noile proiecte ale perioadei 2021-2027.

3.3. Contextul Priorității 2-O regiune cu localități prietenoase cu mediul și mai rezilientă la riscuri

61. În cadrul Programului Sud-Est Prioritatea 2-o regiune cu localități prietenoase cu mediul și mai rezilientă la riscuri are o alocare totală substanțială de 307 milioane EUR (FEDR), reprezentând aproximativ 25% din totalul întregului program (FEDR). Aceasta contribuție alături de Prioritatea 3 O regiune cu emisii de carbon reduse la Obiectivul de Politică 2 *O Europă mai verde, rezilientă, cu emisii reduse de dioxid de carbon*, dominantă în raport cu celelalte obiective de politică adresate.

62. Prioritatea 2 vizează implementarea unor măsuri care contribuie la creșterea eficienței energetice, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și adaptarea la schimbările climatice, prin investiții specifice aferente Obiectivelor Specifice OS 2.1, OS 2.4 și OS 2.8. Aceste acțiuni răspund nevoilor locale emergente în domeniul eficienței energetice și al rezilienței la schimbările climatice. Intervențiile prevăzute includ renovarea fondului locativ public și rezidențial, crearea de perdele forestiere, reabilitarea zonelor degradate, amenajarea coridoarelor ecologice, precum și realizarea de parcuri și grădini urbane. Intervențiile aferente P2 vizează atât teritoriul Regiunii Sud-Est cât și arealul Investiții Teritoriale Integrate Delta Dunării (ITI DD) prin acțiunile corespunzătoare celor trei OS-uri, așa cum este reprezentat în caseta de mai jos.

Caseta 1: Acțiunile finanțate prin PRSE în ITI Delta Dunării aferente Priorității 2

OS2.1 Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră

- **Actiunea 2.1 Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice (inclusiv a celor cu statut de monument istoric) și a clădirilor rezidențiale.** În ceea ce privește arealul ITI DD, investițiile în clădirile rezidențiale și cele publice vizează atât mediul urban cât și cel rural.

OS2.4 Promovarea adaptării la schimbările climatice și prevenirea riscurilor de dezastre și reziliență, pe baza unor abordări ecosistemice

- **Actiunea 2.2 - Consolidarea clădirilor publice vulnerabile la risc seismic inclusiv cele din arealul ITI Delta Dunării.**

OS2.7 Intensificare acțiunilor de protecție și conservare a naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare

- **Actiunea 2.5 Susținerea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii verzi în siturile Natura 2000 din arealul ITI DD.**

63. Prin OS2.1 sunt sprijinite proiecte care contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin investiții în renovarea energetică, implementarea sistemelor de cogenerare, utilizarea surselor regenerabile de energie, precum și modernizarea sistemului de iluminat public. Astfel intervențiile contribuie la atingerea OP2 prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și tranziția către economie cu emisii zero de carbon.
64. Prin OS2.4 sunt sprijinite intervenții care contribuie la reziliența regiunii în fața schimbărilor climatice și reducerea riscurilor de dezastre naturale prin acțiuni de tipul consolidarea structurală a clădirilor vulnerabile la risc seismic, susținute de acțiuni de creare a perdelelor forestiere în scopul protecției solului împotriva eroziunii și deșertificării.
65. Intervențiile aferente OS2.7 contribuie la protejarea biodiversității și îmbunătățirea calității mediului urban prin finanțarea proiectelor ce vizează reabilitarea zonelor intravilane degradate, realizarea de parcuri și grădini urbane, reabilitarea fondului vegetal. În plus, în cadrul acestui OS sunt prevăzute intervenții pentru refacerea sistemelor și habitatelor naturale ale Siturilor Natura 2000.¹⁰
66. Cele trei Obiective Specifice ale Priorității 2 sunt bine corelate cu Strategiile Integrate de Dezvoltare Urbană (SIDU) și strategiile teritoriale, contribuind la atingerea obiectivelor unor programe complementare, precum Obiectivul specific 2 din cadrul SUERD sau Prioritatea 2 a programului Interreg VI-B Danube, precum și la îndeplinirea obiectivelor Strategiei UE pentru Regiunea Dunării, în special ale Ariei Prioritare 6 – Biodiversitate.

¹⁰ "Natura 2000 este cea mai mare rețea coordonată de zone protejate la nivel global, care acoperă toate statele membre, reprezentând 18 % din suprafața terestră a UE și aproape 6 % din teritoriul marin al acesteia. Obiectivul rețelei este de a asigura supraviețuirea pe termen lung a celor mai valoroase și mai amenințate specii și habitate din Europa", **Comisia Europeană, „Natura 2000 and Cultural Landscapes”, EU Culture**, disponibil la: <https://culture.ec.europa.eu/ro/cultural-heritage/cultural-heritage>

În zona ITI Delta Dunării (ITI DD), rețeaua Natura 2000 cuprinde mai multe situri de importanță comunitară (SCI) și arii de protecție specială avifaunistică (SPA), menite să conserve biodiversitatea și habitatele naturale unice ale regiunii cum ar fi: **ROSCI0065 Delta Dunării, ROSPA0031 Delta Dunării și Complexul Razim-Sinoie, ROSCI0012 Brațul Măcin, ROSCI0066 Delta Dunării - zona marină, ROSCI0105 Lunca Joasă a Prutului, ROSPA0091 Pădurea Babadag** și altele-Administrația Rezervației Biosferei Delta Dunării, „Rețeaua Natura 2000”, [DDbra.ro](https://ddbra.ro/reteaua-natura-2000-2/), disponibil la: <https://ddbra.ro/reteaua-natura-2000-2/>

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Regio
Sud-Est

67. Intervențiile finanțate prin Prioritatea 2 se adresează unor grupuri-țintă precum entități publice locale și centrale, asociații de locatari sau locatari din blocuri de locuințe, angajați ai administrației publice locale, cetățeni și beneficiari finali ai infrastructurilor sprijinite, ONG-uri, precum și Administrației Rezervației Biosferei Delta Dunării (ARBDD) pentru intervențiile aferente siturilor Natura 2000 din arealul ITI Delta Dunării.

2. Logica intervenției Prioritatea 2

68. Logica intervenției este construită la nivel causal, plecând de la nevoile și problemele existente, la acțiunile vizate de program prin OS, la realizările imediate obținute, la efecte și finalizând prin prezentarea potențialului impact.
69. Logica intervenției pentru Prioritatea 2 pornește de la nevoia de a răspunde unui set de provocări critice identificate la nivel regional, precum eficiența energetică redusă a clădirilor rezidențiale și publice, riscul seismic major asociat unor clădiri publice vulnerabile, amenajarea insuficientă sau lipsa spațiilor verzi în zonele urbane și disparitățile existente în ceea ce privește accesul la spațiile verzi în anumite zone urbane. Aceste provocări sunt accentuate de schimbările climatice, care au un impact semnificativ asupra condițiilor de viață ale populației.
70. Pentru a răspunde acestor nevoi, Prioritatea 2 a fost structurată pe trei direcții de intervenție, după cum urmează:
- Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor
 - Creșterea rezilienței la riscurile naturale cauzate de schimbările climatice
 - Reducerea poluării și intensificarea măsurilor de protecție a naturii
71. Activitățile aferente celor trei direcții de intervenții urmăresc să genereze realizări tangibile inclusiv: implementarea de sisteme energetice eficiente, reabilitarea termică și consolidarea clădirilor vulnerabile, extinderea infrastructurii verzi, creșterea suprafeței de terenuri împădurite.
72. Activitățile vor contribui la atingerea rezultatelor tangibile prin realizări de tipul sisteme energetice eficiente, clădiri reabilite termic, suprafețe de terenuri împădurite și infrastructuri verzi dezvoltate.
73. Pe termen lung intervențiile aferente Priorității 2 sunt concepute pentru a avea un impact asupra creșterii atractivității regiunii pentru locuire și îmbunătățirea calității vieții fiind vorba despre investiții care vizează în mod direct reducerea emisiilor de gaze și protecția mediului investiții care contribuie la atingerea neutralității climatice.
74. Astfel, acest fir logic al intervențiilor oferă o exemplificare cuprinzătoare a efectului pe care intervențiile centralizate ale PRSE le au asupra acoperii nevoilor, generând pe termen scurt, mediu și lung, realizări, rezultate și respectiv impact.

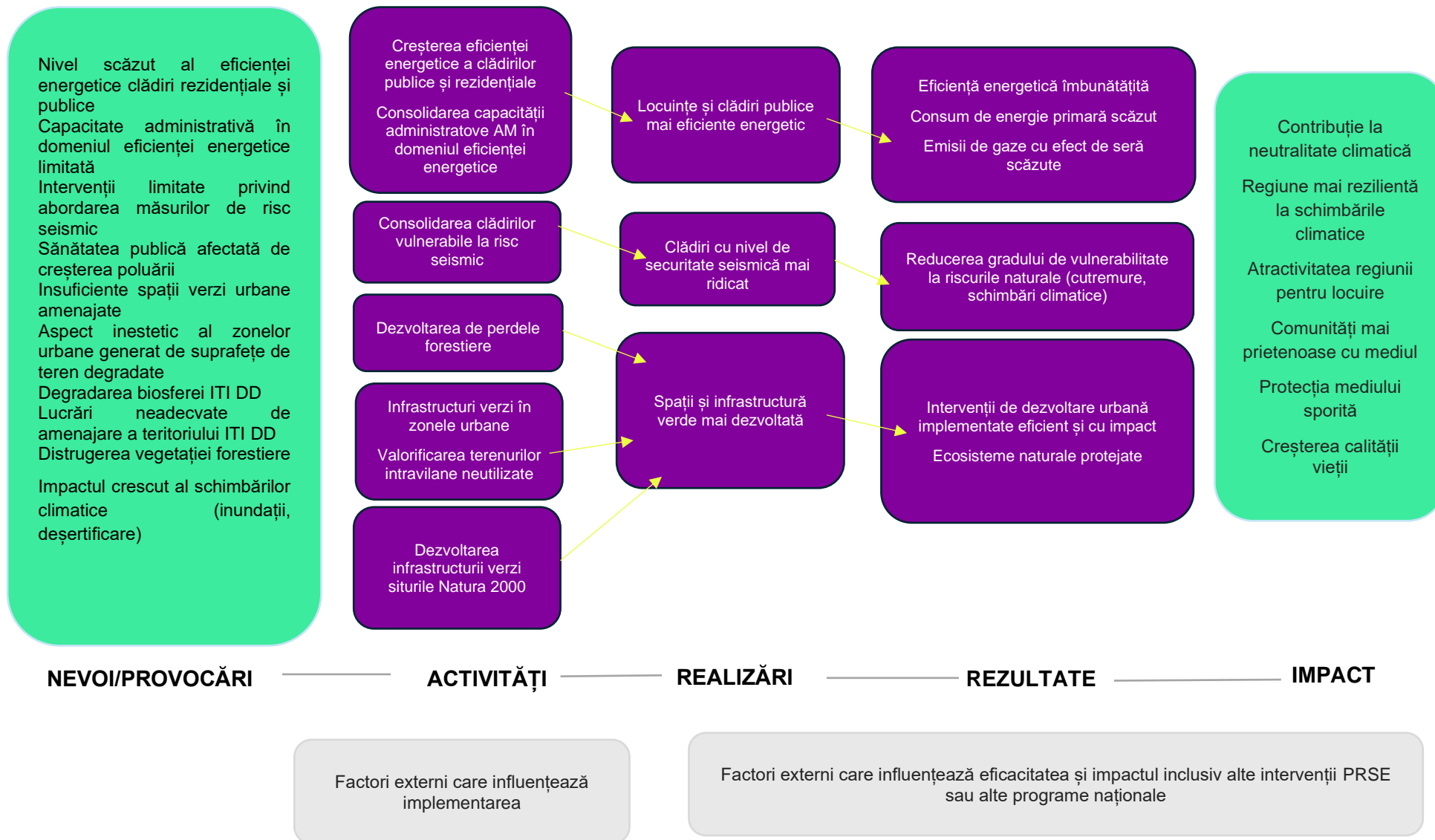

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Regio
Sud-Est

Figură 5-Logica intervenției Prioritatea 2

3.2. Analiza portofoliului de proiecte finanțate în cadrul Priorității

ALOCARE FINANCIARĂ P2 ȘI GRAD DE ABSORBȚIE (PERSPECTIVE)

75. Alocarea financiară totală pentru P2 este de 307,410,415 euro (FEDR), reprezentând 25% din bugetul total al PRSE. Din această sumă, 30% este alocat proiectelor din arealul ITI Delta Dunării (ITI DD). Până la data desfășurării analizei (31.12.2024), a fost contractată suma de 82,04 milioane EUR prin 54 de contracte semnate. Dintre acestea, 23 sunt contracte etapizate, cu o valoare de 23,4 milioane EUR, iar 6 contracte acoperă arealul ITI DD, cu o valoare de 6,4 milioane EUR. Gradul de absorbție pentru P2 este de 26,68% din totalul alocării.
76. Dintre cei 54 de beneficiari 4 sunt UAT la nivel de județ, opt sunt UAT la nivel de municipiu, trei sunt UAT la nivel de oraș, șapte sunt UAT la nivel de comună, iar ceilalți beneficiari reprezintă alte instituții publice.
77. Majoritatea contractelor (53) sunt aferente OS2.1, în timp ce un singur contract este semnat în cadrul OS2.4. 58 proiecte se află în fază de precontractare.
78. Din perspectiva alocării pe domenii de intervenție (a se vedea tabelul 8 Anexei I), se observă:
- Alocare prioritară pentru Acțiunile de consolidare a eficienței energetice pentru infrastructuri publice cu renovări de amploare moderată (Cod intervenție 045), având o alocare de 119 milioane EUR, ceea ce reprezintă aproximativ 39% din totalul alocării P2.
 - Alocare substanțială pentru acțiunile de consolidare a clădirilor aflate în risc seismic major, cu o alocare totală de 90 milioane EUR, reprezentând aproximativ 29% din totalul alocării P2.
 - Pentru OS2.7, o alocare semnificativă este destinată măsurilor de protejare, restaurare și utilizare durabilă a siturilor Natura 2000, în valoare de 15 milioane EUR, reprezentând 4,8% din totalul alocării P2.
79. În ceea ce privește arealul ITI DD, există alocări substanțiale pentru renovarea fondului locativ existent, cu o alocare ITI de 8% din totalul alocării pentru acest domeniu precum și pentru renovarea în vederea creșterii eficienței energetice a infrastructurilor publice (renovări de amploare moderată, Cod intervenție 045), cu o alocare ITI de 10% din totalul alocării pentru acest domeniu.

ANALIZA APELURILOR DIN CADRUL P2

80. Cele 54 de contracte aferente P2 au fost contractate prin 12 apeluri de proiecte cu o valoare FEDR alocată de 212 milioane EUR reprezentând 69% din totalul alocării P2. Alte 4 apeluri în cadrul OS2.4 și OS2.7 sunt planificate a fi lansate. Valoarea totală a celor 54 de proiecte contractate, așa cum se poate urmări în distribuția alocării reprezentată în tabelul de mai jos este de 85,6 mil. EUR, ceea ce reprezintă 40% din totalul alocat în cadrul apelurilor. Din valoarea totală contractată, până la data desfășurării analizei, respectiv 31.12.2024 au fost înregistrate cheltuieli autorizate aferente P2 în valoare de 456 mii EUR, respectiv 387 mii EUR contribuție UE, reprezentând 0,45% din totalul contractat.
81. În perioada de programare 2021-2027, au fost deschise, în 28.08.2023, două apeluri privind Operațiunea A – „Sprijinirea eficienței energetice în clădiri rezidențiale”, la care au participat 5 entități, și Operațiunea B – „Sprijinirea eficienței energetice în clădiri publice, inclusiv a celor cu statut de monument istoric”, la care au participat 43 de entități. Ambele apeluri au fost încheiate la 28.02.2024.
82. În cadrul Operațiunii A, au fost depuse 30 de proiecte (10 contracte semnate), cu o valoare totală nerambursabilă alocată pe apel de 154.262.651,65 lei și solicitată de 262.712.372,35 lei (8.757.079,07 lei/proiect) (depășire 170,30%).
83. În cadrul Operațiunii B, au fost depuse 73 de proiecte (39 contracte semnate), cu un buget nerambursabil pe apel de 389.161.920,00 lei și solicitată de 73.214.051,40 lei (10.030.329,47 lei/proiect) (depășire 188,15%).

84. Entitățile participante la Operațiunea A au reușit o performanță de 6 proiecte/entitate (medie), iar cele participante la Operațiunea B au reușit o performanță de 1,7 proiecte/entitate (medie). De asemenea, se poate observa că proiectele depuse de entitățile participante la Operațiunea B beneficiază de o finanțare ușor mai mare (cu 8,73%) față de cele depuse în cadrul Operațiunii A. Entitățile participante la Operațiunea B au depus mai puține proiecte per participant, dar cu valori mai mari per proiect.
85. Acțiunea 2.1.B pentru ITI DD a fost deschisă în 15.10.2024 și rămâne deschisă pentru depunerea de proiecte până la 15.04.2025. Acțiunea 2.2 – Eficiența energetică și consolidarea clădirilor publice, lansată în 22.08.2024, a primit 42 de proiecte, cu o alocare totală pe apel de 467 milioane lei și o sumă solicitată de 649 milioane lei (depășire 138,99%). Pe această acțiune a fost semnat un contract. Apelul este deschis din 21.08.2024 și activ la data redactării prezentului raport (februarie 2025).

Judet	Număr proiecte	Finanțare nerambursabilă (lei)	FEDR (lei)	Finanțare nerambursabilă (milioane EURO)	FEDR (milioane EURO)
Acțiunea 2.1 Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice (inclusiv a celor cu statut de monument istoric) și a clădirilor rezidențiale	53	477546478.7	414329228.7	96	83.29
Brăila	2	25474096.83	22094879.91	5.12	4.44
Tulcea	6	36837860.86	31931019.6	7.41	6.42
Buzău	5	63059680.59	54694620.9	12.68	10.99
Constanța	9	121128508.2	105211379.1	24.35	21.15
Galați	21	183432483.7	159099603.5	36.87	31.98
Vrancea	10	47613848.51	41297725.74	9.57	8.3
Acțiunea 2.2 Consolidarea clădirilor publice vulnerabile la risc seismic (acțiune strategică)	1	13524101.47	11730088.01	2.72	2.36
Constanța	1	13524101.47	11730088.01	2.72	2.36
Total	54	491070580.2	426059316.7	98.72	85.65

86. Pentru anul 2025, sunt programate să se deschidă apeluri pe Acțiunile 2.3, 2.4, 2.5 cu un buget total de 84 milioane EUR, din care 72 milioane EUR din finanțare UE.
87. Din analiza numărului de proiecte depuse și a valorii acestora raportat la valoarea apelurilor deschise se observă o cerere semnificativă care depășește disponibilul alocat, astfel cum este reprezentat în tabelul de mai jos.

Tabel 3-Gradul de suprasubscripție OS aferente Priorității 2

Obiectiv specific	Număr apeluri	Valoare apeluri FEDR (milioane EUR)	Număr proiecte depuse	Valoare proiecte depuse (EUR)	Grad de suprasubscripție
OS2.1	7	147,4	122	228	154%
OS2.4	5	94,1	39	133,5	141%
OS2.7	-	-	-	-	-

TIPURI DE INTERVENȚII FINANȚATE DIN P2

88. Prioritatea P2 este structurată pe cinci acțiuni de intervenție, astfel:

✓ *Acțiunea 2.1 - Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice (inclusiv a celor cu statut de monument istoric) și a clădirilor rezidențiale.*

- Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est (ADR SE) a lansat apeluri de proiecte pe Acțiunea 2.1.A - „Sprijinirea eficienței energetice în clădiri rezidențiale” și Acțiunea 2.1.B - „Sprijinirea eficienței energetice în clădiri publice, inclusiv a celor cu statut de monument istoric”.
- În cazul intervențiilor care vizează îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor rezidențiale, se va încuraja/prioritiza accesul la finanțare, luând în calcul criteriile care vizează: dimensiunea clădirii (număr de apartamente, regim de înălțime), performanța energetică a clădirii, targetul proiectelor propuse (cel puțin economie energetică de 40%), procentul proprietarilor cu venituri reduse.
- Măsurile de eficiență energetică vizează clădirile publice (inclusiv cele de patrimoniu) utilizate full-time cu scop public și au ca obiectiv reabilitarea energetică. Vor fi eligibile toate tipurile de clădiri publice administrate de autoritățile publice, criteriile de prioritizare vizând: funcția socială (educație, sănătate, activități sociale etc.), suprafața utilă a clădirii, intensitatea utilizării clădirii, targetul stabilit de reducere a emisiilor anuale echivalent, economie energetică de cel puțin 40%.

89. Prin această acțiune se urmărește îmbunătățirea eficienței energetice prin: reabilitarea termică a elementelor de construcție, instalarea unor sisteme alternative de producere a energiei din surse regenerabile (cu excepția biomasei, ex. panouri solare, pompe de căldură), sisteme de management energetic integrat al clădirilor (BMS) în vederea monitorizării și menținerii indicatorilor privind consumurile și emisiile, reabilitarea și/sau modernizarea sistemelor electrice/de iluminat, audit energetic ex-ante/post-intervenție.

✓ *Acțiunea 2.2 - Consolidarea clădirilor publice vulnerabile la risc seismic vizează zonele urbane, inclusiv cele din teritoriul ITI Delta Dunării.*

✓ *Acțiunea 2.3 - Dezvoltarea de perdele forestiere de-a lungul drumurilor județene vizează întregul teritoriu al Regiunii Sud-Est (RSE).*

✓ *Acțiunea 2.4 - Susținerea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii verzi în zonele urbane, inclusiv prin valorificarea terenurilor publice neutilizate.*

- crearea/extinderea/modernizarea spațiilor verzi din intravilanul localităților urbane – investiții atât asupra spațiilor verzi existente, cât și asupra unor terenuri dezafectate/abandonate/degradate care sunt propuse a fi transformate în spații verzi definite de legislația națională;
- crearea/extinderea/modernizarea spațiilor verzi publice urbane cu acces nelimitat (parcuri, grădini, scuaruri publice etc.);
- plantarea de arbori și reabilitarea fondului vegetal, prin completarea și înlocuirea de arbori, crearea de aliniamente plantate;
- realizarea, extinderea și modernizarea parcurilor, pădurilor urbane/pădurilor-parc și a parcurilor dendrologice;
- activități auxiliare dezvoltării infrastructurii verzi legate de întreținerea și accesibilitatea spațiilor verzi (sistem de irigații, piste pentru biciclete și poteci etc.) în limita a maxim 10% din cheltuielile eligibile; amenajarea zonelor verzi din cadrul grădinilor botanice; spații verzi pentru protecția lacurilor și cursurilor de apă (zona de maluri și zona de deasupra malurilor);
- lucrări verzi, acoperișuri verzi, pereți verzi, terase/balcoane cu grădini și spații verzi etc.

✓ *Acțiunea 2.5 - Susținerea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii verzi în siturile Natura 2000.*

- refacerea sistemelor ecologice și a habitatelor naturale prin lucrări de decolmatare și reconstrucție ecologică;
- intervenții fizice în vederea refacerii circulației naturale a apei și a zonelor cu habitate importante;
- reîmpădurirea/renaturarea suprafețelor în care vegetația naturală, inclusiv cea forestieră, este degradată;
- perdele forestiere de protecție a brațelor și canalelor Delta Dunării (DD);

- marcarea și semnalizarea zonelor strict protejate și a zonelor tampon, implementarea unui sistem de monitorizare și informare.

4. ANALIZELE ȘI CONSTATĂRILE CORESPUNZĂTOARE FIECĂREI ÎNTREBĂRI DE EVALUARE

4.1. Relevanță și coerență (ÎE1, ÎE2)

ÎE1. In ce masura obiectivele, actiunile si interventiile implementate continua sa raspunda problemelor socio-economice din regiune si a nevoilor identificate prin strategia PRSE?

90. Intervențiile aferente Priorității 2 adresează problemele regionale emergente, potrivit PRSE acestea includ: poluarea zonelor urbane ca urmare a consumului ridicat de energie în clădiri, clădiri publice aflate sub nivelul standardelor actuale în ceea ce privește eficiența energetică și siguranța la risc seismic, performanță energetică limitată a clădirilor rezidențiale, grad crescut de sărăcie energetică, număr mare de clădiri încadrate în risc seismic major, inclusiv clădiri de patrimoniu. De asemenea, la nivel regional există un grad ridicat de deșertificare care amplifică consecințele schimbărilor climatice.
91. Potrivit PDR Sud-Est, principalul document de planificare și programare asumat la nivel regional, regiunea este caracterizată printr-un consum ridicat de energie în gospodării iar infrastructura energetică este complexă, în regiune existând un număr mare de producători de energie electrică din diferite surse, inclusiv termocentrale și hidrocentrale localizate în diferite județe. În ceea ce privește gestionarea deșeurilor municipale, potrivit aceluiași document, deși unele municipii au îmbunătățit colectarea deșeurilor, persistă provocări semnificative legate de rata scăzută a reciclării și de eliminarea predominantă a deșeurilor prin depozitare. Aceste probleme sunt agravate de lipsa infrastructurii pentru compostare și incinerare, precum și de colectarea selectivă insuficientă, afectând astfel tranziția către o gestionare sustenabilă a deșeurilor.
92. Potrivit Raportului de Țară 2024 ¹¹ care însoțește recomandarea Consiliului privind politicile economice, sociale, de ocupare a forței de muncă, structurale și bugetare, România a înregistrat unele progrese în ceea ce privește tranziția verde, dar evidențiază și provocări majore care necesită măsuri urgente pentru a reduce dependența de combustibili fosili și pentru a accelera decarbonizarea în sectoarele cheie.

Progrese și provocări în tranziția energetică:

93. România a înregistrat progrese în utilizarea surselor regenerabile de energie și eliminarea treptată a cărbunelui. Cu toate acestea decarbonizarea are loc lent iar eficiența energetică a clădirilor trebuie îmbunătățită, fiind necesară accelerarea lucrărilor de renovare pentru a reduce consumul de energie. Potrivit documentului, există în continuare nevoia urgentă de reducere a amprentei materiilor prime prin creșterea ratelor de reciclare dat fiind faptul că există riscul ca țara să nu poată atinge obiectivele privind depozitarea și reciclarea deșeurilor municipale.

Principalele recomandări pentru România:

1. Accelerarea decarbonizării prin:
 - Adoptarea unei legi privind decarbonizarea pentru stabilirea unui cadru clar de acțiune.
 - Stimularea eficienței energetice a clădirilor și creșterea ponderii surselor regenerabile.
2. Decarbonizarea sectoarelor critice-transport, industrie și încălzire centralizată.
3. Combaterea sărăciei energetice și sprijinirea consumatorilor vulnerabili.
4. Creșterea asigurărilor împotriva pierderilor cauzate de pericolele climatice.
5. Reducerea deficitului de forță de muncă calificată în sectoarele energointensive.

¹¹ **Comisia Europeană**, *Document de lucru al serviciilor Comisiei – Raportul de țară 2024 – România*, SWD(2024) 623 final, Bruxelles, 19 iunie 2024.

94. Analiza relevanței intervențiilor aferente Priorității 2 este realizată prin compararea nevoilor identificate la momentul elaborării programului cu situația actuală și noile necesități generate de schimbările socio-economice recente.
95. În ceea ce privește acțiunile aferente Obiectivului Specific 2.1, care vizează promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, programul a fost fundamentat pe nevoi specifice regiunii. La momentul elaborării programului, au fost identificate probleme precum consumul energetic ridicat în clădirile publice și rezidențiale, cauzat de infrastructura veche și ineficientă, precum și ponderea semnificativă a clădirilor nerenovate termic, care contribuie la emisiile ridicate de CO₂. Deși potențialul de economisire a energiei este considerabil, resursele limitate pentru renovarea clădirilor restricționează implementarea măsurilor eficiente.
96. Analiza socio-economică actualizată confirmă că problemele privind consumul energetic ridicat și emisiile crescute de carbon în clădirile vechi persistă, înregistrându-se progrese limitate în renovarea termică. Aceste constatări subliniază relevanța continuă a intervențiilor în cadrul Priorității 2, evidențiind necesitatea accelerării implementării măsurilor de eficiență energetică pentru a răspunde provocărilor actuale și emergente.
97. Intervențiile aferente OS2.4 au plecat de la necesitatea creșterii rezilienței în fața schimbărilor climatice prin consolidarea clădirilor publice și dezvoltarea de perdele forestiere. Aceste nevoi au fost susținute de expunerea regiunii la un risc seismic major, cauzat de proximitatea față de zona Vrancea, care generează frecvent cutremure puternice. Multe clădiri, inclusiv școli și spitale, necesită consolidare urgentă pentru a preveni pierderile de vieți omenești și daune materiale semnificative. Pe lângă riscul seismic, regiunea se confruntă cu fenomene de deșertificare și eroziune a solului, intensificate de schimbările climatice, care afectează negativ mediul natural și infrastructura locală, nevoi care au fost adreseate în program prin acțiuni pentru dezvoltarea de perdele forestiere de-a lungul drumurilor județene.
98. Analiza socio-economică actualizată confirmă necesitatea continuării investițiilor pentru creșterea rezilienței la schimbările climatice având în vedere faptul că rata de consolidare a clădirilor vulnerabile seismic rămâne scăzută, în ciuda creșterii fondurilor europene dedicate acestui sector iar pădurile de protecție și perdelele forestiere sunt insuficiente, în ciuda recomandărilor de extindere în zonele afectate de eroziunea solului.
99. Nevoia promovării adaptării la schimbările climatice este amplificată de pagubele cauzate de inundațiile din vara anului 2024 în județul Galați, care au evidențiat vulnerabilitatea infrastructurii existente și lipsa unor măsuri preventive eficiente. În acest context, se impune introducerea unor intervenții suplimentare pentru prevenirea situațiilor similare cu un grad ridicat de risc și gravitate. Aceste constatări subliniază relevanța intervențiilor din cadrul Obiectivului Specific 2.4 și evidențiază necesitatea adaptării programului pentru a răspunde mai eficient provocărilor actuale legate de schimbările climatice.
100. Intervențiile aferente OS2.7 care sprijină protecția și conservarea naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi în zonele urbane au avut la bază acoperirea unor nevoi precum dezvoltare urbană ineficientă, caracterizată de lipsa spațiilor verzi și a terenurilor amenajate pentru recreere, toate acestea amplificate de lipsa valorificării terenurilor publice neutilizate. În ceea ce privește conservarea naturii și a biodiversității nevoile identificate s-au referit la amenințările generate de schimbările climatice și activitățile umane în zonele de protecție a siturilor Natura 2000.
101. Tendințele și datele recente rezultate în urma desfășurării analizei socio-economice susțin în continuare necesitatea finanțării acțiunilor aferente acestui OS având în vedere faptul că infrastructura verde în zonele urbane rămâne în continuare subdezvoltată iar cea existentă are un grad de distribuție cu o accesibilitate inegală pentru locuitori. Siturile Natura 2000 sunt în continuare sub presiune constantă, necesitând măsuri urgente pentru a proteja biodiversitatea și a susține dezvoltarea durabilă.
102. Analiza intervențiilor aferente Priorității 2 evidențiază o aliniere clară între recomandările Raportului de Țară 2024 și acțiunile implementate în cadrul PRSE, confirmând relevanța continuă a acestora pentru nevoile socio-economice ale regiunii Sud-Est. Recomandările Raportului subliniază necesitatea accelerării tranziției energetice, a creșterii eficienței energetice a clădirilor, a adaptării la schimbările climatice și a protejării biodiversității, obiective care sunt adreseate prin acțiunile specifice din cadrul OS2.1, OS2.4 și OS2.7. Cu toate acestea, analiza socio-economică actualizată evidențiază faptul că provocările persistă în regiune, inclusiv în ceea ce privește

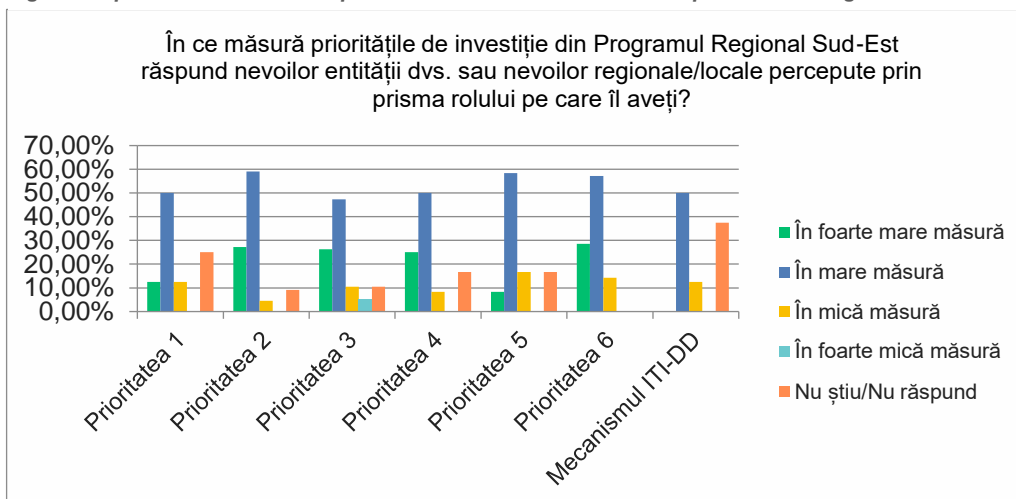

consumul energetic ridicat, vulnerabilitatea seismică, impactul schimbărilor climatice și presiunea asupra siturilor Natura 2000.

- 103.**În plus, evenimentele recente, cum ar fi inundațiile din vara anului 2024 din județul Galați, au scos la iveală o nevoie nouă și urgentă de a acoperi pagubele generate de astfel de dezastre naturale și de a implementa măsuri preventive eficiente pentru a reduce riscul și gravitatea unor situații similare în viitor. Aceste evenimente au accentuat vulnerabilitatea infrastructurii existente și au evidențiat necesitatea introducerii unor acțiuni suplimentare în cadrul OS2.4 pentru prevenirea riscurilor asociate schimbărilor climatice. Astfel, nevoile identificate inițial rămân actuale, iar noile provocări justifică continuarea și adaptarea intervențiilor pentru a răspunde mai eficient contextului regional în schimbare.”
- 104.**Potrivit analizei datelor calitative, intervențiile sunt, în general, percepute ca fiind bine adaptate la nevoile locale și regionale, cu contribuții semnificative la dezvoltarea comunităților. Beneficiarii consideră că intervențiile au luat în calcul nevoile locale care au stat la baza strategiilor de dezvoltare locală. O parte din beneficiarii intervievați au declarat că au participat activ la consultările desfășurate în prealabil înainte de demararea programului. Acest lucru a fost confirmat și de către reprezentanții structurii de programare ai ADR SE care au declarat faptul că într-o primă fază, înainte de lansarea intervențiilor au avut loc consultări cu beneficiarii iar la planificarea intervențiilor au fost luate în calcul sugestiile furnizate de către aceștia.
- 105.**Proiectele implementate sunt apreciate, însă procesul îndelungat de licitație și execuție generează percepții negative în rândul comunității, din cauza duratei extinse a implementării. De asemenea, au fost semnalate provocări administrative, inclusiv lipsa resurselor umane specializate și dificultăți în aplicarea metodologiilor financiare.
- 106.**Schimbările contextuale recente nu au influențat semnificativ relevanța proiectelor, conform beneficiarilor, iar criza economică a afectat mai degrabă procesul de implementare decât necesitatea investițiilor, mai ales în cazul proiectelor de infrastructură, care rămân prioritare.
- 107.**Pentru anumite zone, cum ar fi Constanța sau ITI DD evoluțiile socio-economice, precum creșterea traficului și dinamica regională generată de războiul din Ucraina, au generat noi provocări, în special pentru mobilitate și integrare socială. Beneficiarii au semnalat cu precădere modificări în fluxul traficului de mărfuri, accentuând nevoia continuării investițiilor în infrastructură de transport. Cu toate acestea, în ceea ce privește P2 nu au fost înregistrate nevoi noi generate de războiul din Ucraina care ar necesita alte priorități de investiții sau ar influența relevanța celor existente.
- 108.**Informațiile furnizate de către beneficiari în analize sunt confirmate și de răspunsurile oferite de către aceștia în sondajul aplicat pe parcursul desfășurării evaluării. În ceea ce privește P2, dintr-un număr total de 22 beneficiari ai priorității care au răspuns sondajului, 13 beneficiari, respectiv 59% au declarat că prioritățile de investiție acoperite de PRSE răspund nevoilor locale/regionale în mare măsură.

Figură 6-Opinia beneficiarilor cu privire la măsura în care PRSE acoperă nevoile regionale/locale

Complementarități cu alte programe și competitivitate cu Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR)

- 109.**Intervențiile din cadrul priorității 2 sunt complementare cu alte programe evidențiind o serie de sinergii strategice. Intervențiile aferente OS2.1, care promovează eficiența energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, sunt complementare cu PNRR – Componenta 5 Valul Renovării, care vizează eficiența energetică a clădirilor publice și rezidențiale. Pentru a evita dubla finanțare, există un mecanism de verificare a proiectelor depuse în raport cu cele finanțate prin PRSE. De asemenea, intervențiile din cadrul OS2.1 sunt complementare cu Planul Teritorial pentru Tranziție Justă (PTJ), care include investiții în noi capacități verzi de producție a energiei din surse regenerabile și soluții inovative de stocare a energiei, precum și cu Programul Dezvoltare Durabilă (PDD), care sprijină eficiența energetică a IMM-urilor și întreprinderilor mari, inclusiv în sistemele de producere, transport și distribuție a energiei, și investițiile în utilizarea surselor de energie regenerabilă.
- 110.**Intervențiile din cadrul OS2.4, care promovează adaptarea la schimbările climatice, prevenirea riscurilor de dezastre și reziliența, se completează sinergic cu PNRR – Componenta C2 Păduri și protecția biodiversității, care susține măsuri specifice de conservare a biodiversității, inclusiv acțiuni de reîmpădurire și protecție împotriva eroziunii solului, contribuind indirect la reducerea riscurilor climatice. Totodată, aceste intervenții sunt susținute de PTJ, care sprijină regenerarea și decontaminarea siturilor poluate, completând acțiunile pentru infrastructura verde urbană și reducerea efectelor schimbărilor
- 111.**În ceea ce privește OS2.7, care susține protecția și conservarea naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi în zonele urbane, intervențiile sunt complementare cu PNRR – Componenta C2 Păduri și protecția biodiversității, care include măsuri pentru conservarea biodiversității, extinderea și protejarea pădurilor, precum și cu PDD, care sprijină elaborarea planurilor de management Natura 2000 și măsuri specifice de conservare a biodiversității. De asemenea, PTJ contribuie prin investiții în regenerarea și decontaminarea siturilor poluate, susținând crearea de infrastructuri verzi în zonele urbane și protejarea biodiversității.
- 112.**În același timp, complementaritatea cu PNRR provoacă la nivel general o competitivitate între solicitanții de finanțare în domeniul eficienței energetice. Potrivit opiniei consultanților, PNRR, având un termen de finalizare mai apropiat, respectiv 2026 și fiind considerat mai ușor accesibil din punctul de vedere al depunerii proiectelor, solicitanții finanțării s-au orientat mai degrabă spre accesarea fondurilor nerambursabile din PNRR. De asemenea, demararea mai devreme a apelurilor aferente PNRR a încurajat mulți beneficiari cu proiecte de infrastructură matură să se orienteze către aceste resurse de investiție pentru acoperirea nevoilor în ceea ce privește eficiența energetică.
- Sumarul răspunsului: ÎE1**
- 113.**Intervențiile implementate în cadrul Priorității 2 din Programul Regional Sud-Est (PRSE) continuă să răspundă problemelor socio-economice din regiune și nevoilor identificate prin strategia PRSE, fiind în mare măsură relevante și necesare în contextul actual.

- 114.În ceea ce privește Obiectivul Specific 2.1, care promovează eficiența energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, intervențiile au fost justificate de probleme persistente precum consumul energetic ridicat în clădirile publice și rezidențiale, cauzat de infrastructura veche și ineficientă, și emisiile semnificative de CO₂. Analiza socio-economică actualizată confirmă că aceste probleme persistă, cu progrese limitate în renovarea termică, subliniind necesitatea continuării intervențiilor pentru creșterea eficienței energetice și reducerea emisiilor de carbon.
- 115.Pentru Obiectivul Specific 2.4, care vizează creșterea rezilienței la schimbările climatice prin consolidarea clădirilor publice și dezvoltarea de perdele forestiere, intervențiile au adresat riscurile seismice majore din zona Vrancea și efectele schimbărilor climatice, inclusiv deșertificarea și eroziunea solului. Analiza actualizată evidențiază necesitatea continuării investițiilor în acest domeniu, având în vedere rata scăzută a consolidării clădirilor vulnerabile seismic și insuficiența pădurilor de protecție.
- 116.Inundațiile din vara anului 2024 din județul Galați au scos la iveală o nevoie nouă și urgentă de a acoperi pagubele generate de astfel de dezastre naturale și de a implementa măsuri preventive eficiente pentru a reduce riscul și gravitatea unor situații similare în viitor. Aceste evenimente au accentuat vulnerabilitatea infrastructurii existente și au evidențiat necesitatea introducerii unor acțiuni suplimentare în cadrul OS2.4 pentru prevenirea riscurilor asociate schimbărilor climatice.
- 117.În cadrul Obiectivului Specific 2.7, care sprijină protecția și conservarea naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi în zonele urbane, intervențiile au vizat dezvoltarea urbană ineficientă, lipsa spațiilor verzi și amenințările la adresa biodiversității din siturile Natura 2000. Analiza socio-economică actuală confirmă necesitatea continuării finanțării acestor acțiuni, având în vedere că infrastructura verde rămâne subdezvoltată, iar siturile Natura 2000 sunt în continuare sub presiune constantă din cauza schimbărilor climatice și a activităților umane.
- 118.Intervențiile din cadrul Priorității 2 sunt complementare cu alte programe și inițiative europene, în special cu PNRR – Componenta 5 Valul Renovării și Componenta C2 Păduri și protecția biodiversității, precum și cu Planul Teritorial pentru Tranziție Justă (PTJ) și Programul Dezvoltare Durabilă (PDD). Aceste complementarități asigură evitarea dublei finanțări și contribuie la maximizarea impactului investițiilor regionale. Totuși, competiția cu PNRR este resimțită în special în domeniul eficienței energetice, deoarece PNRR oferă un termen de finalizare mai apropiat (2026) și o accesibilitate mai mare în depunerea proiectelor, ceea ce a determinat mulți beneficiari să opteze pentru finanțare prin PNRR în detrimentul PRSE.
- 119.Astfel intervențiile implementate în cadrul Priorității 2 continuă să răspundă nevoilor regionale emergente și provocărilor actuale, justificând astfel necesitatea continuării și adaptării acestora în contextul schimbărilor socio-economice și de mediu.

ÎE2. In ce masura intervențiile continua sa raspunda la recomandarile relevante din cadrul Semestrului European?

- 120.RȘT sunt documente emise anual de CE pentru fiecare stat membru al Uniunii Europene, ca parte a Semestrului European, un ciclu de coordonare a politicilor economice și bugetare în UE. Ele oferă orientări privind prioritățile economice, sociale și de mediu ale fiecărei țări, cu scopul de a sprijini implementarea reformelor și utilizarea eficientă a fondurilor Europene.
- 121.Programul Regional Sud-Est a integrat RȘT (formulate în 2019-2020 perioada de elaborare a programului), în fundamentarea priorităților de investiții și a obiectivelor specifice corespunzătoare, evidențiind specificând următoarele:
- Direcționarea cu prioritate a investițiilor către tranziția verde, reducerea consumului de energie a clădirilor publice și rezidențiale (susținând obiectivul specific RSO2.1. Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră)
 - Necesitatea consolidării biodiversității și infrastructurilor verzi prin crearea de noi spații verzi în mediu urban în contextul obiectivelor de reducere a emisiilor (susținând obiectivul specific RSO2.7. Intensificarea acțiunilor de protecție și conservare a naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare)

122. CE a adresat României în perioada 2019-2024 un total de 54 de recomandări de țară, dintre care pentru 12 recomandări PRSE include acțiuni cu o contribuție directă la implementarea recomandărilor după cum se vede în tabelul 9 din Anexa III. Din această listă evidențiem cele mai recente recomandări.

123. În anul 2024 au fost formulate două recomandări, dintre care una nu poate fi adresată prin PRSE fiind o recomandare privind politica bugetară. Cea de a doua recomandare este relevantă pentru PRSE și constă într-o recomandare mai generală "Să accelereze în mod semnificativ punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune" și două mai specifice:

- a. "Să accelereze în mod semnificativ punerea în aplicare a programelor politicii de coeziune" și trei mai specifice: o guvernanță eficientă și consolidarea capacității administrative
- b. "(...)răspunde mai bine nevoilor legate de locuințele sociale, serviciile sociale conexe și dezvoltarea zonelor urbane mai mici (...)
- c. " (...) răspunde la oportunitățile oferite de inițiativa platformei „Tehnologii strategice pentru Europa” pentru a îmbunătăți competitivitatea”

a. Accelerarea punerii în aplicare a programelor politicii de coeziune și guvernanță eficientă și consolidarea capacității administrative

124. PRSE include acțiuni de consolidare a capacității administrative și de sprijinire a implementării programului adaptate unor domenii de intervenții cheie, acțiuni care vizează capacitatea actorilor regionali și locali inclusiv în ceea ce privește domeniile de intervenție ale Priorității 2 și anume acțiuni aferente domeniului de intervenție 170 " Îmbunătățirea capacității autorităților responsabile de programe și a organismelor implicate în execuția fondurilor:

- OS 2.1. Promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră
 - Acțiunea 2.1 Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice (inclusiv a celor cu statut de monument istoric) și a clădirilor rezidențiale (...) acțiuni ce vizează consolidarea capacității administrative a autorității de management și beneficiarilor în domeniul eficienței energetice, campanii de informare, educație și conștientizare.
 - Alocare 100.000 EUR FEDR pentru acțiuni planificate: consolidarea capacității administrative a autorității de management și beneficiarilor în domeniul eficienței energetice, campanii de informare, educație și conștientizare etc.

125. Cu toate acestea contribuția efectivă nu poate fi concretizată nici prin rezultate nici prin realizări deoarece nu sunt proiecte finalizate. Cu toate că reprezintă cheltuială eligibilă până în prezent nu se regăsesc activități relevante în proiectele noi, puține de altfel, contractate.

126.(...) răspunde mai bine nevoilor legate de locuințele sociale, serviciile sociale conexe și dezvoltarea zonelor urbane mai mici (...)

127. Prioritatea 2 răspunde acestei recomandări prin asigurarea unei alocări distincte în cadrul apelurilor dedicate orașelor în ceea ce privește Acțiunea 2.4. În acest mod este asigurat sprijin orașelor mici cu o capacitate administrativă mai mică, acestea nefiind nevoite să intre în competiție cu municipiile și municipiile reședință de județ.

128. Recomandările relevante pentru PRSE, formulate în perioada 2019 – 2023, sunt în cea mai mare parte în continuare valide, deoarece progresul în implementarea lor nu este complet, conform Raportului de țară 2024 (a se urmări tabelul Anexa III). Astfel potrivit documentului menționat decarbonizarea încălzirii centralizate a progresat deosebit de încet, în pofida progreselor recente. Totuși în țară există potențial substanțial de economisire a energiei care necesită strategii cuprinzătoare de renovare și investiții sporite.

129. Programul Regional Sud-Est (PRSE) a integrat recomandările în fundamentarea intervențiilor aferente Priorității 2. Aceste recomandări subliniază necesitatea unor investiții direcționate către tranziția verde, reducerea

consumului de energie în clădirilor, consolidarea biodiversității și infrastructurilor verzi și combaterea poluării. PRSE răspunde acestor recomandări prin măsuri concrete integrate în Prioritatea 2 (a se urmări contribuția PRSE la RST în tabelul 9 al Anexei III).

130. Astfel PRSE sprijină direcționarea investițiilor către tranziția verde și reducerea consumului de energie al clădirilor publice și rezidențiale, conform obiectivului OS 2.1. Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. Aceasta răspunde recomandărilor specifice de țară RST3 2022 și RST3 2023, care subliniază importanța accelerării renovărilor pentru îmbunătățirea eficienței energetice a fondului imobiliar. Pentru acest domeniu, PRSE a alocat 119 milioane EUR pentru renovarea și modernizarea clădirilor. Acțiunile sprijinite includ:

- Reabilitarea termică a clădirilor publice și rezidențiale pentru reducerea consumului de energie
- Instalarea unor sisteme alternative de producere a energiei regenerabile
- Sisteme de management integrat al clădirilor (BMS) în vederea monitorizării și menținerii indicatorilor privind consumurile și emisiile
- Promovarea soluțiilor de eficiență energetică și utilizarea surselor regenerabile.
- Protecția biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi

131. RST4 2019 și RST3 2020 subliniază necesitatea creșterii infrastructurilor verzi în zonele urbane pentru reducerea emisiilor de carbon, combaterea poluării și îmbunătățirea calității vieții. PRSE susține protecția mediului și biodiversitatea prin obiectivul OS 2.7 - Intensificarea acțiunilor de protecție și conservare a naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi. Programul a alocat 229,3 milioane EUR pentru dezvoltarea infrastructurii verzi, în special în zonele urbane. Cu toate acestea, nivelul de contractare este scăzut (2,3 milioane EUR), ceea ce indică necesitatea accelerării implementării proiectelor. Acțiunile sprijinite includ:

- Valorificarea terenurilor publice neutilizate prin proiecte de infrastructură verde;
- Dezvoltarea de perdele forestiere de-a lungul drumurilor județene
- Protejarea siturilor Natura 2000 și a altor arii naturale protejate.

132. Deși PRSE contribuie la atingerea obiectivelor europene privind tranziția verde și protecția mediului, **ritmul implementării este inegal**. Pentru eficiența energetică, un procent semnificativ din fonduri **este contractat**, dar infrastructura verde și conservarea biodiversității sunt încă în faze incipiente cu un apel lansat și două care urmează să fie lansate deci fără proiecte în contractare.

Sumarul răspunsului ÎE2

133. Programul Regional Sud-Est (PRSE) a integrat RST emise de CE în perioada 2019-2020 în fundamentarea priorităților de investiții și a obiectivelor specifice, în special în cadrul Priorității 2, pentru a sprijini tranziția verde, eficiența energetică, protecția biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi. PRSE răspunde direct la 12 dintre cele 54 de recomandări adresate României în perioada 2019-2024, aliniindu-se cu obiectivele de reducere a consumului de energie în clădiri, protecția mediului și consolidarea capacității administrative.

134. În cadrul Obiectivului Specific 2.1, PRSE sprijină eficiența energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin investiții direcționate în renovarea și modernizarea clădirilor publice și rezidențiale, utilizarea surselor regenerabile de energie și implementarea sistemelor de management integrat al clădirilor (BMS). Aceste măsuri sunt aliniate cu RST3 2022 și RST3 2023, care subliniază importanța accelerării renovărilor pentru îmbunătățirea eficienței energetice a fondului imobiliar. PRSE a alocat 119 milioane EUR pentru aceste acțiuni, însă implementarea este limitată de un nivel scăzut de contractare și de lipsa activităților relevante în proiectele noi.

135. Pentru Obiectivul Specific 2.7, PRSE susține protecția biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi în zonele urbane, răspunzând recomandărilor RST4 2019 și RST3 2020, care subliniază necesitatea creșterii infrastructurilor verzi pentru reducerea emisiilor de carbon, combaterea poluării și îmbunătățirea calității vieții. Programul a alocat 229,3 milioane EUR pentru aceste acțiuni, inclusiv valorificarea terenurilor publice neutilizate, dezvoltarea de perdele forestiere și protejarea siturilor Natura 2000. Cu toate acestea, nivelul de contractare este scăzut, indicând necesitatea accelerării implementării proiectelor.

136. PRSE a inclus și măsuri de consolidare a capacității administrative pentru a sprijini implementarea eficientă a programului, contribuind la recomandarea privind accelerarea punerii în aplicare a programelor politicii de coeziune din RST 2024. Aceste acțiuni vizează consolidarea capacității autorităților de management și a beneficiarilor în domeniul eficienței energetice, prin campanii de informare, educație și conștientizare, dar până în prezent nu au fost finalizate proiecte relevante.
137. Constatările principale relevă că PRSE răspunde în mare măsură RST, contribuind la obiectivele europene privind tranziția verde, protecția biodiversității și consolidarea capacității administrative. Cu toate acestea, ritmul de implementare este inegal, iar nivelul de contractare rămâne scăzut, mai ales în ceea ce privește infrastructura verde și conservarea biodiversității. De asemenea, noua recomandare din 2024 de accelerare a implementării programelor de coeziune subliniază necesitatea îmbunătățirii capacității administrative și a guvernanței eficiente pentru a asigura utilizarea eficientă a fondurilor alocate.
138. Prin urmare PRSE este aliniat strategic cu RST și contribuie semnificativ la realizarea obiectivelor naționale și europene în domeniul tranziției verzi și al protecției mediului, însă este necesară accelerarea implementării proiectelor pentru a maximiza impactul investițiilor și a răspunde provocărilor socio-economice emergente.

4.2. Eficiență și eficacitate (ÎE3, ÎE4 și ÎE5)

ÎE3. Care sunt progresele înregistrate în atingerea fiecărui obiectiv specific, acțiune și intervenție a programului? Sunt tintele stabilite pentru Prioritatea 2 realiste? Sunt șanse ca acestea să fie atinse până la finalizarea programului în atingerea obiectivelor Priorității 2? Ce ipoteze de la baza acestora trebuie modificate și cum?

Principalele constatări din mixul de metode și instrumente aplicate:

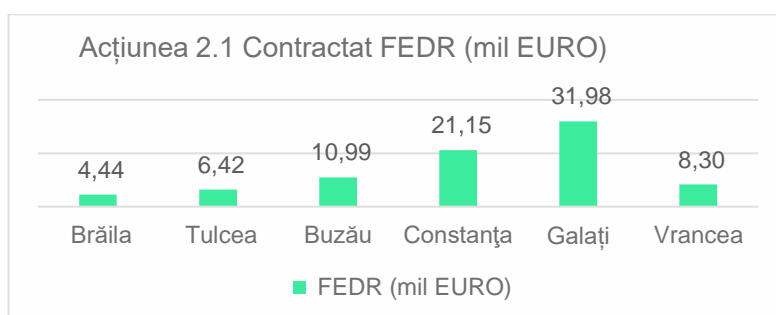
139. Progresul în atingerea obiectivelor specifice și a intervențiilor din cadrul Priorității 2 este redus și neuniform, fiind influențat de demararea târzie a implementării programului, întârzieri în lansarea apelurilor de proiecte și lipsa proiectelor finalizate. Deși există un număr semnificativ de contracte semnate, cheltuielile efective sunt scăzute. Progresul este variabil între obiectivele specifice, cu OS2.1 având cea mai mare valoare contractată, dar plăți efective mici, OS2.4 pentru care beneficiarii prezintă interes semnificativ pentru acțiunile de consolidare la risc seismic dar un interes scăzut pentru perdelele forestiere și OS2.7 fiind în faze incipiente, fără contracte semnate.
140. Deși proiectele etapizate au generat provocări administrative pentru Autoritatea de Management (AM), ele prezintă avantajul de a permite finalizarea unor investiții mai devreme decât proiectele noi.
- OS2.1. Promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră*
141. În ceea ce privește OS2.1 prin 7 apeluri cu o alocare de 130 milioane EUR respectiv 111 milioane EUR valoarea FEDR au fost contractate 53 de proiecte cu o valoare FEDR de 83,29 milioane EUR, dintr-un total de 122 depuse cu o valoare totală de 318 milioane EUR. Se poate observa așadar că alocarea prevăzută în program pentru această acțiune nu acoperă necesarul de nevoi. Cu toate acestea, cheltuielile declarate sunt de doar 387 mii EUR FEDR, ceea ce indică un progres lent în implementare.
- Acțiunea 2.1 – Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice și rezidențiale
142. Cele 53 de contracte semnate sunt aferente acțiunii 2.1 cu o valoare totală FEDR de 83,29 milioane EUR reprezentând 75% din alocarea totală a apelurilor pentru această acțiune. Din numărul total al proiectelor contractate 23 dintre acestea sunt etapizate, în valoare de 23,4 milioane EUR, proiecte contractate în cadrul a trei apeluri distincte. Acestea constituie 29% din valoarea contractată ceea ce reflectă o abordare fazată pentru finalizarea acestora. Există un decalaj semnificativ între valoarea contractată și cheltuielile efective (387 mii EUR), indicând implementarea lentă a proiectelor (a se vedea tabelul 16 Anexei VI).
143. În ceea ce privește progresul în atingerea țintelor finale, 15% din ținta finală pentru locuințele cu performanță energetică îmbunătățită este potențial atinsă, având în vedere operațiunile selectate. De asemenea, 74% din ținta finală pentru clădirile publice este acoperită prin contractele semnate, iar 79% din populația vizată este acoperită prin contractele existente.

OS Indicator cod	Denumirea indicatorului	Obiectiv de etapă (2024)	Ținta pentru 2029	Operațiunile selectate 31/12/2024	Operațiune pusă în aplicare 31/12/2024	Grad de îndeplinire potențială Obiectiv de etapă	Grad de îndeplinire potențială țintă finală
OS2.1							
8S20	Număr de stâlpi de iluminat înlocuiți	0	1056	0	0		0%
RCO18	Locuințe cu performanță energetică îmbunătățită	600	6000	909	0	152%	15%
RCO19	Clădiri publice cu performanță energetică îmbunătățită	22714	227146	167649.61	0	738%	74%
RCO74	Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată	0	117000	92773	0		79%
RCO75	Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin	1	1	1	0	100%	100%

144. Din punct de vedere al distribuției teritoriale pe județe, cel mai mare număr de contracte este atribuit județului Galați (21) cu o alocare FEDR de 31,9 milioane EUR urmat de Vrancea (10) cu o alocare de 8,3 milioane și Constanța (9) cu o alocare mai mare de 21,15 milioane, așa cum se poate urmări în graficul de mai jos.

Figură 7-Valoarea contractării pe județe aferentă A2.1 a Priorității 2

145. Deși aceste valori sugerează un grad semnificativ de contractare, gradul de îndeplinire efectivă până la 31.12.2024 este încă scăzut, având în vedere că operațiunile nu au fost puse în aplicare iar plățile efectuate acoperă un procent redus din totalul contractat.

146. Decalajul major între contractare și cheltuieli evidențiază întârzieri în implementare, cauzate de provocări administrative și capacitatea redusă de absorbție a beneficiarilor. Se recomandă accelerarea implementării prin simplificarea procedurilor administrative cum ar fi demersuri în vederea îmbunătățirii eficienței utilizării platformei MySmis, analiza măsurii în care avantajele opțiunilor de costuri simplificate sunt utilizate.

147. Realismul ținutelor este considerat moderat, însă progresul efectiv depinde de accelerare implementării.

OS2.4. Promovarea adaptării la schimbările climatice și prevenirea riscurilor de dezastre și reziliență, pe baza unor abordări ecosistemice

148. În ceea ce privește OS2.4, prin două apeluri lansate cu o alocare de 90 milioane EUR (FEDR), a fost contractat un proiect în valoare de 2,36 milioane EUR (FEDR) dintr-un total de 39 de proiecte depuse cu o valoare de 133 milioane EUR. De asemenea, 19 proiecte cu o valoare cumulată de 39 milioane EUR se află în evaluare. Proiectul

a fost contractat la începutul lunii decembrie iar la până la momentul desfășurării analizei nu au fost înregistrate cheltuieli autorizate aferente acestui OS. Având în vedere datele de mai sus, progresul în implementarea OS2.4 este redus la momentul desfășurării analizei.

- Acțiunea 2.2 - Consolidarea clădirilor publice vulnerabile la risc seismic (acțiune strategică)

149.În cadrul acestei acțiuni a fost semnat un singur contract, cu o valoare FEDR de 2,36 milioane EUR. În ceea ce privește progresul în atingerea țintelor, operațiunea selectată are un grad de îndeplinire potențială a țintei finale de este 29%, cu toate acestea, datorită perioadei scurte de la semnarea contractului și până la momentul desfășurării analizei, nu există date cu privire la plățile efectuate și nu poate fi apreciat progresul în execuția fizică.

OS Indicator cod	Denumirea indicatorului	Obiectiv de etapă (2024)	Ținta pentru 2029	Ținta pentru 2029	Operațiune pusă în aplicare 31/12/2024	Grad îndeplinire potențială Obiectiv de etapă	Grad îndeplinire potențială țintă finală
OS2.4							
855	Clădiri publice care beneficiază de lucrări de consolidare	0	40615	11788	0	0%	29%
856	Infrastructuri verzi construite sau optimizate pentru adaptarea la schimbările climatice	0	4.28	0	0	0%	0%
RCO74	Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată	0	117000	0	0	0%	0%
RCO75	Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin	1	1	0	0	0%	0%

- Acțiunea 2.3 - Dezvoltarea de perdele forestiere de-a lungul drumurilor județene

150.La momentul desfășurării analizei nu există contracte semnate, având în vedere faptul că pentru acțiunea 2.3 nu au fost lansate apelurile. Analiza calitativă, respectiv interviurile cu beneficiarii și AM, relevă faptul că se atestă un interes scăzut din partea beneficiarilor pentru accesarea finanțării în scopul dezvoltării de perdele forestiere de-a lungul drumurilor județene. Interesul este diminuat atât din cauza unor provocări legislative inclusiv dificultăți legate de regimul proprietății și bariere administrative cât și din cauza prioritizării altor domenii de investiție din partea beneficiarilor.

151.Având în vedere cererea redusă pentru această acțiune, propunem introducerea eligibilității finanțării pentru acțiuni de prevenire a riscurilor climatice și diminuare a efectelor inundațiilor. Astfel, se atestă necesitatea ajutorului intervențiilor pentru a răspunde cererii reale exprimate de beneficiari în ceea ce privește prevenirea riscurilor climatice. Țintele sunt realiste doar dacă se ajustează acțiunile în funcție de nevoile emergente.

- OS2.7. Intensificarea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi

152.Cu o alocare totală de 31,76 milioane EUR (FEDR+contribuție națională), nu există contracte semnate la momentul desfășurării evaluării aferente acestui obiectiv și a acțiunilor 2.4 și 2.5 subsecvente. Pentru acțiunea 2.4 a fost lansat un apel în iunie 2023 cu termen de depunere martie 2025 iar pentru Acțiunea 2.5 apelurile sunt încă nelansate. În ceea ce privește acțiunea 2.5 la momentul desfășurării analizei realizarea documentației tehnice se află în pregătire pentru proiectul Complexul Lacustru Somova-Parcheș. Acest proiect vizează îmbunătățirea condițiilor hidrologice, renaturarea habitatelor acvatice și monitorizarea acestora, contribuind direct la obiectivele de protecție a mediului și dezvoltare durabilă. Proiectul este pregătit în parteneriat de către Asociația pentru Dezvoltare Intercomunitară ITI Delta Dunării (ADI ITI DD) și Administrația Rezervației Biosferei

Delta Dunării (ARBDD) care beneficiază în acest sens de sprijin pentru elaborarea documentației prin Programul Asistență Tehnică (PAT).

153. Analiza progresului în implementare relevă faptul că țintele stabilite pentru Prioritatea 2 sunt realiste, însă atingerea acestora depinde de mai mulți factori, inclusiv accelerarea implementării, ajustarea intervențiilor la cererea reală și disponibilitatea resurselor financiare.
154. Pentru OS2.1, există un număr mare de proiecte contractate și în faza de evaluare acoperind în mare măsură alocare disponibilă. Totuși, progresul este limitat de un decalaj semnificativ între valoarea contractată și cheltuielile efective, care sunt încă foarte mici. Această discrepanță indică dificultăți în implementare și necesitatea unor măsuri pentru accelerarea execuției, inclusiv sprijinirea și creșterea capacității beneficiarilor de a implementa proiectele la un ritm mai rapid.
155. Un alt aspect important în evaluarea realismului țăintelor este corelarea acestora cu cererea reală a beneficiarilor. În cazul OS2.4, există o scădere a interesului pentru acțiunea dedicată perdelelor forestiere, ceea ce sugerează că o parte din fonduri ar putea rămâne neutilizate. Pe de altă parte, a apărut o cerere nouă pentru finanțarea măsurilor de diminuare a efectelor inundațiilor, în județul Galați, ceea ce indică necesitatea ajustării acțiunilor finanțabile. Această ajustare ar trebui să includă posibilitatea realocării unor resurse din OS2.4 către măsuri de prevenire a riscurilor climatice, în conformitate cu decizia Comisiei Europene care permite utilizarea fondurilor UE pentru acoperirea pagubelor cauzate de inundații. Această adaptare a intervențiilor ar contribui la utilizarea mai eficientă a resurselor disponibile și la răspunsul la nevoile emergente ale regiunii.
156. Un alt factor care poate influența atingerea țăintelor este insuficiența resurselor financiare, având în vedere creșterea prețurilor cauzată de volatilitatea economică și de situația socio-politică instabilă. Creșterea costurilor proiectelor peste nivelul estimat inițial poate pune o presiune semnificativă asupra bugetelor locale pentru cofinanțarea cheltuielilor neeligibile, ceea ce ar putea întârzia implementarea și ar putea duce la blocaje financiare pentru beneficiari. Într-un context economic marcat de măsuri de austeritate, capacitatea beneficiarilor de a susține aceste costuri suplimentare devine incertă, necesitând monitorizare atentă și posibile ajustări ale mecanismelor de cofinanțare.
157. Există șanse ca țintele stabilite să fie atinse până la finalizarea programului, însă acest lucru va depinde de finalizarea la termen a proiectelor contractate, de ajustarea intervențiilor pentru a răspunde mai bine cererii reale și de gestionarea presiunilor financiare asupra beneficiarilor. Flexibilizarea alocărilor financiare pentru a permite finanțarea măsurilor de prevenire a efectelor inundațiilor, accelerarea implementării proiectelor deja contractate și monitorizarea atentă a evoluției costurilor sunt esențiale pentru a asigura realizarea obiectivelor stabilite. În acest moment, țintele sunt considerate realiste în special pentru acțiunile cu un grad ridicat de contractare.

Sumarul răspunsului ÎE3

158. Progresul în atingerea obiectivelor specifice și a intervențiilor din cadrul Priorității 2 este redus și neuniform, fiind influențat de întârzieri în lansarea apelurilor și de implementarea lentă a proiectelor contractate.
159. OS2.1 are cea mai mare valoare contractată, însă cheltuielile efective rămân scăzute, ceea ce este explicabil având în vedere natura acestor contracte (proiecte ample de infrastructură). Deși cererea de finanțare a fost foarte mare, iar contractele semnate acoperă o mare parte din alocare, progresul real depinde de accelerarea implementării prin măsuri de stimulare a beneficiarilor, cum ar fi introducerea unor penalități în cazul depășirii nejustificate a termenelor de achiziție.
160. OS2.4 înregistrează un interes semnificativ pentru consolidarea clădirilor vulnerabile la risc seismic, însă există un interes scăzut pentru perdelele forestiere, ceea ce sugerează necesitatea ajustării intervențiilor. În acest context, apare o cerere crescută pentru măsuri de prevenire a riscurilor climatice, în special pentru reducerea efectelor inundațiilor, ceea ce justifică o posibilă realocare a resurselor.
161. OS2.7 este în faze incipiente, fără contracte semnate, iar întârzierile în lansarea apelurilor ridică provocări în atingerea țăintelor stabilite. Întârzierile se datorează și complexității proiectelor avute în vedere, care presupun mai mult timp pentru pregătirea documentațiilor.

162. Există șanse ca țintele să fie atinse până la finalizarea programului însă acest lucru va depinde de finalizarea la termen a proiectelor contractate, de adaptarea intervențiilor la cererea reală a beneficiarilor și de gestionarea provocărilor financiare generate de creșterea prețurilor și constrângerile bugetare.

ÎE5. Progresul realizat în ceea ce privește contractarea proiectelor în zona ITI este suficient astfel încât să se atingă obiectivele acestui mecanism?

163. În perioada 2014-2020, mecanismul ITI Delta Dunării a beneficiat de finanțare în valoare de 1,11 miliarde EUR, cu contribuții semnificative din POR și POIM. Pentru perioada 2021-2027, finanțarea continuă prin PRSE, dar alocarea totală, de 146 milioane EUR, este considerabil mai mică, reprezentând doar 11,8% din totalul PRSE și 50% din fondurile disponibile prin POR 2014-2020. Într-un context socio-economic dificil, marcat de disparități persistente și de impactul războiului din Ucraina, resursele limitate subliniază nevoia de investiții strategice. Fondurile sunt direcționate spre îmbunătățirea accesului la servicii, conectivitate și valorificarea potențialului de dezvoltare, cu un accent deosebit pe protecția naturii, biodiversitate și infrastructura verde.

164. În ceea ce privește Prioritatea 2, pentru regiunea ITI DD a fost alocată suma de 43 milioane EUR, reprezentând aproximativ 30% din totalul alocării pentru P2. Au fost lansate 3 apeluri aferente Acțiunilor 2.1 și 2.2 care au vizat sprijin pentru îmbunătățirea eficienței energetice în clădirile rezidențiale și în cele publice, precum și consolidarea clădirilor ITI DD aflate în risc seismic major cu o alocare totală a apelurilor de 3,9 milioane EUR.

165. În total, au fost contractate șase proiecte cu o valoare de 6 milioane EUR, toate fiind etapizate așa cum se poate observa în tabelul 4 de mai jos. În ceea ce privește gradul de contractare pentru OS2.1 a fost contractată 47% din alocarea disponibilă, ceea ce indică un progres moderat. 29% din valoarea contractată corespunde proiectelor etapizate, iar acestea reprezintă 43% din numărul total de contracte, ceea ce sugerează o utilizare semnificativă a etapizării pentru a facilita implementarea proiectelor complexe. În ceea ce privește OS2.4 gradul de contractare este scăzut, doar 2% din alocare fiind contractată.

Tabel 4-Situația contractelor la 31.12.2024 pe OS etapizate și ITI DD

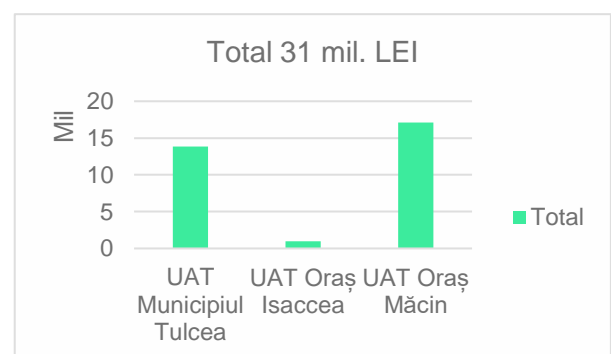
OS apel	%val contractata din alocare	%val etapizate din total contractat	%nr proiecte etap din total contracte	%ITI fin total contractat	%nr proiecte ITI din total contracte
OS 2.1	47%	29%	43%	8%	11%
OS 2.4	2%	0.00%	0%	0%	0%
OS 2.7	0%				

Figură 8-Valoarea contractării ITI DD-A2.1 și A2.2

166. Cele șase proiecte contractate sunt implementate de către UAT Municipiul Tulcea (2), UAT Oraș Măcin (3) și UAT Oraș Isaccea (1). Distribuția valorică a acestora este reprezentată în graficul alăturat.

167. Pentru Acțiunile 2.3, 2.4 și 2.5 încă nu au fost lansate apeluri de proiecte.

168. În ceea ce privește gradul de suprasubscripție în rândul nevoilor beneficiarilor în arealul ITI DD, potrivit tabelului de mai jos, pentru Apelul ce vizează reabilitarea energetică a clădirilor publice din arealul ITI DD valoarea proiectelor depuse se apropie destul de mult de valoarea fondurilor disponibile, în proporție de aproape 88%, cererea fiind corespunzătoare capacității disponibile, fapt ce sugerează un interes relativ ridicat pentru acest tip de investiții în ceea ce privește proiectele etapizate. În schimb, se atestă o cerere foarte scăzută pentru același tip de investiții în cazul proiectelor noi.

Tabel 5-Gradul de suprasubscripție ITI DD A 2.1

Apel	Tip Apel	Valoare apel (FEDR)	Nr. Proiecte depuse	Valoare proiecte depuse (FEDR)	Grad de suprasubscripție
PR/SE/2024/Etap/2.1/A/ITI	necompetitiv	329,591.84	1	198,788.70	60.31%
PR/SE/2024/Etap/2.1/B/ITI	necompetitiv	7,103,571.53	5	6,218,474.78	87.54%
PRSE/2.1/B/ITI/1/2024	competitiv	7,222,639	1	444,013.79	6.15%

169. Acțiunea 2.5 vizează susținerea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii verzi în siturile Natura 2000. În prezent, se află în etapa de pregătire a documentației aferente proiectului integrat pentru îmbunătățirea condițiilor hidrologice, repopularea și reproducerea peștilor, renaturarea, monitorizarea și protecția în Complexul Lacustru Somova-Parcheș, precum și pentru consacrarea conceptului de „Delta a copiilor”. Gradul de maturitate al acestui proiect este scăzut din cauza procesului lent de stabilire a arhitecturii instituționale necesare implementării și a întârzierilor în asumarea rolurilor de către actorii implicați.

170. Pentru a adresa riscul asociat proiectului aflat în pregătire aferent Acțiunii 2.5, este necesară o monitorizare sporită și consolidarea sprijinului pentru solicitanți din partea Autorității de Management.

171. În ceea ce privește progresul în implementarea PRSE și a P2, OS 2.1 prezintă un grad moderat de contractare, cu 47% din alocarea FEDR utilizată și 53 de contracte semnate, dintre care 43% sunt proiecte etapizate. Deși mecanismul ITI DD are o alocare de 16,09 milioane EUR, doar 6,4 milioane EUR (8% din valoarea total contractată) au fost utilizate, iar numărul contractelor ITI DD reprezintă doar 11% din total. Implementarea proiectelor este întârziată, reflectată în cheltuielile declarate extrem de reduse (0,4 milioane EUR). În cazul OS 2.4, performanța este și mai scăzută, cu doar 2% din alocare contractată (2,36 milioane EUR) și un singur contract semnat, fără proiecte etapizate sau utilizare a ITI DD, în ciuda unei alocări dedicate de 10,93 milioane EUR (a se vedea Tabel 16 și 17 Anexa VI).

Sumarul răspunsului ÎE5

172. În perioada 2014-2020, ITI Delta Dunării a fost singura Investiție Teritorială Integrată implementată în România, beneficiind de 1,11 miliarde EUR, cu finanțare majoritară din POR (35%) și POIM (36%). În actuala perioadă 2021-2027, ITI DD are o alocare de 146 milioane EUR prin PRSE, semnificativ redusă față de perioada anterioară, reprezentând doar 11,8% din totalul alocării PRSE. Cu toate acestea, persistă disparități economice și sociale, accentuate de efectele războiului din Ucraina, ceea ce necesită maximizarea impactului investițiilor.

173. Pentru OS 2.1, gradul de contractare este de 47%, cu 53 de contracte semnate, dintre care 43% sunt proiecte etapizate. Totuși, doar 8% din valoarea total contractată provine din ITI DD, iar implementarea este întârziată, reflectată în cheltuielile declarate foarte mici (0,4 milioane EUR). OS 2.4 prezintă o performanță scăzută, cu doar 2% din alocare contractată și un singur contract semnat, fără utilizare ITI DD, deși alocarea pentru acest mecanism este de 10,93 milioane EUR.

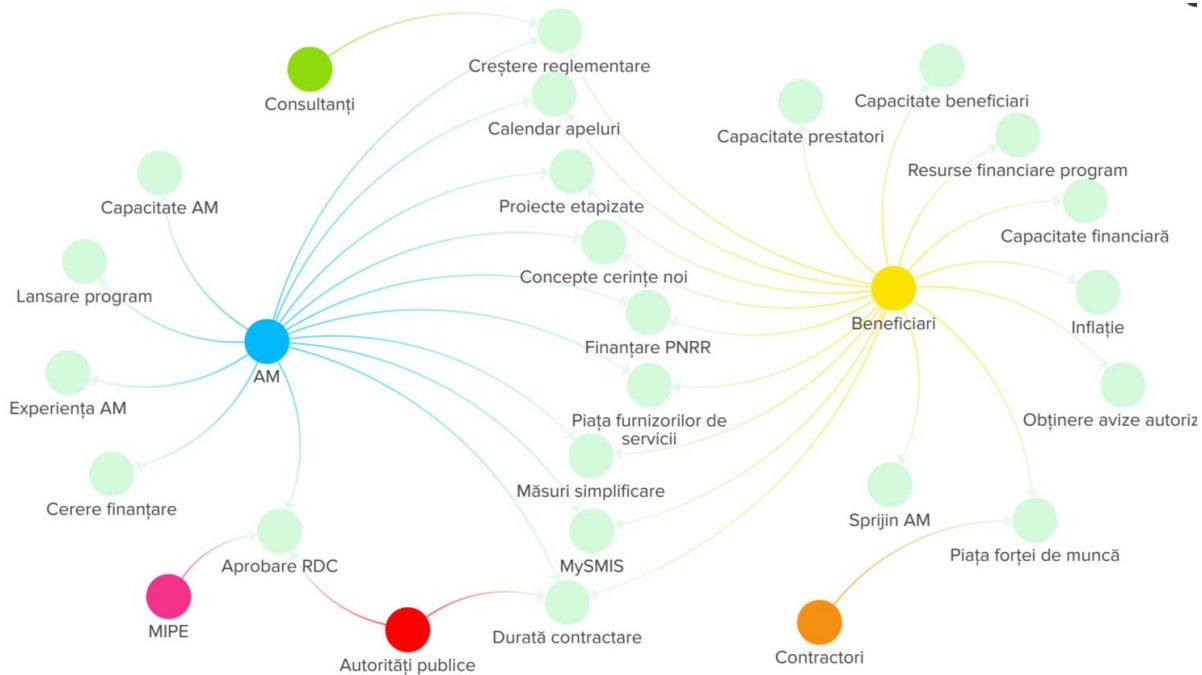
174. În ceea ce privește apelurile de proiecte, pentru Acțiunile 2.1 și 2.2 au fost lansate trei apeluri cu o alocare totală de 3,9 milioane EUR, iar șase proiecte au fost contractate, fiind implementate în Tulcea, Măcin și Isaccea. Există un interes ridicat pentru reabilitarea energetică a clădirilor publice ITI DD, cu un grad de suprasubscripție de aproape 88% pentru proiectele etapizate, dar foarte scăzut pentru proiectele noi. Acțiunea 2.5, care vizează dezvoltarea infrastructurii verzi în siturile Natura 2000, este în faza de pregătire, dar întâmpină întârzieri din cauza procesului lent de stabilire a arhitecturii instituționale și a clarificării responsabilităților actorilor implicați.

175. Pentru a îmbunătăți absorbția fondurilor ITI DD și implementarea proiectelor, este necesară o monitorizare mai strânsă și un sprijin consolidat pentru beneficiari, în special pentru proiectele cu progres limitat, precum cele din OS 2.4 și Acțiunea 2.5.

ÎE4. Cat de eficace a fost structura instituțională/ personalul organismelor de punere in aplicare? Care sunt obstacolele intampinate de catre beneficiari, pentru fiecare actiune in parte?

176. Structura instituțională și personalul organismelor responsabile cu implementarea proiectelor contractate variază semnificativ în funcție de o serie de factori, precum dimensiunea demografică și teritorială a fiecărei unități administrativ-teritoriale (UAT), resursele financiare disponibile, volumul și complexitatea proiectelor gestionate, precum și experiența anterioară în atragerea și implementarea finanțărilor externe. În figura de mai jos este reprezentat grafic modul în care factori externi și interni influențează entitățile implicate în implementarea PRSE 2021-2027 și a intervențiilor Priorității 2 inclusiv.

Figură 9-Factori care afectează implementarea PRSE. Entități afectate sau care pot influența factorii

177. În timp ce UAT-urile mari dispun de direcții dedicate strategiilor, fondurilor europene, dezvoltării și lucrărilor publice, beneficiind de personal specializat, UAT-urile mai mici gestionează aceste proiecte cu resurse limitate, implicând adesea personal cu atribuții multiple, cum ar fi contabilii sau alți funcționari, care preiau și sarcini legate de implementarea proiectelor. Din interviurile realizate cu beneficiarii, a reieșit că, în cazul proiectelor etapizate, s-a înregistrat o succesiune de persoane care au gestionat etapa anterioară a proiectelor, ceea ce poate influența atât continuitatea, cât și eficiența implementării. Pentru a acoperi provocările generate de disponibilitatea limitată a resursei umane calificate, unii beneficiari apelează la servicii de consultanță externă. Cu toate acestea, piața nu este încă bine consolidată, existând riscul de a contracta servicii fie de la consultanți nepregătiți, fie de la consultanți care nu respectă standardele profesionale așteptate.

178. Capacitatea administrativă este, de asemenea, influențată de nivelul de digitalizare, infrastructura administrativă și disponibilitatea resursei umane calificate, toți acești factori influențează complexitatea și eficiența structurilor de implementare a proiectelor.

179. Pe lângă obstacolele generate de disponibilitatea limitată a resursei umane calificate, beneficiarii au menționat și alte dificultăți care influențează procesul de accesare a fondurilor și implementarea proiectelor. Acestea vor fi analizate prin raportare la cele trei faze ale procesului, respectiv programare, selecție și contractare, implementare și monitorizare în raport de Acțiunile 2.1 și 2.2, singurele pentru care există contracte semnate, respectiv este demarată implementarea.

180. S-au înregistrat solicitări ale beneficiarilor privind modificarea planului de monitorizare a proiectelor și amânarea graficelor cererilor de rambursare/plată, ceea ce indică o capacitate administrativă și financiară redusă a acestora. Printre principalele probleme semnalate se numără:

- Întârzieri în lansarea procedurilor de achiziție pentru lucrări și achiziții principale.
- Nerespectarea calendarului de activități stabilit inițial.
- Utilizarea cu precădere a cererilor de prefinanțare în locul mecanismului standard de rambursare, ca soluție pentru lipsa resurselor financiare proprii.

181.

182. În ceea ce privește faza de programare, beneficiarii au menționat faptul că durata mare a procesului de contractare afectează timpii de implementare. Aceste întârzieri reduc perioada efectivă de implementare și pot duce la pierderea oportunităților de finanțare, în special pentru proiectele cu o complexitate ridicată. Responsabilitatea revine autorităților publice (MIPE, ADR) și beneficiarilor, care trebuie să gestioneze eficient aceste întârzieri.

183. În faza de selecție și contractare se regăsesc doi factori cu influență negativă și anume indisponibilitatea evaluatorilor externi și ghidurile care, potrivit opiniei beneficiarilor și consultantilor, au rămas în continuare insuficient de clare. La nivel regional se înregistrează un deficit al evaluatorilor externi cu experiență neceară specifică în domeniul eficienței energetice fapt ce limitează capacitatea de a evalua corect și la timp propunerile de proiecte, afectând calitatea selecției.

184. Deși ghidurile au fost elaborate prin consultări extinse, iar beneficiarii au acces la un helpdesk pentru clarificări, există în continuare dificultăți în înțelegerea criteriilor de eligibilitate și a cerințelor de raportare. Aceste dificultăți pot fi influențate de nivelul de experiență al aplicanților, însă impactul lor se reflectă în descurajarea unor potențiali beneficiari și în prelungirea duratei de contractare.

185. Implementarea proiectelor a fost puternic afectată de creșterea prețurilor care a generat presiune pe bugetele inițiale, forțând beneficiarii să găsească surse suplimentare de finanțare. Lipsa resurselor pentru acoperirea cheltuielilor neeligibile și capacitatea limitată a contractorilor, antreprenorilor și beneficiarilor adaugă dificultăți suplimentare în gestionarea eficientă a proiectelor. De asemenea, insuficiența forței de muncă calificate pentru lucrările de construcții și piața slab consolidată a consultantilor de fonduri reduc calitatea și ritmul implementării.

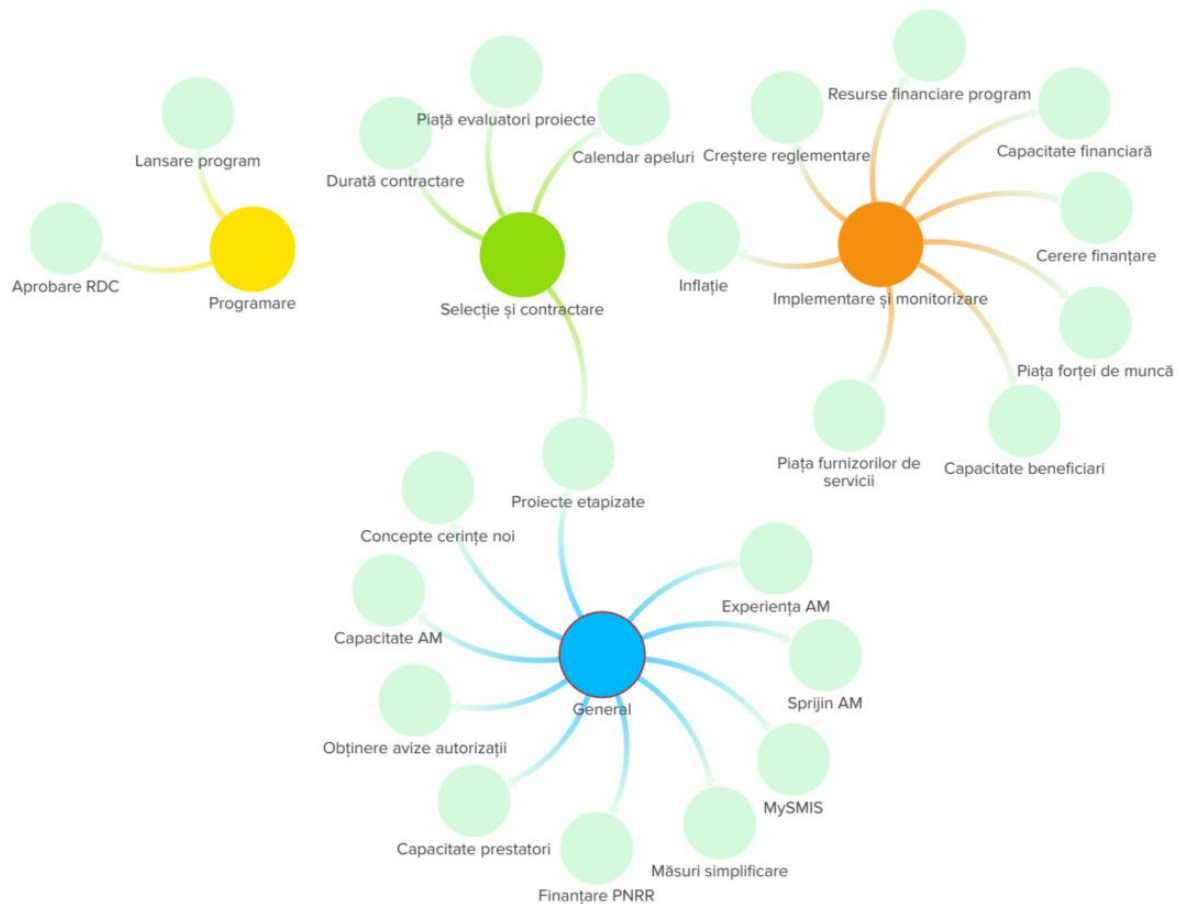
186. Un alt obstacol major în implementarea proiectelor a constat în efectele produse de războiul din Ucraina, care a dus la scumpirea materialelor de construcții, în special a fierului beton. Ca răspuns, Guvernul a emis OUG 64/2022 privind ajustarea prețurilor și a valorii devizelor generale în cadrul proiectelor finanțate din fonduri nerambursabile. În Devizul General a fost introdus capitolul 7 pentru constituirea rezervei de implementare a proiectelor ca urmare a ajustărilor prețurilor. OUG 64/2022, împreună cu OUG 15/2021 din 30 august 2021 privind reglementarea unor măsuri fiscal-bugetare pentru ajustarea prețurilor contractelor de achiziție publică, au fost menite să contracareze criza de pe piața construcțiilor. Din păcate, modul greoi și confuz de aplicare a metodologiei prevăzute de cele două acte normative a dus la întârzieri foarte mari în redactarea actelor adiționale la contractele de achiziții de lucrări și, implicit, la realizarea proiectelor.

187. Factorii orizontali, precum funcționalitatea platformei MySMIS și durata lungă a procedurilor administrative, de achiziție și de obținere a autorizațiilor, influențează transversal toate etapele procesului de accesare și implementare a fondurilor. Problemele recurente ale platformei MySMIS îngreunează monitorizarea și raportarea proiectelor, generând o povară administrativă suplimentară. Beneficiarii sunt nevoiți să încarce aceleași documente de mai multe ori în module diferite, atât pentru rapoartele de progres, cât și pentru cererile de rambursare.

188. În același timp, durata mare a proceselor administrative reprezintă un obstacol major, afectând atât faza de selecție și contractare, cât și implementarea, prin prelungirea termenelor și creșterea costurilor. De exemplu pentru proiectele implementate în arealul ITI DD beneficiarii au declarat că dispunerea teritoriului pe situri arheologice determină cheltuieli în plus pentru obținerea autorizațiilor necesare descărcării de sarcină arheologică. Acești factori limitează eficiența generală a mecanismului de finanțare și pun o presiune financiară suplimentară asupra beneficiarilor și autorităților implicate.

189. În figura de mai jos este reprezentată incidența factorilor care afectează implementarea Programului în dependență de fazele acestuia.

Figură 10-Incidența factorilor care afectează implementarea programului în diferite faze

Sumarul răspunsului ÎE4

190. Eficacitatea structurilor instituționale și a personalului responsabil de implementarea proiectelor contractate variază considerabil în funcție de dimensiunea și capacitatea administrativă a fiecărei unități administrativ-teritoriale (UAT). UAT-urile mari beneficiază de direcții specializate pentru fonduri europene și dezvoltare, în timp ce UAT-urile mici gestionează proiectele cu resurse limitate, implicând personal cu atribuții multiple. În unele cazuri, pentru a compensa lipsa de expertiză internă, beneficiarii au apelat la consultanță externă, însă calitatea serviciilor de consultanță nu este uniformă, existând riscul contractării unor furnizori nepregătiți.

191. Obstacolele întâmpinate de beneficiari sunt diferite în funcție de fiecare etapă a procesului:

- **Programare:** Durata mare a procesului de contractare afectează timpii de implementare, reducând perioada efectivă de execuție și crescând riscul pierderii finanțării pentru proiectele complexe.
- **Selecție și contractare:** Principalele dificultăți sunt deficitul de evaluatori externi cu experiență în domeniul eficienței energetice și ghidurile insuficient de clare, ceea ce îngreunează procesul de aplicare și selecție.
- **Implementare și monitorizare:** Principalele dificultăți constau în întâzieri în lansarea procedurilor de achiziție și nerespectarea calendarului inițial al activităților, dependența de cereri de prefinanțare din cauza resurselor financiare limitate ale beneficiarilor, creșterea prețurilor materialelor de construcții, în special ca efect al războiului din Ucraina, ceea ce a pus presiune pe bugetele inițiale și a generat întâzieri în execuție. Capacitate redusă a pieței consultanților și a contractorilor afectează calitatea și

ritmul implementării. Probleme recurente ale platformei MySMIS îngreunează monitorizarea și raportarea proiectelor.

192. Structura instituțională și personalul de implementare funcționează eficient în cazul UAT-urilor mari, dar întâmpină dificultăți semnificative în UAT-urile mici și medii, unde resursele sunt limitate. Obstacolele administrative, financiare și de resurse umane afectează toate etapele procesului, influențând atât durata, cât și calitatea implementării proiectelor.

4.3. Contribuția la implementarea PNIESC și PEDS (ÎE6 și ÎE6S)

ÎE6. Cum contribuie P2 la implementarea PNIESC privind energia și clima prin proiecte în implementare și contractate / estimate)?

193. Programul Național Integrat pentru Energie și Schimbări Climatice (PNIESC) reprezintă principalul cadru strategic al României pentru atingerea obiectivelor europene privind tranziția energetică și combaterea schimbărilor climatice. Strategia acestuia este structurată pe 5 dimensiuni cărora le corespund obiecte și politici/măsuri de sprijin, respectiv:

- Dimensiunea decarbonizare;
- Dimensiunea eficiență energetică;
- Dimensiunea securitate energetică;
- Dimensiunea piața internă a energiei;
- Dimensiunea cercetare, inovare și competitivitate.

194. Pentru a atinge obiectivele stabilite, PNIESC include politici și măsuri specifice pe fiecare dimensiune, constituie măsuri de interes pentru P2 următoarele:

Eficiență energetică

- Implementarea Strategiei de renovare pe termen lung
- Creșterea Eficienței Energetice în sectoarele industriale reglementate prin EU-ETS

195. Potrivit Raportului de Țară 2024 care însoțește recomandarea Consiliului privind politicile economice, sociale, de ocupare a forței de muncă, structurale și bugetare, România a înregistrat unele progrese în ceea ce privește tranziția verde, dar evidențiază și provocări majore care necesită măsuri urgente pentru a reduce dependența de combustibili fosili și pentru a accelera decarbonizarea în sectoarele cheie.

- Progrese și provocări în tranziția energetică:

196. România a înregistrat progrese în utilizarea surselor regenerabile de energie și eliminarea treptată a cărbunelui. Cu toate acestea, dependența de gaze naturale rămâne ridicată, iar decarbonizarea sectorului transporturilor și industriei avansează lent. Încălzirea centralizată a progresat foarte încet în procesul de decarbonizare, necesitând măsuri urgente. Eficiența energetică a clădirilor trebuie îmbunătățită, fiind necesară accelerarea lucrărilor de renovare pentru a reduce consumul de energie.

- Principalele recomandări pentru România:
 - 1.** Accelerarea decarbonizării prin:
 - Adoptarea unei legi privind decarbonizarea pentru stabilirea unui cadru clar de acțiune.
 - Stimularea eficienței energetice a clădirilor și creșterea ponderii surselor regenerabile.
 - 2.** Decarbonizarea sectoarelor critice – transport, industrie și încălzire centralizată.
 - 3.** Combaterea sărăciei energetice și sprijinirea consumatorilor vulnerabili.
 - 4.** Creșterea asigurărilor împotriva pierderilor cauzate de pericolele climatice.
 - 5.** Reducerea deficitului de forță de muncă calificată în sectoarele energointensive.

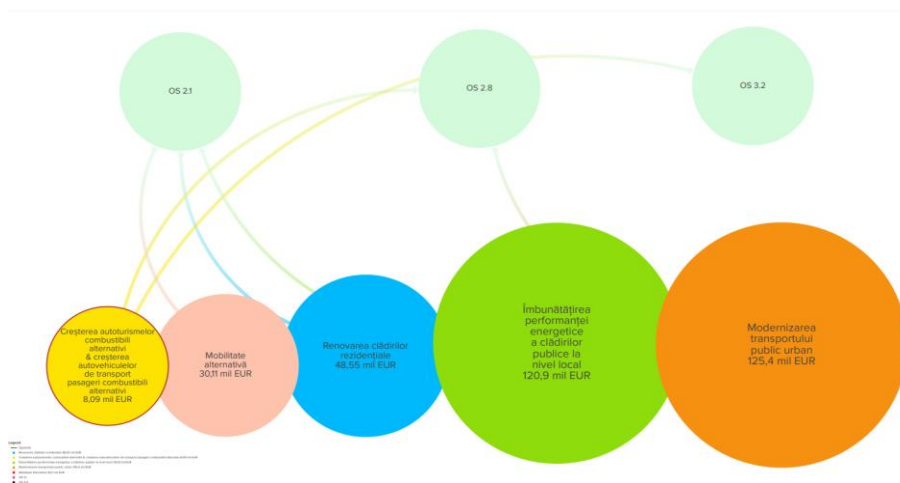
197. La elaborarea PRSE au fost abordate probleme emergente la nivel regional care corespund recomandărilor formulate în RSTJ, precum poluarea zonelor urbane ca urmare a consumului ridicat de energie în clădiri,

performanță energetică limitată a clădirilor publice și a celor rezidențiale, grad ridicat de deșertificare, sistem de transport public învechit și neadaptarea infrastructurii de mobilitate și conectivitate, transport public electric redus, rețea rutieră de transport insuficient dezvoltată și de o calitate necorespunzătoare, și altele.

198. PRSE se aliniază cu obiectivele naționale și europene în domeniul energiei și schimbărilor climatice, având o contribuție importantă la tranziția verde și la reducerea impactului asupra mediului.

199. PRSE 2021-2027 sprijină PNIESC prin investiții în eficiența energetică, energia regenerabilă și mobilitatea urbană durabilă. Cu toate acestea, analizând progresul până la sfârșitul anului 2024 și resursele mobilizate, se constată că actuala contribuție a PRSE este scăzută datorită stadiului incipient în implementarea programului. Totuși între intervențiile finanțate de PRSE cele ce contribuie la obiectivele de mediu ale PNIESC sunt cele mai avansate și cu un grad de contractare peste nivelul altor OS. Astfel, așa cum se poate urmări în graficul de mai jos sunt susținute șase politici și măsuri ale PNIESC legate de eficiență energetică și mobilitate sustenabilă.

Figură 11-Contribuția OS2.1 la P&M PNIESC

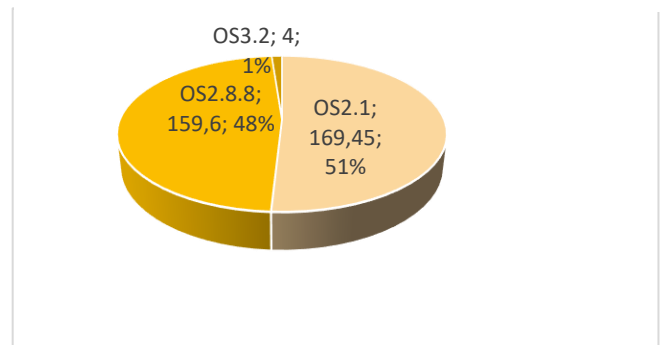
Principalele contribuții și progrese realizate aferente P2

200. Contribuțiile PRSE la PNIESC sunt concentrate pe obiectivul de mediu Eficiență energetică. La acest obiectiv contribuie intervenții aferente Priorității 2 dar și Priorității 3 și 4 intervenții pentru care sunt alocări specifice indicate în planul financiar, pe domenii de intervenție.

201. În cadrul P2, intervențiile OS2.1 contribuie la trei politici și măsuri (P&M) cuprinse în PNIESC, printr-o alocare totală de aprox 200 milioane EUR. Cele mai semnificative contribuții sunt (A se urmări și în tabelul 11 al Anexei IV):

- Îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor publice la nivel local (P&M 36), cu o alocare de 120,90 milioane EUR
- Renovarea clădirilor rezidențiale (P&M37), cu 48,55 milioane EUR
- Mobilitate alternativă (P&M 57) cu alocare de 30,11 milioane EUR (infrastructură verde care beneficiază de sprijin pentru adaptarea la schimbările climatice).

Figură 12-Contribuția Obiectivelor Specifice ale PRSE la obiectivele PNIESC, volumul finanțării (mil. EUR)

După cum se poate urmări în Figura 12, valoarea contribuției OS2.1 este semnificativ mai mare decât valoarea contribuției aferente celorlalte OS.

Descrierea contribuției intervențiilor PRSE (detalii în tabel 11, Anexa IV)

202.OS2.1.Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră contribuie la acest obiectiv de mediu "eficiență energetică" prin trei tipuri de intervenții:

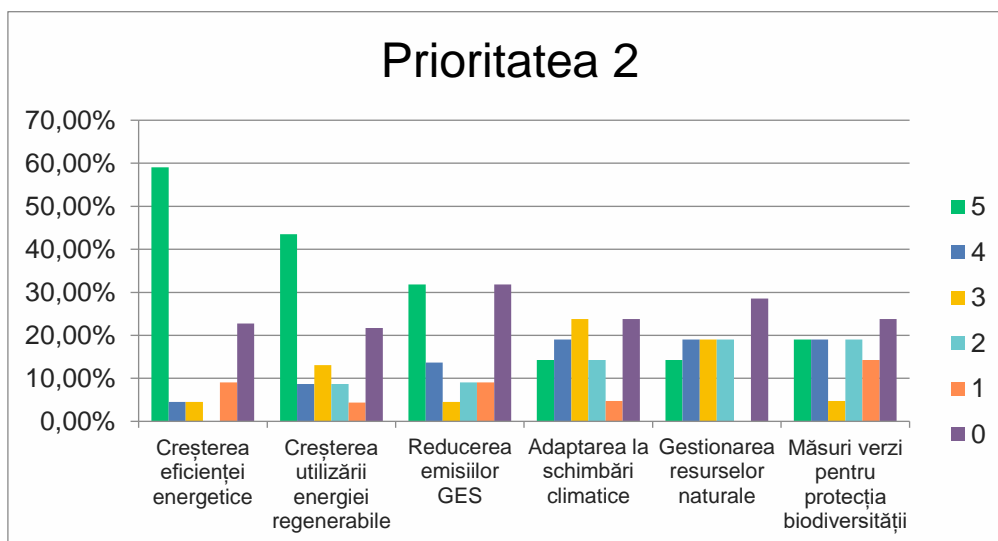
- Renovarea fondului locativ existent în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin care respectă criteriile de eficiență energetică.
 - Alocare FEDR de 48.55 milioane EUR, intervenție aferentă P&M 37 Renovarea clădirilor rezidențiale.
- Renovarea în vederea creșterii eficienței energetice sau măsuri de eficiență energetică legate de infrastructurile publice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin care respectă criteriile de eficiență energetică
 - Alocare FEDR este de 120.90 milioane EUR, intervenție aferentă P&M 36 Îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor publice la nivel local.

203.Analizând progresul până la sfârșitul anului 2024 și resursele mobilizate, se constată că actuala contribuție a PRSE este scăzută din cauza implementării incipientă a proiectelor.

204.Pe lângă aceste intervenții care contribuie în mod direct la atingere obiectivelor PNIESC, PRSE și Prioritatea 2 inclusiv, sprijină și în mod indirect atingerea obiectivelor prin aplicarea a principiilor orizontale de durabilitate care pot contribui semnificativ la obiectivele de mediu (a se vedea tabelul 12 și 13 din Anexa IV). Acestea identifică ca posibile măsuri orizontale: utilizarea energiei regenerabile (inclusiv pe durata lucrărilor în timpul implementării proiectelor), achiziții verzi, auditul și managementul energetic incluse în procesele de implementare a proiectelor de lucrări, reducerea deșeurilor municipale, reciclarea.

205.Potrivit analizei răspunsurilor din sondaj, beneficiarii consideră că proiectele contractate contribuie semnificativ la PNIESC, în special în domeniul eficienței energetice. Această percepție este susținută de natura intervențiilor și de numărul mare de contracte aferente Acțiunii 2.1 din cadrul Priorității 2. Cu toate acestea, discuțiile cu beneficiarii relevă o familiarizare limitată cu importanța respectării acestor obiective. Deși le consideră relevante, aceștia nu au cunoștință de măsuri concrete asumate suplimentar față de cerințele minime legale pentru a sprijini atingerea acestor obiective.

Figură 13-Percepția beneficiarilor cu privire la măsura în care proiectele contribuie la obiectivele de mediu PNIESC (pe o scală de la 1 minimum, 5 maximum, 0 nu știu/nu)

Necesitatea ajustărilor pentru o contribuție optimă

206. Pentru a maximiza impactul PRSE asupra obiectivelor PNIESC și a realiza o contribuție complet optimă, la nivelul programului sunt necesare o serie de măsuri care accelereze implementarea programului:

- Asigurarea implementării intervențiilor identificate la timp, eficient și cu eficacitate și impactul estimat. Aceste măsuri vizează în general eficiența și eficacitatea programului
- Accentuarea obiectivelor de mediu în materialele informative, în instruirile potențialilor beneficiari și beneficiari pentru a antrena efectele măsurilor transversale ce contribuie indirect la obiectivele de mediu ale PNIESC.

Sumarul răspunsului ÎE6

207. Prioritatea 2 din Programul Regional Sud-Est (PRSE) 2021-2027 sprijină implementarea PNIESC prin investiții în eficiență energetică. Deși programul se aliniază obiectivelor naționale și europene privind tranziția verde, impactul său actual este limitat de stadiul incipient al implementării proiectelor.

208. Principalele contribuții ale P2 la PNIESC constau în intervențiile pentru renovarea clădirilor publice și rezidențiale care contribuie la domeniul eficiență energetică și pentru care există o alocare specifică în planul financiar. De asemenea, intervențiile contribuie prin măsurile transversal, respectiv achiziții verzi, utilizarea energiei regenerabile, reducerea deșeurilor și reciclare. Sondajele arată că beneficiarii consideră că proiectele contractate contribuie semnificativ la eficiența energetică, însă nivelul de conștientizare privind necesitatea unor măsuri suplimentare asumate prin proiect este redus.

209. În scopul creșterii impactului contribuției la obiectivele PNIESC se recomandă accelerarea implementării proiectelor contractate, creșterea nivelului de informare și conștientizare cu privire la măsurile de mediu, întărirea aplicării principiilor de durabilitate în intervențiile PRSE.

210. Deși contribuția PRSE la PNIESC este în fază incipientă, intervențiile din P2, comparativ cu intervențiile celorlalte priorități, sunt printre cele mai avansate și cu un grad ridicat de contractare, având potențialul de a sprijini semnificativ tranziția verde în regiunea Sud-Est.

ÎE6s. Cum contribuie P2 la implementarea PEDS (prin proiecte în implementare și contractate/ estimate)?

211. PEDS este cadrul strategic adoptat de UE în 2017, având rolul de a consolida drepturile sociale ale cetățenilor și de a asigura o convergență ascendentă a standardelor de viață și de muncă în statele membre. Acesta stabilește 20 de principii fundamentale grupate în trei domenii-cheie (a se vedea Tabel 14 din Anexa V).

212. Contribuția PRSE la PEDS se înscrie în contextul nevoii de amplificare a eforturilor de transpunere în practică a Pilonului European al Drepturilor Sociale, conform Raportului de țară 2024 din cadrul Semestrului European, progresul fiind insuficient. *"România trebuie să depună eforturi mai mari pentru a transpune în practică PEDS și pentru a promova convergența socială ascendentă"*.

213. Prin natura intervențiilor, proiectele aferente P2 nu au o contribuție directă în atingerea țintelor PEDS, cu toate acestea P2 sprijină indirect PEDS prin integrarea principiilor de egalitate de șanse, nediscriminare și condiții de muncă echitabile ca aspecte orizontale în implementarea proiectelor și operarea infrastructurilor finanțate. Aceste contribuții nu se materializează prin alocări financiare specifice pentru acțiuni dedicate, ci prin impunerea unor criterii și condiții care asigură respectarea și promovarea acestor principii la nivel transversal în toate domeniile și proiectele sprijinite de program.

214. Un exemplu relevant este integrarea egalității de gen și a nediscriminării (PEDS 2 și PEDS 3) ca principii orizontale, ceea ce presupune că toate proiectele finanțate trebuie să respecte și să sprijine participarea echitabilă a femeilor și a grupurilor vulnerabile, atât în accesul la oportunități economice, cât și în utilizarea infrastructurilor dezvoltate prin program.

215. Investițiile în clădiri publice vor fi prioritizate având în vedere caracterul social/importanța comunitară, contribuind astfel la susținerea incluziunii sociale.

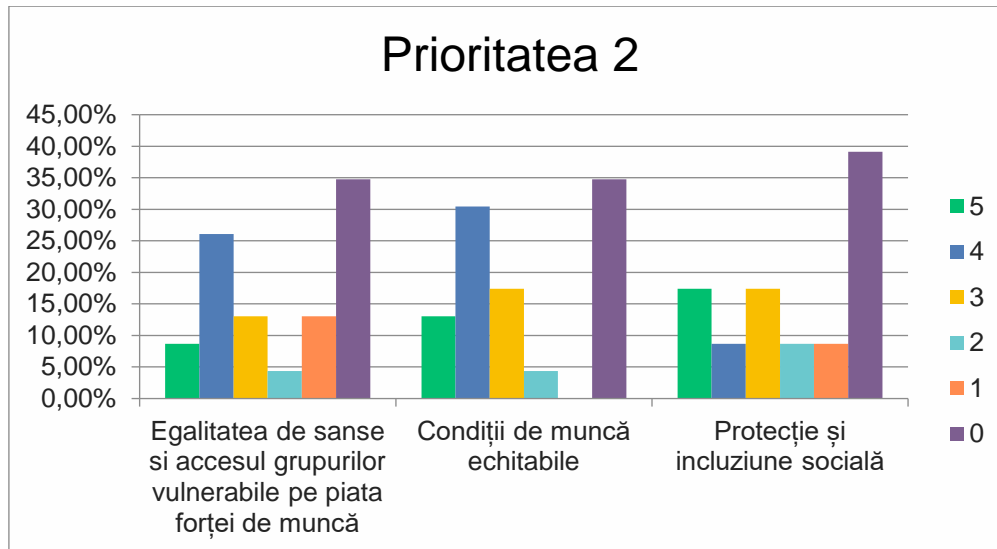

- 216.**În ceea ce privește egalitatea de șanse și de gen, proiectele analizate asigură un tratament egal între femei și bărbați, inclusiv în selecția echipei de management și în derularea activităților de consultanță, unde criteriul determinant este expertiza profesională. De asemenea, proiectele promovează participarea deplină a persoanelor cu dizabilități la viața economică și socială, prin crearea de facilități de acces și dotări specifice în infrastructura finanțată. Adaptarea clădirilor include recompartimentarea spațiilor pentru grupuri sanitare adaptate, asigurându-se respectarea standardelor minime privind accesibilitatea.
- 217.**De asemenea, accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități este un criteriu fundamental în proiectarea și operarea infrastructurilor finanțate, asigurându-se astfel conformitatea cu PEDS 17 (Incluziune pentru persoanele cu dizabilități). Satisfacerea cerințelor privind aplicarea principiilor orizontale este criteriu de evaluare tehnică și financiară, prin urmare solicitantii includ astfel de măsuri. Analiza cererilor de finanțare relevă faptul că abordările variază de la măsuri minime de conformare cu reglementările aplicabile la modalități de aplicare inovative.
- 218.**Documentul de program prevede în mod expres faptul că intervențiile aferente A2.2. și A2.1 vor include măsuri de adaptare a infrastructurii clădirilor publice la nevoile persoanelor cu dizabilități, după caz, prin: asigurarea de rampe de acces și asigurarea de măsuri obligatorii de accesibilizare a clădirilor publice pentru persoane cu dizabilități și pentru nevoile individuale ale persoanelor cu handicap: de exemplu marcaje tactil-vizuale și utilizarea de culori contrastante pe trasee de acces, adaptări în spațiul construit prin intrări, circulații orizontale și verticale, grupuri sanitare, alte tipuri de adaptări iar Ghidurile solicitantului puntează includerea suplimentară a unor măsuri de accesibilizare a persoanelor cu dizabilități.
- 219.**Pentru accesibilizarea persoanelor cu dizabilități, proiectele aferente P2 analizate respectă prevederile normativului NP-051-2012 privind adaptarea clădirilor civile și a spațiului urban la nevoile acestora. Printre măsurile specifice incluse se numără: instalarea de lifturi și platforme speciale, amenajarea grupurilor sanitare adaptate, eliminarea obstacolelor din spațiile și traseele de circulație, precum și montarea de benzi tactile pentru persoanele cu deficiențe de vedere. De asemenea, se prevăd servicii de informare și documentare accesibile și implementarea unor marcaje și indicatoare tactile pentru a facilita orientarea nevăzătorilor.
- 220.**În ceea ce privește condițiile de muncă echitabile, P2 poate contribui la asigurarea unui mediu de lucru sigur și adaptat (PEDS 10), prin măsurile aplicabile în contractele de execuție de lucrări ce presupun utilizarea forței de muncă și unde sunt aplicabile reglementări stricte privind sănătatea și securitatea în muncă. Aceste contracte au potențialul de a stimula ocuparea în zonele unde se implementează proiectele, mai mult decât atât și calificarea contribuind la crearea de oportunități de ocupare indeosebi pentru persoane vulnerabile pe piața forței de muncă.
- 221.**Figura 14 ilustrează percepția beneficiarilor privind contribuția proiectelor contractate la implementarea principiilor Pilonului European al Drepturilor Sociale (PEDS), pe baza punctajelor acordate de la 0 (nu știu/nu răspund) la 5 (contribuție maximă). Percepția generală este că proiectele contractate contribuie într-o măsură moderată la principiile Pilonului European al Drepturilor Sociale, cu un accent mai mare pe condiții de muncă echitabile. Totuși, un număr semnificativ de respondenți nu sunt conștienți de impactul proiectelor asupra acestor domenii (număr mare de răspunsuri "0"), ceea ce indică necesitatea unei mai bune promovări a obiectivelor sociale și a beneficiilor aduse de proiecte în aceste arii.
- 222.**Analiza cererilor de finanțare arată că beneficiarii includ măsuri privind accesibilizarea persoanelor cu dizabilități, nediscriminarea și incluziunea, însă acestea sunt asumate în principal pentru a obține punctaje mai mari conform grilei de Evaluare Tehnică și Financiară (ETF).

223. Deși programul încurajează integrarea acestor măsuri, interviurile cu beneficiarii indică faptul că majoritatea implementează doar cerințele minime impuse de legislație, evitând costuri suplimentare. În plus, măsurile sunt adesea incluse formal de consultanți, fără o asumare reală din partea beneficiarilor.

Figură 14-Percepția beneficiarilor cu privire la măsura în care proiectele contribuie la principiile PEDS

Sumarul răspunsului ÎE6S

224. Prioritatea 2 din PRSE sprijină indirect PEDS prin integrarea principiilor de egalitate de șanse, nediscriminare și condiții de muncă echitabile în implementarea proiectelor și operarea infrastructurilor finanțate.

225. Deși P2 nu alocă finanțare specifică pentru acțiuni dedicate PEDS, proiectele trebuie să respecte criteriile orizontale precum accesibilizarea infrastructurii (PEDS 17), egalitatea de gen (PEDS 2 și 3) și condiții de muncă sigure (PEDS 10). Printre măsurile incluse se numără rampe de acces, grupuri sanitare adaptate, marcaje tactile și respectarea normelor de sănătate și securitate în muncă.

226. Analiza cererilor de finanțare arată că beneficiarii includ aceste măsuri mai mult ca obligație formală, pentru a obține punctaje în grila ETF, fără o asumare reală. Interviurile indică faptul că majoritatea implementează doar cerințele minime impuse de legislație, evitând costurile suplimentare asociate unor măsuri mai extinse.

227. Percepția beneficiarilor asupra contribuției proiectelor la PEDS este moderată, cu un accent mai mare pe condițiile de muncă echitabile, dar mulți respondenți nu sunt conștienți de impactul real al proiectelor în acest domeniu. Acest lucru subliniază necesitatea unei mai bune promovări și monitorizări pentru ca măsurile asumate să fie aplicate eficient și să contribuie la obiectivele sociale ale programului.

5. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

5.1. Concluzii

228. Evaluarea implementării Priorității 2 din cadrul PRSE evidențiază atât progresele realizate, cât și provocările întâmpinate, oferind o imagine asupra ritmului implementării.

229. Implementarea intervențiilor aferente Priorității 2 se confruntă cu întâzieri semnificative, doar 27% din alocarea financiară totală fiind contractată, iar plățile efectuate reprezentând doar 4,1% din valoarea contractată. Majoritatea proiectelor contractate sunt aferente OS2.1, în timp ce alte obiective specifice, precum OS2.4, au un grad de contractare foarte scăzut.

- 230.** Durata mare a proceselor de achiziție și de obținere a autorizațiilor, alături de complexitatea ghidurilor de finanțare, a fost identificată drept una dintre principalele bariere. În special, beneficiarii din localitățile mici au raportat dificultăți în gestionarea cerințelor administrative, ceea ce a întârziat implementarea proiectelor și a crescut riscul de neconformitate. Creșterea prețurilor materialelor de construcție, accentuată de criza provocată de războiul din Ucraina, a afectat semnificativ bugetele proiectelor. În ciuda mecanismelor de ajustare a prețurilor, aplicarea acestora a fost greoaie, generând întârzieri și constrângeri financiare suplimentare pentru beneficiari.
- 231.** Prioritatea 2 contribuie la RST prin acțiuni care sprijină eficiența energetică și protecția mediului. Intervențiile planificate sunt aliniate cu recomandările Comisiei Europene, vizând reducerea emisiilor de carbon, consolidarea capacității administrative și dezvoltarea urbană sustenabilă. Acest cadru sprijină dezvoltarea economică și socială a regiunii Sud-Est, contribuind la atingerea obiectivelor strategice stabilite pentru România.
- 232.** Intervențiile P2 au cea mai mare contribuție în susținerea obiectivelor PNIESC raportat la întregul program prin proiecte de eficiență energetică, utilizarea surselor regenerabile și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. În ceea ce privește PEDS, P2 contribuie indirect prin integrarea principiilor de egalitate de șanse și condiții de muncă echitabile, fără a avea alocări financiare dedicate, dar prin impunerea acestor principii ca aspecte orizontale în toate proiectele implementate.
- 233.** Deși gradul de implementare actual este redus, proiectele finanțate prin Prioritatea 2 au un potențial considerabil de a contribui la atingerea țintelor finale, în special prin intervențiile de eficiență energetică și protecția mediului. Contribuțiile vizate includ îmbunătățirea eficienței energetice, reducerea consumului de energie și a emisiilor de gaze cu efect de seră, precum și dezvoltarea infrastructurii verzi și protecția ecosistemelor. Aceste măsuri joacă un rol esențial în reducerea decalajelor și disparităților regionale, oferind comunităților din regiunea Sud-Est acces la infrastructură modernizată și sustenabilă, condiții de viață îmbunătățite și un mediu mai curat.
- 234.** Deși s-au înregistrat întârzieri în implementare, se estimează că, odată cu accelerarea proceselor și măsurile suplimentare de sprijin administrativ, țintele finale vor fi atinse până la sfârșitul perioadei de programare. În plus, nu există riscuri semnificative care să conducă la o nouă etapizare a proiectelor, ceea ce oferă încredere în realizarea completă a obiectivelor stabilite și în reducerea inegalităților teritoriale.

5.2. Recomandări

- 235.** Din interviurile realizate cu beneficiarii și atelierele organizate s-au desprins câteva recomandări care vizează atât ADRSE, cât și beneficiarii, incluzând aici UAT-urile, consultanții care îi asistă în implementare și proiectanții. Acestea sunt:
1. Accelerarea implementării proiectelor contractate, prin introducerea unor clauze contractuale vizând penalități pentru depășirea termenelor prevăzute în graficele de rambursare.
 2. Reorientarea finanțării OS2.4 spre măsuri de prevenire a riscurilor climatice, având în vedere interesul scăzut pentru perdelele forestiere și nevoia urgentă de intervenții împotriva inundațiilor.
 3. Monitorizarea proiectului aferent OS2.7. Situl Natura 2000, aflat în pregătire, mobilizarea părților interesate cu autoritate pentru deblocarea proceselor complexe aferente pregătirii în vederea depunerii și implementării acestuia.
 4. Întărirea capacității administrative a beneficiarilor, în special cei din urbanul mic și mediu, prin instruiți dedicate și sprijin tehnic personalizat.

5. Reducerea perioadei de evaluare, selecție și contractare cu mobilizarea de resurse suplimentare în vârfurile de depuneri de proiecte, crearea unor echipe de evaluatori proprii, inclusiv prin dezvoltarea competențelor în domeniul eficienței energetice.

6. ANEXE

6.1. Anexa I. Aspecte cheie ale P2 în cadrul PRSE

Tabel 6-Structura P2 în cadrul PRSE 2021-2027

Obiectiv de politică/ Prioritate/Obiectiv Specific	Acțiuni
OP 2 O Europă mai verde, rezilientă cu emisii reduse de carbon, care se îndreaptă către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon, prin promovarea tranziției către o energie curată și echitabilă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a atenuării schimbărilor climatice și a adaptării la acestea, a prevenirii și gestionării riscurilor precum și a unei mobilități urbane durabile	
P 2 O REGIUNE CU LOCALITĂȚI PRIETENOASE CU MEDIUL	
b (i) Promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	Acțiunea 2.1 – Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice (inclusiv a celor cu statut de monument istoric) și a clădirilor rezidențiale în funcție de potențialul de reducere a consumului și reducerea emisiilor de carbon
b (iv) Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor de dezastre și a rezilienței, ținând seama de abordările ecosistemice	Acțiunea 2.2 – Consolidarea clădirilor aflate în risc seismic major
	Acțiunea 2.3 – Dezvoltarea de perdele forestiere de-a lungul drumurilor județene
b (vii) Intensificarea acțiunilor de protecție și conservare a naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare	Acțiunea 2.4 – Susținerea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii verzi în zonele urbane, inclusiv prin valorificarea terenurilor publice neutilizate
	Acțiunea 2.5 – Susținerea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii verzi în siturile Natura 2000

Tabel 7-Valoarea alocării în cadrul Priorității 2

Obiectiv specific	OS	Alocare Regiunea SE (EUR) FEDR	din care ITI Delta Dunării (EUR) FEDR	% ITI DD in total OS
b (i) Promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	OS2.1	171,100,000	16,085,000	9.4%
b (iv) Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor de dezastre și a rezilienței, ținând seama de abordările ecosistemice	OS2.4	109,310,415	10,931,041	10.0%
b (vii) Intensificarea acțiunilor de protecție și conservare a naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare	OS2.7	27,000,000	16,261,656	60.2%

Tabel 8-Valoarea alocării P2 pe domenii de intervenție

Obiectiv specific	Acțiuni	Domeniul de intervenție	Alocare Regiunea SE (EUR)			din care ITI Delta Dunării (EUR)		
			FEDR	FEDR + BS	Total	FEDR	FEDR+BS	Total
OS2.1 Promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	Actiunea 2.1 Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice (inclusiv a celor cu statut de monument istoric) și a clădirilor rezidențiale în funcție de potențialul de reducere a consumului, respectiv reducerea emisiilor de carbon, inclusiv consolidarea acestora în funcție de riscurile identificate (inclusiv seismice)	042 Renovarea fondului locativ existent în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin care respectă criteriile de eficiență energetică	48,550,000	55,975,294	57,117,647	4,095,000	4,721,294	4,817,647
		044 Renovarea în vederea creșterii eficienței energetice sau măsuri de eficiență energetică legate de infrastructurile publice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin	2,500,000	2,882,352	2,941,176	0	0	0
		045 Renovarea în vederea creșterii eficienței energetice sau măsuri de eficiență energetică legate de infrastructurile publice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin care respectă criteriile de eficiență energetică (Dacă obiectivul măsurii este de a realiza, în medie (a) cel puțin o renovare de amploare moderată, așa cum este definită în Recomandarea (UE) 2019/786 a Comisiei, sau (b) o reducere de cel puțin 30 % a emisiilor directe și indirecte de gaze cu efect de seră în comparație cu emisiile ex-ante. Renovarea clădirilor include și infrastructura, în sensul domeniilor de intervenție 120-127)	119,900,000	138,237,648	141,058,824	11,990,000	13,823,765	14,105,882
		169 Inițiative privind dezvoltarea teritorială, inclusiv pregătirea strategiilor teritoriale	50,000	57,648	58,824	0	0	0

		170 Îmbunătățirea capacității autorităților responsabile de programe și a organismelor implicate în execuția fondurilor	100,000	115,294	117,647	0	0	0
OS2.4 Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor de dezastre și a rezilienței, ținând seama de abordările ecosistemice	Actiunea 2.2 Consolidarea clădirilor aflate în risc seismic major	061 Prevenirea și gestionarea riscurilor naturale care nu au legătură cu clima (de exemplu cutremurele) și ale riscurilor legate de activitățile umane (de exemplu accidente tehnologice), inclusiv sensibilizare, sisteme și infrastructuri de protecție civilă și de gestionare a dezastrelor, abordări ecosistemice	90,727,211	104,603,137	106,737,895	9,072,721	10,460,313	10,673,789
	Actiunea 2.3 Dezvoltarea de perdele forestiere de-a lungul drumurilor județene	060 Măsurile de adaptare la schimbările climatice și prevenirea și gestionarea riscurilor legate de climă: altele, de exemplu furtuni și secetă (inclusiv sensibilizare, sisteme și infrastructuri de protecție civilă și de gestionare a dezastrelor, abordări ecosistemice)	18,583,204	21,425,341	21,862,593	1,858,320	2,142,534	2,186,259
OS2.7 Intensificarea acțiunilor de protecție și conservare a naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare	Actiunea 2.4 Susținerea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii verzi în zonele urbane, inclusiv prin valorificarea terenurilor publice neutilizate	079 Protecția naturii și a biodiversității, patrimoniul natural și resursele naturale, infrastructura verde și cea albastră	12,000,000	13,835,294	14,117,647	1,261,656	1,454,615	1,484,301
	Actiunea 2.5 Susținerea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii verzi în siturile Natura 2000	078 Protejarea, restaurarea și utilizarea durabilă a siturilor Natura 2000	15,000,000	17,294,118	17,647,059	15,000,000	17,294,118	17,647,059
Total			307,410,415	354,426,126	361,659,313	43,277,697	49,896,638	50,914,937

6.1. Anexa II. Analiza socio-economică a Regiunii Sud-Est

Această secțiune evidențiază aspectele specifice relevante pentru **contextul regional și intra-regional al Regiunii Sud-Est**. Analiza se concentrează pe aspecte relevante din perspectiva priorităților de investiții ale programului PR SE. S-au urmărit progresele la nivel regional în cazul unor domenii relevante precum resursele umane, dinamica economică, turismul, serviciile publice de educație și sănătate, infrastructura în vederea evidențierii unor tendințe distincte.

6.1.1. Dinamica populației

Regiunea Sud-Est are o populație totală de 2.345.172 de locuitori (2024)¹², cu o densitate de 66 locuitori/km², reprezentând 12,32% din populația totală a țării și fiind a patra regiune ca mărime. Între 2012 și 2021, populația regiunii a scăzut constant, cu o diminuare mai pronunțată în mediul urban decât în mediul rural.

Tendința de scădere a populației continuat și după anul 2021, dar cu un ritm mai puțin accelerat (de -0,5%), astfel încât populația înregistrată la 1 ian 2024 era de 2.345.172 persoane. La nivel de județ, în termeni relativi scăderile au variat între -0,2 % (județul Constanța) și -2,1 % (județul Braila). Se remarcă un județ care are o creștere a populației de 5%, respectiv județul Vrancea. Principalele cauze ale declinului demografic sunt reducerea natalității și migrația către zone mai dezvoltate economic, atât din țară, cât și din străinătate. Sporul natural al regiunii Sud-Est a fost în continuare negativ, de -5,6 persoane/1000, cu o valoare minimă de -3 persoane/1000 în județul Constanța. Spre deosebire de perioada până în anul 2021, sporul migratoriu are o tendință nouă după anul 2022, când se transformă din emigrație în imigrație netă. Pe regiune a avut loc o creștere cu 11961 persoane, cea mai mare fiind în jud Constanța, 4338 persoane. Pe fondul războiului din Ucraina, un număr semnificativ de refugiați își stabilesc reședința în județe de graniță precum Constanța sau Tulcea, dar și în alte județe, iar astfel declinul demografic este atenuat.

Durata medie a vieții este un indicator care oferă o imagine a nivelului de trai al regiunii. În anul 2021 aceasta a atins un vârf la nivelul Regiunii Sud-Est, de 75,42 de ani, iar în anul 2022 nivelul a scăzut în toate cele 6 județe. Ulterior, a crescut până la 74,85 ani, cu cea mai mare valoare fiind în jud Vrancea.

6.1.2. Evoluții economice intra-regionale

Regiunea Sud-Est are o situație nefavorabilă pe piața muncii în perioada 2021-2024, reflectată de rate ridicate ale șomajului și câștiguri salariale sub media națională.

Rata șomajului în RSE este peste media pe media națională de 5,6%, fiind de peste 9% în anul 2023. De altfel, această valoare este cea mai ridicată din țară, fiind pe o tendință de creștere, contrar dinamicii la nivel național sau European. La nivel intra-regional, județele Galați și Buzău au cele mai ridicate rate ale șomajului, în timp de Constanța, un județ dinamic, centru universitar și economic, are cea mai redusă rată a șomajului, sub media națională, potrivit INS^{13,14}. Această situație este completată de Ratele de activitate care în Regiunea Sud Est sunt sub media Europeană și sub media națională, evidențiind o subutilizare a resurselor de muncă la nivel regional. Cea mai ridicată rată de ocupare este în Constanța, iar cea mai redusă în Galați.

Câștigul salarial mediu brut este de 5922 RON, sub media națională de 7042 RON. Creșterile succesive ale salariului minim brut pe țară garantat au antrenat creșteri ale salariului mediu la nivel de județe. Județele Constanța și Galați au câștiguri salariale de peste 6000 RON, iar în Vrancea se înregistrează cel mai redus salariu brut (5335 RON), trendul fiind crescător.

6.1.3. Atractivitate prin localități prietenoase cu mediul

Numărul de clădiri reabilitate a crescut în județele regiunii Sud Est și după anul 2021. Din nefericire, datele statistice INS nu oferă informații detaliate la nivel de județ sau regiune pentru acest indicator. Din publicațiile

¹² INS, TEMPO, 2024

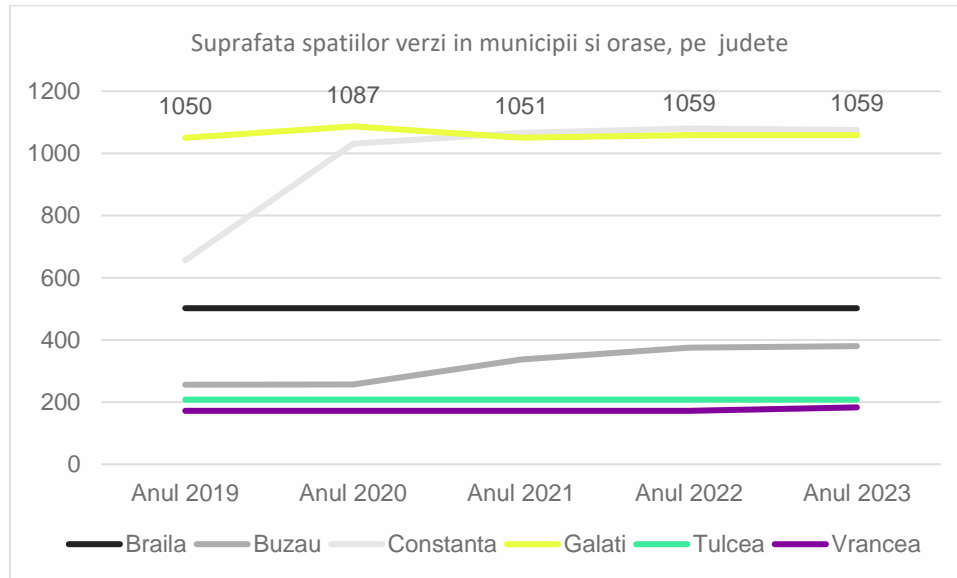
¹³ INS raportează la nivel de județ doar rata șomajului pentru șomerii înregistrați, sensibil mai redusă decât rata șomerilor BIM, raportată de EUROSTAT.

¹⁴ Sursa: <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

mass media la nivel local¹⁵ reiese ca un număr de clădiri, inclusiv unități școlare sau spitalicești, au fost reabilitate termic.

Localitățile regiunii au înregistrat îmbunătățiri modeste legate de accesul populației la **spații verzi**, care a crescut nesemnificativ în 5 din 6 județe. După anul 2021, doar în județul Buzău suprafața a crescut de la 337 ha la 380 ha.

6.1.4. Analiza regiunii corespunzătoare ITI

În perioada de programare 2014-2020, România a folosit instrumentul **Investiții teritoriale integrate (ITI)** în Rezervația Biosferei Delta Dunării și zonele limitrofe ale acesteia (Regiunea Delta Dunării)¹⁶, cu orizont 2030. Acest areal unic este acoperit din punct de vedere administrativ de județele Tulcea (în cea mai mare parte) și respectiv Constanța, și reprezintă o parte a Regiunii Sud-Est cu caracteristici foarte specifice: populație rară și izolată, specializare și vulnerabilitate economică, acces limitat la servicii.

ITI a fost singura Investiție Teritorială Integrată ce s-a implementat în România, iar alocarea inițială de 1,11 mld EURo a fost distribuită pe 5 Piloni, identificați în cadrul Strategiei ITIDD¹⁷. ITI a beneficiat de alocări din toate cele 8 programe operaționale, cu precădere POR (35% din alocări) și POIM (36% din alocări) .

Datele disponibile arată că la momentul 31 decembrie 2021 erau semnate 1086 de proiecte din care 582 erau încheiate, iar 504 erau în implementare¹⁸. Principalele acțiuni au răspuns nevoilor asociate fiecărui Pilon și au vizat, spre exemplu, transportul public pentru mobilitate urbană, zonele și speciile protejate, serviciile de urgență, gestionarea inundațiilor, investițiile în prevenirea eroziunii costiere, asistența pentru șomeri și gestionarea deșeurilor. O concentrare foarte mare a finanțării este vizibilă în cazul Pilonului III (Conectivitate) pe proiecte de transport, în principal datorită proiectului de mare anvergură al podului de la Brăila, și o alocare

¹⁵ <https://www.info-sud-est.ro/trei-scoli-din-tulcea-si-constanta-vor-fi-reabilitate-si-modernizate-cu- peste-26-de-milioane-de-lei-bani-din-pnrr/>

¹⁶ Teritoriul ITI Delta Dunării este alcătuit din 40 Unități Administrativ – Teritoriale (5 urbane și 33 rurale, din care 4 localități în județul Constanța) și 2 consilii județene, [Consiliul Județean Tulcea](#), [Consiliul Județean Constanța](#). Cele 5 orașe sunt din județul Tulcea, respectiv: Babadag, Isaccea, Măcin, Sulina, municipiul Tulcea. Cele 33 comune sunt distribuite astfel: (i) în județul Tulcea: Baia, Beștepe, C.A. Rosetti, Ceamurlia de Jos, Ceatalchioi, Chilia Veche, Crișan, Frecăței, Greci, Grindu, I.C. Brătianu, Jijila, Jurilovca, Luncavița, Mihail Kogălniceanu, Mahmudia, Maliuc, Mihai Bravu, Murighiol, Niculițel, Nufăru, Pardina, Sarichioi, Sfântu Gheorghe, Slava Cercheză, Smârdan, Somova, Văcăreni, Valea Nucarilor; (ii) în județul Constanța: Corbu, Istria, Mihai Viteazu, Săcele (nu este membru ADI ITI DD).

¹⁷ Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării, accesibil la <https://assets.itideltadunarii.com/>

¹⁸ Comisia Europeană, Integrated Territorial Instrument of the Danube Delta – an assessment of its implementation, performance orientation and governance during 2016-2021 (2023), accesibil la: https://ec.EURopa.eu/regional_policy/

semnificativă (aproape 40%) a Pilonului IV (Servicii publice) este pentru investiții în serviciile de urgență. La momentul acestui raport- 31.12.2024, s-au încheiat 129 proiecte.

Evaluările derulate demonstrează valoarea adăugată a mecanismului de finanțare, dar sunt evidențiate și anumite probleme precum întâzieri în implementare sau necesitatea focusării de performanță a investițiilor¹⁹. Podul de la Brăila, cea mai reprezentativă investiție ITI, a fost inaugurat pe 6 iulie 2023, și a întâmpinat multiple probleme tehnice și de construcție în primul său an de funcționare.²⁰ Folosirea acestei investiții se preconizează că va reduce timpul de călătorie cu aproximativ 50 de minute și că va fi folosit de aproximativ 11 400 de vehicule pe zi. Efectele așteptate ale acestei investiții sunt multiple, de la creșterea volumului transportului de pasageri și mărfuri, la o mai rapidă dezvoltare a regiunii și a turismului.

Teritoriul acoperit de ITI prezintă *câteva tendințe care sunt comune cu cele le regiunii Sud-Est*. Astfel, populația a urmat tendința regiunii, de scădere, dar rata depopulării este semnificativ mai mare decât media pe țară. În localități precum Chilia Veche, Ceatalchioi sau C.A. Rosetti, rata de scădere este sub -6%. Spre deosebire de alte regiuni care au cunoscut o creștere a populației urbane sau peri-urbane, în teritoriul ITI scăderea populației se manifestă atât la nivel urban cât și rural.

Rata șomajului la nivel de localitate este aproximată de ponderea șomerilor în resursele de muncă²¹.

Rata șomajului este peste media pe regiune, cu valori de peste 4% în Mahmudia, Baia și CA Rosetti. Datele INS arată o dinamică a șomajului similară celei la nivel regional. În cele mai multe localități acest indicator a crescut, cu câteva excepții: în Sfântu Gheorghe, Ceamurlia de Jos și în Smârdan s-au înregistrat scăderi vizibile, de peste 1 puncte procentuale.

6.2. Analiza socio economică la nivelul Priorității 2

Provocări și nevoi care susțin intervențiile din cadrul Priorității 2 O regiune cu localități prietenoase cu mediul.

Pentru **Prioritatea 2**, finanțarea acțiunilor propuse este susținută de o serie de probleme și provocări specifice regiunii Sud-Est, care subliniază necesitatea de a investi în eficiența energetică, consolidarea clădirilor, infrastructura verde și măsurile de protecție a mediului.

Probleme și provocări care justifică acțiunile:

1. Eficiența energetică și reducerea emisiilor de carbon:

- Regiunea Sud-Est are un nivel ridicat de consum energetic în clădirile publice și rezidențiale, cauzat de infrastructura veche și ineficientă. Ponderea clădirilor nerenovate termic este semnificativă, contribuind la emisiile ridicate de CO₂.
- Potențialul de economisire a energiei este considerabil, dar resursele pentru renovarea clădirilor sunt limitate. Consolidarea clădirilor publice și rezidențiale în funcție de riscurile seismice este critică, având în vedere vulnerabilitatea regiunii la cutremure, mai ales în județe precum Vrancea.

2. Reducerea riscurilor seismice:

- Regiunea este expusă unui risc seismic major, fiind afectată de zona Vrancea, care generează frecvent cutremure puternice. Multe clădiri, inclusiv școli și spitale, necesită consolidare urgentă pentru a preveni pierderile de vieți omenești și daune materiale majore.

3. Perdelele forestiere și combaterea schimbărilor climatice:

- Lipsa perdelelor forestiere de-a lungul drumurilor județene contribuie la eroziunea solului, intensificarea efectelor schimbărilor climatice și reducerea biodiversității. Această măsură ar

¹⁹ Idem, pag 91

²⁰ <https://economedia.ro/>

²¹ Rata șomajului la nivel de localitate nu se poate calcula decât la 10 ani, cu ocazia recensămintelor de populație și locuințe. Nu se poate calcula pentru că nu există informații așa de detaliate la nivel de localitate în cadrul surselor administrative, însă, INS a dezvoltat un indicator proxy, respectiv ponderea șomerilor în totalul resurselor de muncă, chiar dacă nu corespunde pe deplin modului de calcul al ratei șomajului.

contribui la crearea unui mediu mai sănătos și la protejarea drumurilor împotriva intemperiilor.

4. Infrastructura verde în zonele urbane:

- Regiunea se confruntă cu o dezvoltare urbană inefficientă, caracterizată de lipsa spațiilor verzi și a terenurilor amenajate pentru recreere. Aceasta afectează calitatea vieții cetățenilor și contribuie la fenomene precum insulele de căldură urbană.
- Valorificarea terenurilor publice neutilizate prin dezvoltarea de spații verzi poate contribui la reducerea emisiilor de carbon, la creșterea calității aerului și la ameliorarea condițiilor de trai.

5. Protecția siturilor Natura 2000 și conservarea biodiversității:

- Regiunea Sud-Est are o biodiversitate valoroasă, inclusiv situri Natura 2000, care sunt amenințate de activitățile umane și schimbările climatice. Investițiile în infrastructura verde din aceste situri sunt esențiale pentru protejarea habitatelor naturale și a speciilor pe cale de dispariție.

6. Tendințele și datele recente sustin în continuare necesitatea finanțării acțiunilor Priorității 2.

- Consumul energetic ridicat și emisii crescute de carbon în clădirile vechi au rămas o problemă constantă, cu progrese limitate în renovare termică.
- Rata de consolidare a clădirilor vulnerabile seismic este scăzută având în vedere faptul că prin exercițiile financiare anterioare, respectiv POR 2007-2013 și POR 2014-2020 nu au fost finanțate asemenea intervenții
- Suprafața spațiilor verzi în orașele regiunii a crescut modest după 2021, cu excepția județului Buzău, unde a înregistrat o creștere de aproximativ 12%.
- Pădurile de protecție și perdelele forestiere sunt insuficiente, în ciuda recomandărilor de extindere în zonele afectate de eroziunea solului.
- Siturile Natura 2000 sunt sub presiune constantă, necesitând măsuri urgente pentru a proteja biodiversitatea și a susține dezvoltarea durabilă.

6.3. Finanțarea Zonei ITI Delta Dunării

Zona ITI Delta Dunării reprezintă un teritoriu unic din punct de vedere natural, economic și social, dar se confruntă cu provocări semnificative care necesită sprijin financiar dedicat pentru a valorifica potențialul său strategic.

Problemele și provocările specifice:

1. Izolarea geografică și accesibilitatea redusă:

- Delta Dunării este caracterizată de o infrastructură de transport slab dezvoltată, cu accesibilitate limitată atât pe cale terestră, cât și pe cale navigabilă, ceea ce restricționează mobilitatea locuitorilor și a turiștilor.
- Lipsa conexiunilor eficiente la rețelele regionale și naționale afectează transportul de persoane și mărfuri, limitând dezvoltarea economică.

2. Declinul demografic accelerat:

- Populația zonei este într-o scădere semnificativă, cu rate de depopulare mai mari decât media națională, în special în localitățile rurale precum Chilia Veche și C.A. Rosetti (scăderi de peste -6%).
- Emigrarea tinerilor și îmbătrânirea populației contribuie la o scădere a forței de muncă și la vulnerabilitatea socială.

3. Vulnerabilitate economică:

- Activitățile economice tradiționale, precum pescuitul și agricultura, sunt insuficient diversificate și depind de condițiile naturale și de accesul limitat la piețe.
- Turismul, deși în creștere, este slab dezvoltat din cauza lipsei infrastructurii turistice moderne și a serviciilor de calitate.

4. Necesitatea protecției mediului și a biodiversității:

- Delta Dunării este un sit Natura 2000 și o rezervație a biosferei UNESCO, dar se confruntă cu presiuni din cauza poluării, exploatării resurselor naturale și schimbărilor climatice.
- Este necesară o gestionare atentă a resurselor naturale și a biodiversității pentru a preveni degradarea acestui ecosistem unic.

5. Capacitate administrativă limitată:

- Autoritățile locale și regionale întâmpină dificultăți în gestionarea fondurilor europene și implementarea proiectelor integrate, ceea ce întârzie dezvoltarea zonei.

Oportunități și priorități de finanțare:

1. Dezvoltarea infrastructurii de transport:

- Investițiile în modernizarea căilor navigabile, porturilor și drumurilor locale vor îmbunătăți accesibilitatea și vor stimula dezvoltarea economică.
- Podul de la Brăila, finalizat în 2023, reprezintă un exemplu de proiect major care poate contribui la creșterea conectivității.

2. Valorificarea sustenabilă a potențialului turistic:

- Dezvoltarea capacității de cazare (+17% între 2021 și 2024) și promovarea ecoturismului sunt esențiale pentru a atrage mai mulți turiști și pentru a genera venituri.
- Crearea de trasee turistice integrate și investițiile în protecția și promovarea patrimoniului natural și cultural pot transforma Delta Dunării într-o destinație de top.

3. Regenerarea comunităților locale:

- Proiectele de modernizare a infrastructurii educaționale și de sănătate, precum și investițiile în infrastructura verde și albastră, vor îmbunătăți calitatea vieții locuitorilor și vor contribui la reducerea disparităților sociale.

4. Conservarea biodiversității:

- Sprijinirea măsurilor de protecție a naturii și a resurselor naturale va asigura sustenabilitatea pe termen lung a Deltei Dunării și va susține activitățile economice bazate pe natură.

5. Creșterea capacității administrative:

- Programele dedicate îmbunătățirii capacității autorităților locale de a gestiona proiecte și fonduri vor accelera implementarea investițiilor și vor crește eficiența utilizării resurselor disponibile.

6.4. Anexa III. Contribuția la RST

Tabel 9 - Contribuția PRSE la RST

Nr crt	România	Prioritate a PRSE	OS corespondent	Valoare alocata (FEDR)(EUR)	Valoare contractata (FEDR) (EUR) ²²	Exemple de actiuni
Eficiența energetică a clădirilor						
1	<i>RST3 2022 Să intensifice ritmul renovărilor și să stabilească obiective mai ambițioase privind renovările, pentru o mai bună eficiență energetică a parcului imobiliar.</i>	2	OS 2.1	119.000.000	79.682.671	Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice și a clădirilor rezidențiale.
2	<i>RST3 2023 Creșterea eficienței energetice și a efortului în ceea ce privește renovarea clădirilor, inclusiv prin asigurarea unui acces mai bun la informații și opțiuni de finanțare durabilă.</i>					
3	<i>RST4 2019 Să axeze politica economică în materie de investiții pe sectorul energetic cu emisii scăzute de dioxid de carbon și pe eficiența energetică</i>	2, 3	OS 2.1	171.100.000	79.682.671	Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice și a clădirilor rezidențiale, Reducerea emisiilor de carbon în mediul urban prin investiții pentru dezvoltarea infrastructurii urbane curate

²² Calculat in EUR din lei la curs 31.12.2024 1 EUR=4.9761 lei

Tabel 10 - Recomandări specifice de țară 2019-2023

Prioritate	OS corespulent	Valoare alocată (EUR)	Arie	Exemple de acțiuni	România
Implementare transversală			Eficiență energetică	Includerea in investiții a surselor regenerabile de energie, fara ca producția de energie sa fie obiectivul proiectului. Includerea de solutii de economisire a energiei pe perioada exploatării	<i>RST3 2022 / 2023 Reducerea dependenței de combustibilii fosili</i>
Implementare transversală			Eficiență energetică	Includerea in investiții a surselor regenerabile de energie, fara ca producția de energie sa fie obiectivul proiectului.	<i>RST3 2023 accelerează tranziția energetică, în special prin implementarea energie din surse regenerabile mai rapid și îmbunătățirea capacității rețelei pentru a permite noi capacitatea de a opera pe piață.</i>
Implementare transversală			Eficiență energetică	Stimularea producerii de energie regenerabilă ca si componentă a proiectelor de investiție	<i>RST3 2022 Să faciliteze extinderea în continuare a producției durabile de energie prin accelerarea dezvoltării surselor regenerabile de energie</i>

6.6. Anexa IV. Contribuția PRSE la PNIESC

Tabel 11 - OS si intervenții care contribuie direct la politici si măsuri de eficiență energetică ale PNIESC

Nr crt	Politici & Masuri PNIESC	OS	Cod Intervenție	Alocare FEDR pentru obiective climatice (milioane EUR)
1	P&M 37 Renovarea clădirilor rezidențiale	OS2.1	042 Renovarea fondului locativ existent în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin care respectă criteriile de eficiență energetică	48.55
2	P&M 36 Îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor publice la nivel local	OS2.1	044 Renovarea în vederea creșterii eficienței energetice sau măsuri de eficiență energetică legate de infrastructurile publice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin	1.00
3	P&M 36 Îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor publice la nivel local	OS2.1	045 Renovarea în vederea creșterii eficienței energetice sau măsuri de eficiență energetică legate de infrastructurile publice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin care respectă criteriile de eficiență energetică (Dacă obiectivul măsurii este de a realiza, în medie (a) cel puțin o renovare de amploare moderată, așa cum este definită în Recomandarea (UE) 2019/786 a Comisiei, sau (b) o reducere de cel puțin 30 % a emisiilor directe și indirecte de gaze cu efect de seră în comparație cu emisiile ex-ante. Renovarea clădirilor include și infrastructura, în sensul domeniilor de intervenție 120-127)	119.90
6	P&M 57 Mobilitate alternativă	OS2.1	083 Infrastructuri pentru biciclisti	30.11

Tabel 12 - Obiective de mediu ale PNIESC la care PRSE contribuie prin măsuri orizontale

Nr crt	Obiectiv de mediu	Politici si masuri
1	Creșterea ponderii energiilor regenerabile	P&M 22 Creșterea capacității instalate de producere a energiei electrice din surse solare
2	Îmbunătățirea eficienței energetice	P&M 41 Achiziții verzi

3	Îmbunătățirea eficienței energetice	P&M 42 Auditul și managementul energetic
4	Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	P&M 17 Reducerea nivelului de deșeuri municipale per capita
5	Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	P&M 18 Îmbunătățirea reciclării și a colectării deșeurilor biodegradabile pentru compostare

6.7. Anexa V. Contribuție PRSE la PEDS

Tabel 13 - Identificarea contribuției Intervențiilor P2 PRSE la pilonii PEDS

Arie/ Pilon principal	Pilon / Principiu	Relevanță PRSE	OS Relevant Alocare FEDR specifică (mil EUR)
Egalitate de șanse și accesul pe piața forței de muncă	PEDS 2-Egalitate de gen – Eliminarea diferențelor de remunerare și de acces pe piața muncii.	Contribuții indirecte prin integrarea principiului ca aspect orizontal în implementarea proiectelor sau în operarea infrastructurilor	Aplicare transversală pentru mai multe OS
Egalitate de șanse și accesul pe piața forței de muncă	PEDS 3-Egalitate de șanse – Nediscriminare pe criterii de gen, origine, dizabilitate sau alte factori.-	Contribuții indirecte prin integrarea principiului ca aspect orizontal în implementarea proiectelor sau în operarea infrastructurilor	Aplicare transversală pentru mai multe OS
Protecție și incluziune socială	PEDS 17- Incluziune pentru persoanele cu dizabilități	Contribuții indirecte prin integrarea principiului ca aspect orizontal în implementarea proiectelor sau în operarea infrastructurilor	Aplicare transversală pentru mai multe OS

Anexa VI. Progresul in implementarea PRSE

Tabel 14 - Date privind progresul implementării programului la 31.12.2024

OS apel	Alocare FEDR (mil EUR)	Alocare ITI (mil EUR)	Număr contracte	Valoare FEDR (mil EUR)	Nr apeluri etapizate	Contracte etapizate	Valoare contracte etapizate (mil EUR)	Nr apeluri ITI	Nr contracte ITI	Valoare contracte ITI (mil EUR)	Chelt declarate de beneficiari (mil Eur)
OS 2.1	171.10	16.09	53	79.68	3	23	23.4	2	6	6.4	0.4
OS 2.4	109.31	10.93	1	2.36	0	0	0.0	0	0	0.0	0.0
OS 2.7	27.00	16.26					0.0			0.0	0.0
Total	307,41	43,28	54	82.04	3	23	23.4	2	6	6.4	0.4

Tabel 15 - Situația contractelor la 31.12.2024 pe OS, etapizate si ITI Delta Dunării

OS apel	%val contractata din alocare	%val etapizate din total contractat	%nr proiecte etap din total contracte	%ITI fin total contractat	%nr proiecte ITI din total contracte
OS 2.1	47%	29%	43%	8%	11%
OS 2.4	2%	0.00%	0%	0%	0%
OS 2.7	0%				
Total	49%	29%	43%	8%	11%

Tabel 16 - Indicatori de realizare țintă, asumați și îndepliniți

Cod indicator	Denumirea indicatorului	Obiectiv de etapă (2024)	Ținta pentru 2029	Valoare aferenta operațiunilor selectate 31/12/2024	Valoare aferenta operațiunilor finalizate 31/12/2024	Grad îndeplinire fata de obiectiv de etapă	Grad îndeplinire potențială țintă finală
RCO18	Locuințe cu performanță energetică îmbunătățită	600	6000	909	0	152%	15%
RCO19	Clădiri publice cu performanță energetică îmbunătățită	22714	227146	167649.61	0	738%	74%
RCO36	Infrastructuri verzi care beneficiază de sprijin pentru alte scopuri decât adaptarea la schimbările climatice	3	34	0	0	0%	0%
RCO37	Suprafața siturilor Natura 2000 care fac obiectul unor măsuri de protecție și de refacere	20	200	0	0	0%	0%

Tabel 17 - Situația realizărilor pe obiective specifice și indicatori

OS Indicator cod	Denumirea indicatorului	Obiectiv de etapă (2024)	Ținta pentru 2029	Ținta pentru 2029	Operațiune pusă în aplicare 31/12/2024	Grad îndeplinire potențială Obiectiv de etapă	Grad îndeplinire potențială țintă finală
OS2.1							
8S20	Număr de stâlpi de iluminat înlocuiți	0	1056	0	0		0%
RCO18	Locuințe cu performanță energetică îmbunătățită	600	6000	909	0	152%	15%

RCO19	Clădiri publice cu performanță energetică îmbunătățită	22714	227146	167649.61	0	738%	74%
RCO74	Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată	0	117000	92773	0		79%
RCO75	Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin	1	1	1	0	100%	100%
OS2.4							
8S5	Clădiri publice care beneficiază de lucrări de consolidare	0	40615	11788	0		29%
8S6	Infrastructuri verzi construite sau optimizate pentru adaptarea la schimbările climatice	0	4.28	0	0		0%
RCO74	Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată	0	117000	0	0		0%
RCO75	Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin	1	1	0	0	0%	0%
OS2.7							
RCO36	Infrastructuri verzi care beneficiază de sprijin pentru alte scopuri decât adaptarea la schimbările climatice	0	24	0	0		0%
RCO37	Suprafața siturilor Natura 2000 care fac obiectul unor măsuri de protecție și de refacere	20	200	0	0	0%	0%

RCO74	Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată	1349000	1349000	0	0	0%	0%
RCO75	Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin	11	11	0	0	0%	0%